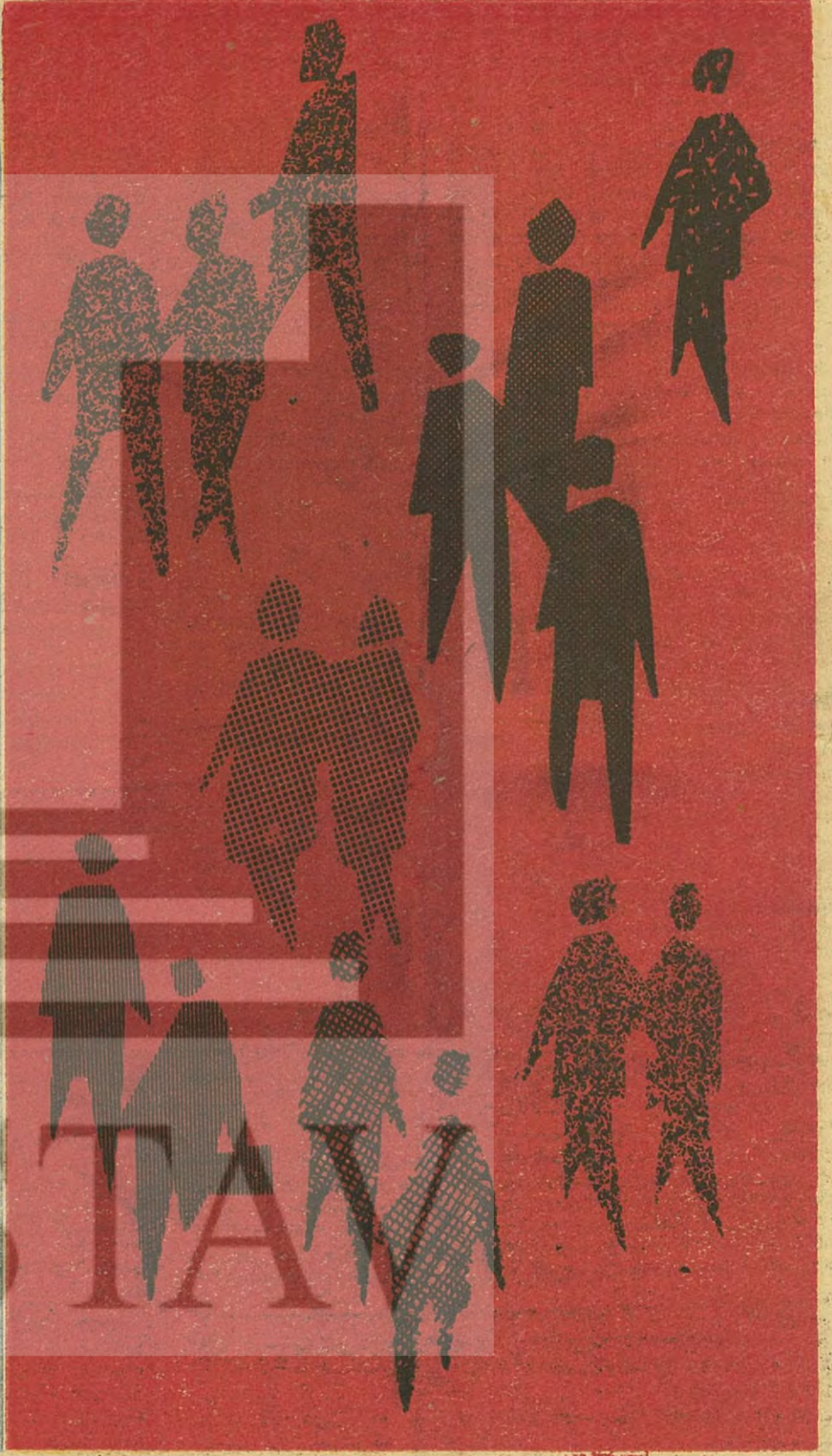

YÖN

HAFTALIK GAZETE

insan ve orman

İLÂÇ DRAMI

Uzunca bir zamandan beri, basınımızda, hekim-ilâç firması ilişkileri üzerinde fırtınalar koparıyor. Sanki, sağlık politikamızın tek aksak yanı bu imiş ve bu pot düzeltilir ise korkunç ilâç sömürüsü son bulmuş gibi, aldatıcı bir hava estirmeye çalışıyor. Aslında, bu yaygarayı, menfaat nasırlarına basılan, yerli-yabancı bir avuç İLÂÇ AĞASI ve onların para ile tutulmuş sınıvunucuları koparmaktadır. İLÂÇ AĞASI teriminden gocunulmasın. Bizdeki gibi, sömürü sınırı belirsiz olan, bir kaç yıl içinde yattırıldığını bir kaç katını çıkararak, yürürlükteki kanunların boşluklarından ve gereği gibi, bir kontrol sisteminin bulunmamasından yararlanan tatlı kâr kervanı sürücülerine, Batı anlamında «burjuva» denilemez elbet.

İlâç piyasamız; yapı bakımından, çoğu birbirinin kopyası, kalite yönünden, kesin bir kontrol sisteminden yoksun, binlerce preparatla tam bir keşmekeş içindedir. Çoğu, laboratuvar niteliğinden yoksun bir sürü çurçur firma, bir kaç kalem ıvır zıvırı ile bu furyaya katılmakta ve boş yere sayıyı kabartarak, bu işi kendileri için arpalık hâline getirmiş bulunmaktadır.

Görünüşte yerli, aslında, yabancı ilâç firmaları ile patent anlaşmalı çalışan iri kıyım ilâç fabrikalarımıza gelince; bunların içinde en çok yerliliği savununur görüneni bile, bu patent anlaşmalı tatlı kâr dan kandini kurtaramamaktadır. Bu iri kıyım, adı yerli, ilâç firmalarımızın bir çoğu daha önce piyasaya sürdükleri ve patentleri de kendilerinin olan preparatlarının çoğunun yapı bakımından tıpkısı yabancı patentlilerini ambalajlayıp, kendi propagandistleri ile yaymakta ve kendi ilâçlarına kendi elleri ile ket vurur görünmektedirler. Böyle bir gelişkinin nedeni hep tatlı kârdır. «Daha çok para sağlasın da, her ne suretle olursa olsun» anlayışı. İşte size «Kapitalin vatani yoktur» yarısının sayısız belgelerinden biri daha!

Cooley kredileri, Orko ve Emekli Sandığı yatırımları desteği ile kollarını iyice sıvayıp, ise girişmiş bulunan tatlı kâr peşindeki yabancı firmaların bir kaçı, demirperde gerisi ilâç pazarlarından, ucuza kaldırdıkları tonlarla antibi-

yotik ve öteki ilâçların ham maddelerini, kendi ülkelerinden yüksek fiyatlarla almış gibi göstererek, memleketimize sokmakta; böylece sömürüyü katmerleştirmektedirler.

Deontolojiye aykırı olarak, anlı — şanlı hekimlerimizi (Üniversite Profesörlerimizden bir bölümünü; belli başlı hastahane klinik ve poliklinik uzmanlarımızdan birçoğunu; Si gorta hekimlerimizden bazılarını) sinesinde toplamak sureti ile, becerikli bazı kimşelerin örgütlediği bir ilâç firmasının olanca şimşek ve yıldıırımını üzerine çekmesinin başlıca nedeni, ötekilerin sınırsız kârlarına, hekim — ilâç firması ilişkisi yolu ile, ket vurmaya başlamasıdır.

İşe, ilâç dramımız bütün açığı ile sürüp giderken, birdenbire, ilâç ağalarının aralarında kapışması ve vatan, millet edebiyatı ile ilâç firması — hekim ilişkisine karşı saldırıya geçmesi, bundandır. Aslında, hekim — ilâç firması ilişkisi, bu ilişkiye karşı olduklarını bildiren firmalarda da, çeşitli yollardan, sürdürülmeye çalışılmaktadır.

Günlük gazetelere kârlı ilânlar kazandıran, Büyük Millet Meclisimizden, Senatomuz kadar bütün kuruluşlarımızın ilgilendiği bu tartışmayı, kişisel çıkarıcıların ağız patırdisından kurtarıp, ilâç ve sağlık dramımıza kaydırabilirsek, ulusca, yararlı bir iş görmüş oluruz.

Sağlık dramımızı kaba çizgileri belirtmek için, gerçeğe bir göz atmak yeter. Son istatistiklere göre; Türkiye'de hekim sayısı 12.275 dir. Bunun dörtte birine yakın yabancı ülkelerde bulunmaktadır. Buna karşı, memleketimizde hekim olmadığı halde (üfürükçü, muskacı, sülükçü, yılan çıkıcı, kırık — çıkıkçı, kır langıç (Kehhal), hacematçı, göbek çekici, kısırlıkçı, sarıacı, kulunçcu, yarayanıkçı....) gibî türlü adlar altında, kuşaklar boyu ocaklaşmış, kara câhil 75.643 kişi, halkımızın sağlığını sömürmektedir.

39.731 diplomasız doğurtucu (ebe), 30.275 ehliyetsiz içineci ve tansiyon bakıcı, 11.532 kırık — çıkıkçı, 1454 ehliyetsiz sünnetçi, 2.405 berberden bozma ehliyetsiz dişçi vardır.

Türkiyede 1963'de; kalp hastalıklarından ölüm % 21, akciğer hastalıklarından ölüm % 15,5 dir. Yeni doğanlarda ölüm % 16,9 dur. Bu, oranla memleketimiz, dünyada, be-

bek ölümü en yüksek olan ülke olarak gösterilmektedir. Mide — bağırsak hastalıklarından ölüm % 8,7 dir. Veremden ölüm % 4,6 dir. Kanserden ölüme kesin bir rakam verilememekle birlikte, kanserden ölüm oranının, kalp hastalıklarından ölüm oranından daha yüksek olduğu sanılmaktadır.

Türkiyede sosyal adaletsizliğin en yüz kızartıcı göstergesi: nüfusun % 20'si, milli gelirin % 57'sini alır iken; geride kalan % 80'ine, milli gelirin % 43'ünün kalmasıdır. Türkiye'deki insan sayısına göre milli gelir dağılımını daha yakından inceleyecek olursak; Nüfusu 5 kata ayırmamız gerekecektir.

1) Altı kat: Bunlar milli gelirden en az alan ve sayıları en kabarık olan (taban) dakilerdir. Bunlara milli gelirin ancak % 4,5 u düşer.

2) Tabanın üstü: Milli gelirin % 8,5'ni bölüşür.

3) Orta kat: Milli gelirin % 11,unu kapsar.

4) Üst kat: Milli gelirin % 18,5 uğunu alır.

5) En üst kat: Milli gelirin % 57'sini götürmektedir.

Tabandakilere, yılda 1535 lira düşmektedir. Bu rakam halkımızın yoksunluk derecesini göstermektedir. Doğu Anadolu'nun bir çok bölgelerinde insanlar hâlâ izbelerde, mağarada yaşamakta; dışkılarını ilâç diye kullanmaktadır. Her yanları doğal beri doğru dürüst su — sabun yüzü görmemiş, pırtıllar içinde, yarı aç yaşayanlara; aslında ortada bulunmayan sağlıklarının sosyalleştirildiğini söylemek, korkunç gerçeği görmezlikten gelmektir. Hele bu sosyalleştirme işinin, her alanda özel sektörlerle ilgili öğünlerce yürütülür gösterilmesi daha da acıdır. Bu tıpkı, anlı — şanlı hekimlerle ortaklık kurarak bir ilâç firması meydana getiren açık gözlerin, sıkışınca, firmaya halkı da ortak ederiz, diyerek sermayeyi, bir Anonim ortaklık hâline koyup, ilâç işini sosyalleştirme doğru gittiklerini, sıkılmadan, ileri sürmelerine benzer.

Görülüyor ki, üst katlarda yapıla gelen, hekim — ilâç firması ilişkisi gibi akademik tartışmaların, memleket gerçekleri ile hiç bir ilgisi yoktur.

Yılda eline 1535 lira geçen tabandaki çoğunluğun ilâç anonim ortaklığına katılması ne kadar ibkânsızsa, içinde yüzdüğü bu perişanlıkta, aslında bulunmayan sağlığının bu türlü sosyalleştirilmesinden yararlanması da o kadar imkânsızdır. Şimdi, sağlığın sosyalleştirilmesini inâdına bu çıkmaz içinde zorhyanlar, yarın iş yürümeyince, kabahati sosyalleştirme yükleyeceklerdir. Tıpkı, eskiden kapitlist devletçiliği, çevrelerindeki zenginleşmek için yıllarca uygulayanların, işler ters gidince, kusuru devletçiliğe yükletmeye kalkışmaları gibi.

Almanyadaki bir YÖN okuyucusu, Bonn Büyükelçiliğimizde Din Görevlisi Musa Süreyya Şahin'in Almanyadaki Türk derneklerine ve Türk Kültür Merkezlerine gönderdiği aşağıdaki yazının bir fotokopisini bize ilemiştir:

TÜRKİYE BÜYÜKELÇİLİĞİ
Din İşleri Bürosu
Sayı : 1/20

Bad Godesberg, 30.3.1967

Din, hürriyet, milliyet, mülkiyet, demokrasi, aile, insan haysiyet ve şerefini tanımayan, bütün dünyaya hâkim olarak insanları köle yapmak emelinde olan «komünizm» akımına karşı bilgi vererek uyarma amacıyla değerli fikir ve ilim adamlarının eserlerini Türkçeye çeviren Türkiye Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği istediğimiz üzere aşağıda adet ve isimleri belirtilen eserlerden elişer adet göndermiş bulunmaktadır.

İşçilerimizden arzu edenlerin bu çok değerli eserlerden yararlanmaları için yazımıza ek olarak birer adet sunmayı uygun bulduk.

Adı geçen eserlerin demirbaşaya kaydedilerek muhafazasını, işçilerimizin okuyabilecekleri bir yerde bulundurulmasını ve alndığının bir yazıyla bildirilmesini rica ederim.

NOT :

Musa Süreyya Şahin
Bonn Büyükelçiliği
Din İşleri Görevlisi

Eki :

- 1 — Bir adet «Küba Nasıl Komünist Oldu?»
- 2 — Bir adet «Endonezya'daki Mücadelenin İcyüzü»
- 3 — Bir adet «Kıbrı'da Komünizm»
- 4 — Bir adet «Sosyalizm Niçin Daima Başarısızlığa Uğrar?»

Halkı, yiyecek bulamadığı için, kendilerine dağıtılan tohumluk, ilâçlı buğdayları yiyerek saka'laşan bir toplumun ilk ete atacağı iş, memleketteki yarı açlıkla savaşmaktır. Bu da elbet «Bırakın yap-sın, bırakın geçsin» le olmaz.

Mete Aydınlatan

ÖĞRETMEN KİYIMI

Kıyım uğrayanlardan öğretmen A.N. Macit «Öğretmen Kıyımı» adında bir kitap yayınladı. Bu ilk cildi. İkinci cildi de yayımlanacak. Öğretmen Kıyımı ile ilgili belgelerin, eksik ve sistemsiz de olsa, derlenmesi iyi oldu. Gazete, dergi, bildiri, bülten sayfaları arasında unutulup gidecek olaylar, böylece gelecek kuşakların eline bir kitap halinde geçecek. İki büyük öğretmen örgütünün şimdiye kadar bilinmez neden, bir türlü basaramadıkları bir işi tek başına, kendi maddi gücü ile basarmaya çalışan öğretmeni kutlarız.

Anadolu'daki öğretmenlerin yürekli, atak, bilinçli mücadelesi ne ayak uyduramayan ve her türlü tutum ve davranışları ile ürkek, yetersiz, kalan T.Ö.D.M.F. ve T.Ö.S. yöneticileri, «Öğretmen Kıyımı» ni ciddi bir araştırmacıya ya da bir komisyona incelettirip bir büyük kitap halinde toplattırmalıdır. A.N. Macit'in kitabının yetersizliğinin bir nedeni de kaynak olarak yukarıda adları anılan kuruluşların, eksik belgelerini almış oluşudur. Öğretmen kıyımı ile ilgili belgeler, mutlaka eksiksiz olarak derlenip toplanmalıdır. Öğretmen kıyımına uğrayan kaç kişi vardır, öğretmen kıyımı ne zaman başlamıştır, öğretmen kıyımına uğrayanlar ne yapmışlardır, ilgili örgütlerin tutum ve davranışları ne olmuştur, öğretmenlerin kıyımı örgütlenmeyi, direnmeyi nasıl etkilemiştir, mahkemelerin verdiği kararlar ne olmuştur? Bu ve buna benzer sorulara cevap veril-

melidir. Özellikle T.Ö.S. kıyımına uğrayan öğretmenlerle ilgili kayıtları eksiksiz bir kitapta toplamalıdır. Örneğin bir gazeteci, kıyım uğrayan öğretmenlerin sayısını kıyım kitabının vazarından sordu ve doğru dürüst cevap alamadı. Gazetelerde bir kıyım lâfıdır gidiyor, halkoyu ve hattâ bizzat öğretmenler ve daha garibi sorumlu yöneticiler için belgelere dayanan iyüzünü ve hesabını bilmiyorlar.

Konuyla ilgilenen ve bu yolda ilk çalışmayı yapan A.N. Macit'in kitabı yararlanacak bir derlemedir. Eksik ve kusurlarına rağmen konuyla ilgilenecekler için bir kaynak görevini yapabilecektir. Türkiye'deki gerçek uyanışın yiğiti ve fedakâr temsilcilerinden, en önde gelenlerden olan taşra öğretmenlerinin müca-deleleri daha ciddi araştırmalara konu olmalıdır. Sanatçılarımız da bu konuyu işleverek gelecek kuşaklara bir ülkede toplumcu savaşın eğitim kesiminde nasıl gelişip oluştuğunu ulaştırmalıdır.

G. İLKE

G. V. PLEHANOF

SOSYALİZM VE SİYASİ MÜCADELE

Şerif HULUSİ'nin Türkçesile yeni çıkan bu eserde yazar, seçtiği sınıfın siyasi görevlerini bilimsel sosyalizmin ışığı altında inceliyor.

Yeni çıktı

5 lira

PAYEL YAYINEVİ

P. K. 889 İSTANBUL

YÖN : 107

BEKLEDİĞİNİZ KİTAP ÇIKTI

«FİL HANCI»

Aziz Nesin, bu kitabıyla Uluslararası Mizah Yarışmasında birincilik olarak ALTIN PALMIYE kazandı.

ÜÇÜNCÜ BASIM

Fiyatı 6 lira

Dağıtım Yeri: Kitap - Dağıtım Merkezi

P. K. 269 İstanbul

YÖN — 106

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOĞLU.
Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU,
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan AVCIOĞLU

ADRES : Her türlü yazışma için
Adres : P. K. 512 — İstanbul

Ankara Bürosu: Emekli Sandığı İşhanı.
Kat: 4-401/Kızılay (Temsilci : İlhami Sosyal) Telefon : 17 69 89
İstanbul Bürosu: Mollafenâri Sok. 30/32
Cağaloğlu/İstanbul/Telefon: 22 95 70

ABONE : Bir yıllık (52 sayı) 60 TL.
6 aylık (26 sayı) 30 TL.

3 aylık (13 sayı) 15 TL.

Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2,5 liradır.

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 TL.dir Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez. Basıldığı yer: Vatan Matbaacılık A.O.

insan ve orman

Orman Kanunundaki son değişiklik tasarısı, Atatürk geleneğine uygun biçimde, ormanı kutsal sayan bir zihniyetle yetişmiş geniş bir çevrede haklı ve yaygın bir tepki yarattı. Ne var ki, bu tepkiler, bir «istemezük» kampanyasının ibaret kalmaz ve orman davasında milletçe bir «otokritik»e yol açarsa, çok yararlı olacaktır. Bu bakımdan önümüze çıkan ilk soru şudur: 1937 yılında iyi sayılabilecek bir Orman Kanunu ile yola çıkmıştır. Davayı yürütmek için âdeta bir «prenslik» denebilecek olan büyük bir teşkilât ortaya konmuştur. Teşkilâtlı bol sayıda, bilgili uzmanla güçlendirilmiş ve hayli geniş mali imkânlarla kavuşturulmuştur. Nitekim Orman Fakültesi Profesörlerinden Sayın Selâhattin İnal, geçen hafta Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan yazı dizisinde, durumu şu sözlerle dile getirmektedir: «Türkiye Ormanlık Politikası» doğru bir istikamete yöneltilmiş ve amaçları da uygun olarak seçilmiştir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere geniş bir teşkilât kurulmuş ve teşkilât teorisi ve tatbikat bakımından iyi yetiştirilmiş bir personel kadrosuyla donatılmıştır».

Şimdi yıl 1967'dir. Aradan 30 yıl geçtikten sonra, doğru bir politika, geniş bir teşkilât ve iyi yetişmiş personelle alınan sonuç nedir? Sanırız ki, Orman davasında ilk cevaplandırılması gereken soru budur. Bu sorunun ortaya atılması gerektiren acı rakamları, ormanlarımızın kendileri vermektedir. Açıklanan rakamlara göre, Türkiyede, mutlak orman arazisi niteliğindeki alan 20 milyon hektardır. Ama fiili orman alanı 10,5 milyon hektardır. Bunun 6,5 milyon hektarı, bozuk ormandır. Bozuk ormanın en az 3-4 milyon hektarını ağaçlandırmak şarttır. Ormanların ancak yüzde 36'sı verimlidir, yüzde 64'ü bugün için verimsizdir. Türkiyedeki Amerikan yetkililerinin, orman ürünleri ihracından 10 yıl sonra 200 milyon dolar, 20 yıl sonra 400 milyon dolar döviz sağlayabileceğimizi iddia etmelerine rağmen, memleketimiz son yıllara kadar, orman ürünleri ihracatçısı değil, ithalâtçısı olmuştur! Tarım Bakanı, meyva yetiştirilebilecek 6,5 milyon hektarlık arazinin ölü durduğunu ileri sürmektedir. Bakana göre, Orman Kanunu engeli kaldırılıp bu araziye meyva ekilirse, 30-40 milyar lira gelir sağlanabilecektir!

Orman servetinden yararlanmaktan çok, servetin korunmasına önem verildiği halde, orman varlığı gerilemektedir. Prof. İnal'ın ifadeyle, «yangınlar, tarla açmaları, izinsiz kesimler ve hayvan otlatması ve orman içine yerleşmelerle, orman varlığımız hızla azalmaktadır». Son 30 yılda 21 bin 729 yangın olmuş ve 1 milyon hektardan fazla orman yitirilmiştir. Buna karşılık 1965 yılı sonuna kadar ağaçlandırılabilen alan, orman içi 196 bin, orman dışı 14 bin olmak üzere 210 bin hektardan ibarettir!

Öte yandan, Orman İdaresi ile orman köylüleri arasındaki ilişkiler büyük bir sosyal huzursuzluk kaynağıdır. Hâlen İdare ile orman köylüsü arasında 160 bin dâvâ vardır.

Bu kısa tablo, gerek ormanların korunması ve geliştirilmesi, gerekse ormanlardan yararlanılması ve insan-orman ilişkilerinin düzenlenmesi bakımından kesin bir başarısızlığın ifadesidir. Doğru bir po-

litika, geniş bir teşkilât, iyi yetiştirilmiş personel, 30 yıllık çaba ve sonunda büyük bir başarısızlık! Bu başarısızlığın nedenleri ayrıntılarıyla ortaya konmadan, «şu yapılmalıdır, bu yapılmalıdır» tarzında 30 yıldır bilinen ve tekrarlanan klişe gerçekleri, tedbir diye ileri sürmek, dâvaya bir aydınlık getirmemektedir. Önemli olan, «şu yapılmalıdır, bu yapılmalıdır» demek değil, «yapılmalıdır» denenlerin neden yapılmadığının tesbitidir.

Sorunun klâsik cevabı, «Ah, tâvizci politikacılar. Oy için ormanların mahvedilmesine göz yumuyorlar» biçimindedir. Bu, yüzeysel kalan bir cevaptır. Ormanın hâkim çevrelerin geniş bir kısmınca tabu sayıldığı ve bu konuda hassas bir Orman Teşkilâtının bulunduğu bir ülkede, politikacılar dâvayı dejenere edecek ölçüde önemli tâvizler vermeye sürüklenebiliyorlarsa, bunun ciddi sebepleri olmak gerekir. Eğer bir politika, onu etkisiz kılacak kadar büyük tâvizleri zorunlu kılıyorsa, kâğıt üzerinde ne kadar mükemmel görünürse görünsün, doğru bir politika değildir. Bu bakımdan orman politikasının çizilmesinde ve yürütülmesinde, esaslı bir yanlışlık bulunduğunu düşünmek zorundayız.

Bu esaslı yanlışlığın, ayrıntılarıyla ortaya konulması, bizim bilgi ve tecrübemizi çok aşar. Yalnız hissedebildiğimiz kadarıyla, orman politikasındaki temel terslik, politikanın, «ağacı herşey, insanı hiçbir şey» sayan Falih Rıfkı tipi bir orman anlayışına geniş ölçüde dayandırılmasından ileri gelmektedir. Ormanları korumak ve geliştirmek için Cumhuriyetten beri çırpınmışızdır, ağaç sevgisini bayrak edinmişizdir, ama orman içinde ve civarında yaşayan 10 milyona yakın insanın yaşama davasını ikinci plânda bir mesele saymışızdır. Orman politikasının esas unsuru yapılması gereken 10 milyon insanın yaşama davası yete-

rincede hesaba katılmadan, ormanı korumaya ve geliştirmeye kalkıştığımız içindir ki, insan - orman çatışması, neredeyse burjuva-proleterya zıtlığı gibi uzlaşmaz bir mahiyet kazanmış ve proleteryanın her türlü şiddet ve baskı tedbirlerine rağmen, ormanları tahribine yol açmıştır. Ormanda yaşayan insanın çıkarı ile orman çıkarının bağdaştırılmasına, politikanın çizilmesi ve uygulanmasında en büyük öncelik verilmediği içindir ki, 10 milyon kişinin kaçınılmaz baskısıyla, politikacı, dâvayı dejenere edebilecek tâvizlere yönelmiştir. Eğer orman - insan zıtlığı, gerçekten uzlaşmaz bir çatışmaysa, milyonlarca insanı daha çok uzun bir süre, orman dışına çıkartmak bir hayal olduğuna göre, ormanların tahribini önlemeye imkân yok demektir. Meselelerin güçlüğüne rağmen, böyle bir imkansızlığın varlığına, herhalde kimse inanmamaktadır. O halde, ormanda insanı esas alan ve insanı koruduğu ölçüde ormanı koruyup geliştirebileceğini bilen yeni bir politikanın esaslarını ortaya koyabilmek için kafa yorulmalıdır.

Bu bakımdan, Dağdaş tasarısına karşı mücadelenin bayraktarlığını yapan üç büyük ormancı teşekkülünün, bu hafta yayımladıkları bildiride görülen zihniyeti, doğrusu endişe ile karşıladık. Bildiride, orman insanından «zararlı bir yaratık» olduğu peşinen kabullenilerek söz edilmektedir: «Köylünün çevresinde bulunan bütün tabii servetler ve gelir kaynaklarıyla olan ilişkileri de düzensiz ve tahrip edicidir. Bu sebeple, özellikle orman tahribinden değil, genel olarak tabiat tahribinden bahsetmek ve ormanla olan ilişkileri bu ortam içinde değerlendirmek ve çözüm yollarını buna göre aramak lâzımdır». Görüldüğü gibi, orman dâva-

sında yetkili üç kuruluş, zararlı ve tahripkâr bir yaratığı zararsız hâle getirmenin çarelerini aramaktadır. Bu zihniyete dayanan bir politika ile, insanı yapıcı ve yaratıcı sayan ve onu, bu kabiliyetini geliştirecek ortama ulaştırmayı esas alan politika arasında, teorik ve pratik plânda, temelden bir fark olsa gerektir. Kanımızca, orman davasındaki başarısızlığı, «temeldeki bu fark» açıklamaktadır.

Şimdi gelelim Dağdaş tasarısına. Tasarıda, esas itibarıyla, iki unsur yer almaktadır. Birinci nokta, genişçe bir arazinin «ilmen ve fiilen» orman olmadığı halde kanuna göre orman sayılması, bu yüzden meselâ-meyvacılık alanında önemli gelir getirecek arazinin öldürülmesi, ve dâvalara yol açılması meselesidir. İkinci nokta, orman sayılmayan bu arazinin kimlere dağıtılacağı hususudur. Tek maddelik tasarıya, geçici bir madde ekleyerek, eskiden arazileri kamulaştırılanlara mülklerinin bedel siz geri verilmek istenmesi münasebetsizliğinin de açıkça gösterdiği üzere, AP iktidarı, yabancı zeytinlik, fıstıklık ve benzeri araziye uzun süredir bunlara gözdiken büyük tarım kapitalistlerine peşkeş çekmek çabasıdadır. Nitekim başında, Tarım Bakanlığı ile sıkı ilişkiler kuran ünlü Fahri Tanman'ın bulunduğu Türkiye Ziraat Odaları Birliği, orman sayılmadığı ileri sürülen bu araziye uzun süredir gözdikmiştir. Büyük tarım kapitalistlerinin tam etkisi altında bulunan Ziraat Odaları Birliği, yayınladığı bir raporda, orman işletmeciliği ile meyva işletmeciliği arasında bir fark bulunmadığını belirttikten sonra, «Devlet ormanlarının işletilmesi ve korunması işlerinin halk'a terkedilmesini ve bu maksatla Anayasamızın ormanlıkla ilgili hükümlerinin değiştirilmesini» istemiştir! Ondan sonradır ki, Dağdaş tasarısı ortaya çıkmıştır. Anayasamızın değiştirilmesi mümkün görülmediği için, tarım kapitalistlerinin talebi, tasarıda, Anayasaya uygun biçimde formüle edilmeye çalışılmıştır.

Orman sayılmayan bu arazinin, fakir köylülerin aleyhine olarak, büyük tarım kapitalistlerine peşkeş çekilmek istenmesine, elbette en sert biçimde karşı çıkmak gerektir. Yalnız CHP iktidarı tarafından getirilen ve kamu oyununda o zaman hiç bir tepki ile karşılanmamakla beraber Anayasa Mahkemesince iptal edilen kanunda da belirtildiği üzere, eğer «yurdumuzda fiilen ve ilmen orman olmaktan çıkmış, orman bütününe bozmayan ve daha verimli kültüre tahsis edilmiş» veya edilmesi mümkün bulunan arazi varsa, bunun değerlendirilmesini, Orman Kanunu o araziye orman sayıyor diye, reddedemeyiz. Bilimsel ölçülere göre orman değeri taşımayan ve zeytin, yemiş ağaçları yetiştirilmesi mümkün olan alanlarda muhtaç köylünün tarım yapmasına veya yemiş ağaçları yetiştirmesine, orman serveti tehlikeye girmiyorsa, «bu alanlar kanuna göre ormandır, Anayasaya göre ormanlar daraltamaz» gibi yalınkat bir gerekçeyle karşı koyamayız.

«İstemezük» devrimciliğini, gerçek bir devrimcilik hâline getirmek için her alanda olduğu gibi, orman davasında da emekçi halk temeline oturtmak zorundayız.

Doğan Avcıoğlu

Yabancılar, 'ille devalüasyon' diyorlar, Demirel bu sefer acaba dayanabilecek mi?

Geçen hafta, Türkiye'nin kapitalist yoldan mucizeler yaratabileceğini söyleyenler, bu hafta kapitalizmin «ağababa»larının artan dış ödeme güçlükleri karşısında bir kez daha «devalüasyondan başka çare yok» demeleri üzerine, derin bir düşünceye daldılar. Bütçe müzakereleri sırasında «devalüasyon olursa, istifa ederim» diyen Bilgehan, bu sefer daha az inandırıcı yalanların hazırlığına girişti.

Daha birkaç gün önce, başta Amerikan Büyükelçisi ve AID Başkanı olmak üzere, Demirel'i, Feyzioğlu'su, Aydın Yalçın'ı kapitalist mucizelerden söz etmekteydiler. Ekselans Hart, İzmir'de «Son beş yıl içinde insanların 10-15 yıl önceye kadar bu ölçüde kısa bir zaman içinde başarılması imkânsız diyebilecekleri bir gelişmeye tanık olduk» diyordu. AID Başkanı Grant, Büyükelçiyi tamamlıyordu: «Türkiye sağlam ve demokratik siyasal bir temel kurmuş olmaktan başka, kendi kendine yeterli bir ekonomi, yani şartlı dış yardımlara ihtiyaç göstermeyen, hızlı gelişme hızına sahip bir ekonomi kurma yolundadır. Bu Türkiye ayak uydurarak Demirel, Feyzioğlu ve Aydın Yalçın, «Hızla kalkınıyor, Avrupadan hızlı ilerliyor. Bu düzen, iyi düzendir» valsini yapmaktaydılar. Ne var ki sun'i bir ekonomik rahatlık manzarası, müthiş adaletsizliği içinde, dış ödeme açıklarının yüksek bir ithalat seviyesinde, büyük dostların yardımlarıyla kapatılmasına ve döviz ihtiyatlarının tehlikeli biçimde erimesine dayanıyordu. Kapitalist kalkınma edebiyatı, büyük dostların yardımları gecikse ve bir miktar azal sa, iskambilden bir kule gibi yıkılmaya mahkûmdur. Şimdi o kritik noktaya gelinmiştir. Altın ve döviz ihtiyatları, son beş yılın en düşük seviyesine erişmiştir. Geçen Mayıs'ta 88 milyon dolar olan döviz ihtiyatları geçen hafta 27,5 milyon dolara inmiştir. İşler bu noktada dahi durmamış, bu hafta döviz ihtiyatı 19,6 milyon dolara düşmüştür. Ticaret Bakanı, «İhtiyaçlar» ölçüsünde değil, «imkânlar» ölçüsünde ithalat yapacağız demeye başlamıştır. Büyük dostlar, «Elbet size yardım edeceğiz. Ama bunun bir sınırı vardır. Önce siz kendi kendinize yardım edin. İthalatınız çok yüksek. İhracatınız ise, gereken ölçüde artmış değil. Turist geliyor, döviz gelmiyor. İthalatı daraltıp ihracatı arttırmak ve turist gelirini yükseltmek için devalüasyona (I-ih) demeyi bırakın, bir an önce gerçekleştirin, biz de elimizden geleni yapacağız.» diyerek, ek yardımlarını devalüasyon şartına bağlama eğiliminde olduklarını göstermişlerdir. AID'nin Türk ekonomisini ve politikasını yakından tanıyan Devlet Planlama Teşkilatında görevli mutemed kişisi Prof. Chenery, bu zat Menderes'in müthiş sinirine dokunurdu, bir toplantıda Para Fonu'nun pek yakında tekrarlayacağı bu talebi, diplomatik formüllere ihtiyaç görmeden açıklamıştır. Chenery'ye göre, «Türkiye ekonomik bir krizin eşiğindedir. Çıkar yol, devalüasyondur. Aynı durumda bulunan Pakistan, Hindistan gibi birçok ülke, eko-

nomik krizi devalüasyona giderek atlattıklarıdır».

Devalüasyon, emperyalist ülkelerin, dış ödeme güçlükleri artan ve «aman yardım» diye boynu bükük kaplarına dayanan fakir memleketlere ısrarla tavsiye ettikleri klasik tedavidir. Gerçekten ithalat ve ihracat arasındaki büyük denge-sizlik dolayısıyla Türk parasının dış değerinde ciddi bir düşme görülmüştür. İşçilerimizin dövizleri, ancak resmi dövizin hayli üstünde bir özel kur ile yurda çekilebilmektedir. Pek yakında bu özel kurun dahi tatmin edici olmaktan çıkması mümkündür. Büyük ümiti bağlanan turistler, dövizlerini karaborsadan bozdurmayı kârlı bulmaktadırlar. Bu sebeple, işçiler gibi onlara da özel bir kur tesisi düşünölmektedir. Dolar 9 lira üzerinden ithalat talebi, çok kuvvetlidir. Yerli sanayi ise, dolar 9 liradan ihracat yapamamaktadır. Bu görünüştü içinde yabancılar, «Efendim devalüasyondan başka çare yok» tezini inanarak savunmaktadırlar. Halbuki sınırlı bir devalüasyona gidilse, sinai mamul fiyatları, dünya fiyatlarının müthiş üstünde olduğundan ve tarım ürünlerimiz ithal talebinin elastikiyeti çok az bulunduğundan, ihracat artmayacaktır. Yatırım malları ile ham maddesi büyük ölçüde dışardan gelen sanayi için ithal talebi azalmayacaktır. Büyük oranda bir devalüasyon ise, sinai mamulleri ihracatı pek az etkileyecek, tarım ürünleri ihracatında bir miktar artış sağlasa bile, bu ürünlerin ihracatından sağlanan döviz de önemli bir düşüş yapacaktır. Ayrıca ithal mallarının fiyatlarında yaratacağı önemli artış, ithalatı kısıtlı ölçüde ekonomide büyük sarsıntı doğuracaktır. Bu sebeple, yabancı dostların «İlle devalüasyon» talebi, gittikçe kaçınılmaz hâle gelmekle beraber, bu günkü ekonomik yapı içinde,

Maliye Bakanı Cihat Bilgehan
İstifa mı, devalüasyon mu?

derde deva değildir. Devalüasyon, ciddi bir tedavi getirmeden, ekonomik güçlükleri belki de daha fazla arttıracaktır. Demirel tipi kalkınma politikası için ideal çare, büyük dostlarımızın dış ödeme açıklarını nutuklarındaki görülmemiş kalkınma edebiyatına uygun biçimde, cömertçe karşılamalarıdır. Ama geleceğin 400 milyon dolar kereste ihracından, müthiş turizm gelirinden nutuklarında bol keseden söz eden büyük dostlar, iş yardımı gelince, nutuklarındaki gibi cömert değillerdir. «Efendim özel yabancı sermayeyi cezbedin, ödeme açığımızı o hafifletsin» deyip yan çizmektedirler. Güçlük, bundan ileri gelmektedir. Demirel iktidarı, gerçekten zor bir durumdadır. Devalüasyona gitse de kötüdür, gitmese de kötüdür. Ne var ki, bütün bunlar, sıhhati büyük dostların himmetine dayandırılan bir ekonomik kal-

ınma denemesinin ıstıraplı, yüksek fiyatlı ve kaçınılmaz bedelidir.

McCarthy'cilere İnönü'nün cevabı!

AP'nin muhafazakâr McCarthy'cilerinden sonra Feyzioğlu'nun ıslahatçı McCarthy'cilerinin de, milliyetçileri komünistlikle suçlamalarına, İnönü, 19 Mayıs günü yazdığı bir başyazıyla cevap verdi. Kurtuluş Savaşındaki işbirlikçilerin de, bugünkü gibi, Kurtuluş Savaşı yapanları komünistlikle suçladığını hatırlattı. İnönü'nün sözleri şöyle:

«Kurtuluş Savaşının safhalarını anlatacak değilim. Dış âlemde güçlükler sınırsız ölçüde olduğu halde, B.M.M. Hükümeti yine en çok iç ihtilâflardan ve iç politika çekişmelerinden ıstırap çekiyordu. İstanbul Hükümeti, başlıca silâhını, Anadoludakilerin Bolşevik oldukları ithamına dayandırıyor ve bu ithamı Batı devletleri yanında değerlendirecek memleketi kurtarabileceğini iddia ediyordu. Kendine güvenen insanlar, vatan vazifesini tam bir sorumlulukla ifa ederken, her devletle münasebette bulunmak ve yakın tehlikeyi bertaraf etmek için istidadı olan devletlerle beraber çalışmak tabii bir olay ve siyaset iken, İstanbul Hükümeti kendi hedefi içinolumlu çabalar, tamamiyle muğalâta sürüklemekten met unuyordu (...)

Siyaset hastalıklarımızın önünde, gene milletimizi yanlış telkinlerle kendi içinde birbirine düşürmek ve birbirimize karşı iftirayı siyaset aracı sanmak gelir. Şimdi başlıca derdimiz budur. Atatürk 48 sene evvel kurtuluş çabasına başladığı zaman, nasıl iftiraya uğramışsa, şimdi Atatürkün partisi aynı iftiralara hedef tutulmaktadır. Acıklı olan, kendisi hayatta olmadığı için, büyük adı da iftiranın temel malzemesi yapılmak isteniyor. Bu politikanın zayıf yeri sudur. Türk milletinin gerçekleri kavrayamayacağı kanısı İmparatorluk zamanında olduğu gibi haksız olarak devam etmektedir. Düpedüz Türk

milletine güvenmemek işte budur».

Türkiye ve Orta Doğu

Arap ülkeleri, İsrail tehdidi karşısında bir dayanışma gösterisi içindedirler. Başkan Nâsır, bu dayanışmayı bütün Üçüncü Dünya'ya yayma çabasıdır. Nâsır, Üçüncü Dünya devletleri başkanlarına mesajlar göndererek, İsrail «Tahrîk»lerini kinamış, mevcut buhranın baş sorumlularının «Emperyalistler» olduğunu belirtmiş ve onların desteğini istemiştir. Pakistan, Hindistan, Moritanya ve hattâ Amerikan uydusu Brezilya, Mısır'ın tutumunu anlادıklarını ve onu desteklediklerini bildirmişlerdir.

Bilmiyoruz, Arap ülkeleriyle bir dostluk ve yakınlaşma politikası izlediğimizi ilân eden Çağlayangil Hariciyesine de böyle bir dayanışma mesajı gelmiş midir? Bilinen, Orta Doğu buhranının kritik günlerinde jet Bakan Çağlayangil'in önemsiz bir gezide olduğudur. Orta Doğu'daki büyükelçilerimiz toplanmıştır, Çağlayangil ortada yoktur. Ve kritik anda destek istendiği zaman, bundan kaçılınca, Arap ülkeleri ile dostluk ve yakınlaşma politikasının iskambilden bir kule gibi kendiliğinden yıkılacağı açıktır.

Demirel ve eski demokratlar

Eski demokratların gün geçtikçe geri plânda bir role rıza göstermeyi reddettikleri anlaşılmaktadır. Anayasa değiştirilerek, siyasî haklarının geri verilmesini isteyen Samet Ağaoğlu'dan sonra Celâl Yardımcı da basım yoluyla sesini yükseltmiştir. Yardımcı, Demirel'in bir takım etkilerle, eski demokratları sahne dışında tutmaya çalıştığını ileri sürmekte ve gerekirse bu tertipleri açıklayacağı tehdidini savurmaktadır.

Demirel'e eski demokratların yönelttikleri bu hücumlar, herhalde Bayar'ın tasvibiyle yapılmaktadır. Eski demokratlar, nezuher «mirasçıyı» hazmedemekte ve mirasçının kendilerine yol açmasını istemektelerdir. Demirel ise, politika sahnesine, can sıkıcı ve tehlikeli rakipler çıkartmayı hiç mi hiç niyeli değildir. «Büyük müşavirler» de, bir eski demokratlar mezesi çıkarılarak, huzursuzluk yaratılmasına kesinlikle karşıdılar. Eski demokratların kendilerinde büyük kuvvetler vehmetselerine rağmen, Demirel'in durumu şimdilik kuvvetlidir. Mütteliklerimiz, Men-

CHP Genel Başkanı İnönü
«Anlayana saz...»

deres'in aksine, Demirel'den son derece hoşnuturlar. Eski demokratların zengin ettiği kapitalist sınıf da, şimdilik ümitlerini Demirel'e bağlamıştır. Bir Bayar - Demirel gelişmesini tasvip etmeyecek ve Bayarcıları desteklemeyecektir. Ne var ki Demirel'i ekendilerinin sırtında yükselmis dünkü tecrübesiz çocuk, kendilerini ise «iktidarın gerçek ve tecrübeli sahibi» sayan eski demokratlar, bu psikolojik tutkularından sıyrılarak, gerçek güçlerini değerlendirebilecek durumda değillerdir. Gittikçe sinirli çıkışlarla, Demirel'i baskı altına almaya çalışacaklardır.

Celâl Yardımcı'nın tehditkâr yazısı, bu ruh hâlini gösterme bakımından dikkat çekicidir. Celâl Yardımcı şöyle diyor: «AP'nin büyük günahlarından biri de şu meşhur tedbirler kanunudur...»

Böylesine bir kanunun mer'iyetten kaldırılması elbette ki, mes'ul bir iktidarın baş vazifesi, elbette ki mes'ul bir muhalefetin asli görevidir, ama her ikisinin de bu konuda kulak üzerine yatmaktan ve bu yatıştan fayda mülhaza etmekten başka bir şey yaptıkları yoktur.

Hattâ hiç umulmadık bir zamanda, umulmadık kişiler (tabii senatörler) tarafından bu kanun yürürlükten kal-

Gerçi çıkarıldığı tek kanun Af Kanunu oldu ise de, onu da aylarca sürüncemede bıraktıktan sonra aştan başka herşeye benzeyen bir kanun olarak çıkardığı meydandadır. Keşke o hâliyle çıkmaz olsaydı... (...)

Peki... AP niye yürürlükten kaldırmıyor bu kanunu? Mes'ul bir iktidar olarak, ekseriyet partisi olarak, demokratik nizamin müteahhidi olarak niçin kaldırmıyor?

Hadi Anayasa tadilatı için kâfi oya sahip değilim, diyebiliyor. Ya Tedbirler Kanunu için ne diyebilir?

Bunun hiç bir mazereti yok. Bu kanunu ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek şöyle dursun, bu yoldaki hareketleri türlü bahanelerle, türlü manevralarla önlemeye çalışıyor... Neden?..

Bu manevralar devam ederse biz de bunun neden olduğunu yazıp söyleyecek ve mil lele duyuracağız elbet...

Şimdilik bu kanunun kaldırılmamasındaki en büyük günahın ve mes'uliyetin sadece AP'ye ait bulunduğunu ifade etmikle yetineceğiz...»

Yine çimento karaborsası

Üretim ile tüketim arasında ciddi bir dengesizlik yoktur. Ama çimento yine karaborsaya düşmüştür. Spekülasyon önleme çabaları ve emnen tedbirler etkisiz kalmaktadır.

Kalkınma Planı 1967 Yıllık Programı, çimento karaborsası hakkında şunları yazmaktadır: «Çimentonun tüketicinin eline ucuz fiyatla geçmesini sağlayıcı tesirli bir dağıtım mekanizması henüz kurulmamıştır. Piyasada spekülasyon davranışlarının ortaya çıkması, çeşitli tikanlıklara ve vergi kaybına yol açmaktadır...»

1967 Programı, tedbir olarak da şunu ileri sürmektedir: «Çimentonun pazarlanmasında zaman zaman ortaya çıkan spekülasyon davranışları ve vergi kaybını önleme amacıyla, çimentonun bölgesel dağılımında yeni usullerin ve uygulama metodlarının geliştirilmesi Devlet Planlama teşkilatının koordinatörlüğünde, Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş. ve Çimento Müstahsilleri Birliğince yapılacaktır.»

Ne var ki, fabrikaların ton başına 35 lira taşıma ücreti alarak giriştikleri tevzi sistemi başarılı olmamıştır.

Mimarlar Odası ile Yapı İşçileri Sendikası ve İnşaat Müteahhitleri Derneğinin düzenlediği basın toplantısından bu gerçek ortaya konmuştur: «İnşaat mevsiminin yeni başladığı şu günlerde bir çimento karaborsası başlamıştır. Ve bu karaborsa, gerek ihtiyaç sahibi vatandaşların gerekse devletin milyonlarca lira zararına sebep olacaktır»

Fabrikaların yüzde 70 oranında üretimi tüccarlar eliyle satılmaktadır. Fabrikalar, doğrudan doğruya tüccarlarla anlaşma yapıyorlar. İhtiyaç sahipleri doğrudan doğruya fabrikadan çimento almıyorlar. Tüccara müracaat eden bir ihtiyaç sahibi de, tüccarın koyduğu yüzde 30 kârlı fiyat üzerinde parasını ödemektedir. Ancak, tüccar ihtiyaç sahibine gün vererek gidip fabrikadan almasını söylemekte ve ihtiyaç sahibi çimentoyu fabrikadan almaktadır. Böylece tüccar hiç elini sürmeden çimentodan yüzde 30 oranında bir kâr sağlamaktadır. Bundan başka birçok aracı da, ihtiyaç sahibine elinde çimento olmadığını, fazla fiyat verirse temin edilebileceğini ileri sürerek karaborsa yapmaktadır.

Fabrika fiyatı 170 lira olan çimento, dolaylı yollarla 280 liraya kadar satılmaktadır. İddia ediyoruz ki, yaz ortalarında çimentonun karaborsa ton fiyatı en azından 350 liraya fırlayacaktır.

Hâlen 280 lirayı bulan ve 350 liraya çıkacağını iddia ettiğimiz bu karaborsa fiyatlarla, nice çimento fabrikası bedellerinin birkaç karaborsacı arasında yağma edileceğini artık sorumlu kişilerin tahminlerine bırakıyoruz.»

Çare? Mimarlarımızın yapı işçileri ve inşaatçılarla buldukları çare «çimentonun tek elden yani devlet tarafından bizzat ihtiyaç sahibine verilmesidir. Ne var ki mukaddes özel teşebbüs dogması adına, birkaç karaborsacıyı zengin etmek için devlet eliyle tevzi fikri reddolunmaktadır.

Karaborsacılık suçlamaları karşısında Eskişehir Çimento Fabrikası sahiplerinden Mesut Zeytinoglu, «Karaborsanın ortaya çıkmasından Hükümet kabahatli» demistir. Zeytinoglu iddiasında pek haksız değildir. Ona göre, kışın fabrika çalışmaktadır, ama müşteri yoktur. Ancak tatlı kâr peşindeki karaborsacılar yaz için çimentoyu kapatmaktadır. Fabrika, elbette satış yapacaktır.

Karaborsayı engellemek için bir miktar çaba gösterdiği bilinen Çimento Sanayii Genel Müdürü Cavit Borçbakan da, bu iddiayı şöyle doğrulamıştır: «Muayyen devrelerde dünyanın her tarafında çimento karaborsası olabilir. Memleketimizle yaz aylarında ihtiyaç, kış devresinin 5 - 6 katına çıkmaktadır ve fabrikaların istihâ kapasitelerinin bu devrelere göre ayarlanması mümkün değildir.»

«Her yerde karaborsa olabilir» hikâyesini bir yana bırakırsak, bu sözler, karaborsacı olmayan bir ticari teşekkülün kış aylarında stok yapmasını ve tüketimin büyük ölçüde arttığı yaz aylarında, normal fiyatlarla ihtiyacı ölçüsünde satışlara girişmesini gerektirmektedir. Bunu da ancak bir kamu teşekkülü yapabilir.

Ufak uyarmalar!

«Sosyalizimde ciddiyet» dediğimize doğrusu pişman olduk. Ciddiyet, diyalektik bir tepki ile, aksini yaratıyor. Nasıl bir korkunç senteze varacağı da belli değil. Fikirlerinin doğruluk veya yanlışlığını tartışmadan, bir yazarın altı ay içinde ortanın solu hareketi konusunda birçok çelişken görüşü savunmasının güvenizlik yaratacağına dikkati çekmişik. Önce burjuva oyunu, burjuva revizyonizmi diyeceksin. Bunun aldatmaca olduğunu, herşeyin aynı kaldığını belirtmek için «ayçiçeğinin kendi etrafında dönmesi» örneğini vereceksin. Sonra bakacaksın ki, birşeyler değişmiş, o zaman hareketin anti-empyralizmi niteliği var, ama kompradör burjuvaziye meşruyet kazandırma anlamına da gelebilir» buyuracaksın. Emperyalizme karşı çıkınca kompradörlerden yana olunamıyacağını teorik ve pratik imkânsızlığını unutacaksın. Fevzioglu ekibinin partiden ayrılması üzerine, «Eyyvah, şimdi bunlar AP ile birleşip Anayasayı değiştirirler. Sonra ne oluruz» diye paniğe kapılacaksın. Bu panik havasında, anti-empyralist bir cephe içinde orta sol bir CHP'nin önemli rolü olduğunu ileri sürenleri —onlarda müthiş kudretler vehmettiğinin farkına varmadan—, «Gördünüz mü yaptığınız işi? Emperyalizmi güçlendirdiniz. Hesaplarınız yanlış

Prof. Cahit Tanyol'un hazırladığı «Fatih Destanı» ndan bir parça sunuyoruz:

DER HİCAB - I FATİH SULTAN MEHMET

Gecenin ortasında yapayalnız duruyorum.
Çağ yirminci yüzyıl

Uzaklarda bir cihangir görüyorum.
yirmibire gebe.

Genç
Yirmi iki yaşındadır
Zigana dağlarının başındadır,

yaralı,
Ne vezirleri var yanında, ne erleri,
Bir Bizans lağımı gibi kokuyor
«Diyar-ı Rum»da

yürüyen insan bedenleri
Trabzon kalesi onu tanyor,
Trabzon kalesi yüzün kapamış
halinden utanyor.

Uyusun muşıl muşıl diye
Amerikan erleri,
Gördü ki nöbet tutuyor
onun askerleri.

Trabzon kalesi onu tanyor
Yer yarılrsa da yere geçsem diyor.
Kan akıyor artık yüreğinden
Ne vezirleri var, ne beyleri.

Seslendi dağlara, seslendi:
«Lalam Halil Paşa» dedi.
cevap yok.

Mahmut Paşayı çağırdı;
Akşemseddin'e bağırdı,
ses vermedi.

«Zağonos Paşam.» dedi
Sesinin yankıları bile dönüp gelmedi.
Ölümden ölüm diledi.

Zigana Dağları onu tanyor
Trabzon kalesi yüzün kapamış,
halinden utanyor.
Yer yarılrsa da yere geçsem diyor.

Elin yüzüne kapadı Sultan Mehmet
Tanrıdan istemedi medet
Dağlardan utanyor.

Cahit Tanyol

Celâl Yardımcı
Tehdit ediyor

dırılması yolunda yapılan tek-life Hükümetin karşı çıkışı, bir direnme ve oyalama ile teklifi akmı bırakış akmı ve havsalanın alamıyacağı bir davranış olmuştur.

Hükümet sözcüsü, bu kanun teklifi görüşülürken dikildi komisyonun karşısına ve (Efendim bu hususu Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu ile birlikte mütalâa edeceğiz, bize mühlet veriniz) dedi.

Komisyon, mevcut usullerin ve teamüllerin zarureti ile bu isteği kabul ederek Hükümete birbuçuk aylık mühlet vermekle kanunun görüşülmesi de atlatılmış oldu...

Birbuçuk aylık müddet geçti. Şimdi ne Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu Tasarısından ses sada var, ne de Tedbirler Kanununun kaldırılmasından...

Esasen Temel Hak ve Hürriyetler Kanununun çıkarılmasında AP'nin direneceğine ihtimâ verilmiyor. Çünkü AP attığı her adımda, bir engel ile karşılaşınca on adım ric'at etmekle nam kazanmıştır.

Şimdiye kadar mühim sayılabilecek kaç tasarı ele aldı ise, cümlesinden yüzgeci ettiği bir vakiadır.

İşte TRT Kanunu, işte Seçim Kanunu, işte Meclisi meflûç kılan tüzük değişikliği ve işte Af Kanunu...

çıkıtı» diye suçlayacaksınız. «CH P'yi olduğu yerde tutacaktık biz» tarzında sözlerle, bu defa da kendine müthiş bir kudret izafe edeceksin. «Lütfen biraz ciddiyet» denince, bu sefer iyice kapıp koyvereceksin. «CH P'yi sola kaydırmakla büyük hata yaptınız» tezinin yeni ifadesi özet olarak şöyle: «Fevzioglu'nun iltihakıyla sağ kanat Anayasayı değiştirecek duruma gelmiştir. Fevzioglu bunu en iyi değerlendirmeye yolunu aramaktadır. Bu yollarından biri eski demokratlara siyasi hakların tanınmasını istemektedir. Bu teklif gelince, AP iki cami arasında çaresiz kalacaktır. Böylece Fevzioglu - Ağaoğlu ittifaki kurulacaktır. Bu ekip Demirel'i silip süpürecek. Fevzioglu - Ağaoğlu ekibi, Demirel'i Amerikaya fazla dönük olmakla suçlayacak, bu yüzden eski DP ile pek ilgisi olmadığını ilân edecektir. Samet Ağaoğlu, bu sâyede her cephede müthiş sempati toplayacaktır. Afîşe olmuş bir kadro yerine, statükoyu muhafaza edip afîşe olmamış bir kadro, Amerikanın ekmeğine yağ bal sürecektir. Zira Demirel'i Amerikaya fazla dönük diye suçlayan Fevzioglu - Ağaoğlu ittifakına kimse «Amerikan oyununu» diyemeyecektir. Laiklik ve Atatürkçülük tasladıkları için, bunlara gerici etiketini de kimse yapıştıramıyacaktır. Bu durum, hem biriken Amerikan düşmanlığını dağıtacak, hem kimsenin bel bağlayamadığı Demirel politikasını en üst düzeyde yürütmeye oturtacak, hem de statükoyu koruyacaktır. Böyle bir kombinasyon karşısında AP de, CHP de güçsüz

kalacaktır. Gerçi Fevzioglu, eski DP'lilere siyasi haklar tanınması için teklif yapacağı söylentilerini reddetmiştir. Ancak pek can alıcı bu kanunun plân dışında kalmasına imkân yoktur.»

Psikoloji kitaplarındaki Hüsnü'nün muhayyilesine taş çıkartan bu iddialar, sosyalist strateji adına ciddi ciddi yazılabilmekte ve CHP'yi sola kaydırmanın tarihi sorumluluğu YÖN'e yüklenmektedir! Hermen belirtelim ki, bu kadar büyük kudretimiz olsa, CHP'yi bir kenara bırakır, önce AP'yi sola kaydırır ve böylece emperyalizmi, güçlendirme suçlamasından da kurtulurduk! Biz, sadece olaylara doğru teşhis koymaya çalıştık ve Ecevit'in Genel Sekreterliğe gelmesinde önce, ortanın solu hareketinin burjuva revizyonizmi olmadığını, bunun ciddi ve önemli bir gelişme teşkil ettiğini, partiden bir takım ayrılımların kaçınılmaz biçimde görüleceğini yazdık. Bir sorumluluğumuz varsa, o, sadece olaylara doğru teşhis koymaktan ibarettir.

Bir ufak noktayı daha belirtelim: «Sosyalist örgüt dışında cephe kurmaya kalkışma» iddiası da gerçeğe ve mantığa aykırıdır. Cephe, adı üstünde, tek örgütle olmaz, birkaç örgüt olur. Onun için tek bir örgüt içinde cephe kurulamaz. Yalnızca cephe içinde öncülük tartışılabilir. Öncülük, meselesinde de biz bir şey söylemiş değiliz.

İşte ciddiyet, bir kısım sosyalist çevrelerde, böyle bir diyalektik girdabına düşmüş bulunuyor.

siyasi notlar

Faşist darbeciler ve ABD

Atina darbecilerinin birkaç isim eklemek suretiyle uyguladıkları NATO'nun Promete Plânına bağlı «tehlikeli komünistler» listesinin nasıl bir faşist zihniyetli liste olduğu yavaş yavaş anlaşılacaktır. Bu listede, Merkez Birliği ve EDA partisi milletvekilleri, Baro Başkanı, her eğilimde belediye başkanları, belediye meclisi üyeleri, sendikacılar, hukukçular, yazarlar, sanatçılar yer almaktadır. NATO Promete Plânının «tehlikeli komünistler» listesi, Yunan toplumunun en güzide evlatlarını toplamaktadır. Nazilere karşı millî mukavemet hareketini yürüten, imtihan vermiş milliyetçiler listenin başında yer almaktadır! Nazilerle işbirliği yapanlar ise, muteber kişiler sayılarak liste dışı bırakılmaktadır.

NATO lideri ABD. NATO listelerine göre yürütülen faşist hareketin, özgürlüğü savunmak için kurulduğu yasa-sında yazılı bulunan bu teşek-külün üyesi öteki ülkelerde yarattığı büyük tepkiler üzerine, darbevi tasvip etmiyor-muş havasını uyandıracak ri-yakâr jestlere başvurmakta-dır. Amerikan Hükümeti, bazı ağır malzemenin Yunanista-na gönderilmesinin geciktirildiğini açıklamıştır. Ama Amerikan Dışişleri Bakanlığının bildirisinde hafif malzeme yardımının devam ettiği bildirilmektedir. Bizim kraldan fazla kralcı bazı gazetelerimiz, haberin birinci kısmını yayınlayıp hafif malzeme yardımının devam ettiğini belirten ikinci kısmını atlayarak ABD'yi temize çıkartmaya çalışmaktadırlar. AFP ajansı, Amerikan yetkililerine dayanarak, bir süre için durdurulan ağır malzeme yardımının, toplam yardımın ancak yüzde 10'unu teşkil ettiğini yazmakta-

dır. Yani faşist darbecilere Amerikan yardımını, normal biçimde devam ettirmektedir.

Darbecilerin faşist yönetimi, ABD için, YÖN'de tekrar tekrar yazdığımız üzere, devamlı bir çözüm yolu değildir. ABD ilk fırsatta, solun iğdiş edildiği bir temsil rejime geçilmesi yolunda darbecilere baskı yapacak nüfuzunu bu yolda kullanacaktır. NATO'nun Promete Plânını açıklayan New York Times'in Sulzberger'i bu konuda aydınlatıcı bilgi getirmektedir. Amerikanın solun yenik ilân edildiği bir temsil sisteme dönme baskılarından biraz şaşırın General Patakos, şu itirafta bulunmuştur: «ABD istediği herşeyi yapabilir. O bizden daha kuvvetlidir». Sulzberger de, hâlen Yunan politikasını engelleyecek tek uçurumun «Amerikan faktörü» olduğunu yazmaktadır. Bu hâkim faktörün, bir Filipin tipi demokrasi kurma yolunda nasıl işlediğini pek yakında göreceğiz.

Patakos'un durumunun sarıldığını ve iki istihbaratçı albayın yıldızının parladığını belirten Sulzberger, yazısını şu yorumla tamamlamaktadır: «Washington, triumviratının bir

Kral Konstantin Demokrasi süsü...

üyesini güçlendirmeye çalışıyor mu, bunu bilmek imkânsızdır. Ama ABD'nin Kral Konstantin'i güçlendirmeye umduğu muhakkaktır. Sivil demokrasi yolunun Kral vasıtasıyla yeniden açılacağını düşünmekteyiz.»

Kral, Anglosakson telkinleriyle, altı ay içinde yeni bir Anayasanın yapılacağını açıklamıştır. Anayasa, Filipin tipi bir demokrasi kuracaktır. Solcu EDA Partisi kapatılmış, Merkez Birliği kuşa benzetilmiştir. Ama öte yandan gerçek bir demokrasi kurma yolunda ilk mukavemet belirtileri başlamıştır. «Yunan Vatan Cephesi» kurulmuş ve yayınladığı bültenle amaçlarını açıklamıştır. Cephe, bültenine göre, «ülkenin antifaşist, demokratik ve vatanperver bütün güçlerini temsil eden solcu, sağcı ve merkezci politika adamlarının teşebbüsüyle kurulmuştur.» Cephe'ye göre, yeni bir Anayasa, gerçekten yürürlüğe girse bile, «21 Nisanda kurulan keyfi idareyi resmîleştirmekten başka sonuç vermeyecektir.»

ABD istese de, istemese de Yunanistanda «yabancı faktör» hâline gelmiştir. Bu sebeple, politik varlığını hissettirmekten kaçamaz. Nihayet Talleyrand'ın bir zamanlar dediği gibi, «Ademi müdahale,

politik ve metafizik bir deyimdir ve müdahaleden fark-sızdır.» Bizzat darbecilerin, «Bizden kuvvetli, istediğini yapar» dedikleri ABD, bu görüşe göre, müdahale etmeye-rek aslında faşist darbecilerin yararına bir müdahalede bulunmuştur. Şimdi Yunanistanda «tek kuvvet» olduğu kabul edilen ABD, solu iğdiş edilmiş Filipin tipi bir demokrasi kurmak için açık müdahalede bulunmaya çağırılmaktadır. Peşin hükümlü yazılarımız, hiç şüphe edilmesin, bu sahtekârlığı Amerikanın darbede parmağı olmadığını, onun demokrasiden yana olduğunu göstermek için kullanacaklarıdır.

Afganistan Başbakanı, «Encounter», dergisi ve gökte uçan halkalar...

Selma Ashworth

Hayır, deli saçması değil. Sa-dece CIA'yı ilgilendiren konuların ne kadar çeşitli olabileceğini gösteren bir kaç örnek. CIA her yerde, her şeye burun sokar. Artık bunu çümeyen ve bilmeyen kamaad.. İşte son aylarda ortaya çıkan foyalardan...

Amerikada okumakta olan Afganlı talebelere CIA'nın vanaştığını ve içlerinden bir çoğunu ajan olarak angaje etmek istediğini, bizzat Afganlı talebeler dünya basınına bildirdiler. Bu gençler, Afganistana döndükten sonra, C.A. hesabına çalışmalarını tek-if edilmis-tir.

Times gazetesinin Kabil muhabiri Mr. Neville Maxwell'e göre CIA'nın uzun yolu, Afganistanın daha içerlerine sokulmuştur. Başbakan Mr. Maiwandwal, CIA'nın adamı n.s. İş orada'da bitmiyor, Maliye Bakanlığında ve başka bakanlıklarda ileri gelen kişilerin CIA için çalıştığı söyleniyor. Gerek Amerikada, gerekse Afganistanda yapılan bu suçlamaları Başbakan henüz cevaplandırmamıştır. Fakat bazı bakanlıkların ileri gelenleri apar-tepar, orduya sevk edilmişlerdir.

Zaten milliyetçi ve solcu kim-seler uzun süredir, Başbakan Mr. Maiwandwal'i Afganistanı Amerikanın kollarına atmakla itham ediyordular. CIA'nın e-linde oyuncak olduğu sözleri, durumunu büsüpütün güçleştire-ceklerdir.

Bilindiği gibi, Afganistan'da siyasi parti yoktur. Meclis, bağımsız üyelerden kuruludur. Ve hükümeti ayakta tutar, Meclisin oyu değil, fakat kralın teveccühüdür. Başbakan, kon-disinin ve beraber ça-ştığı adamların, CIA mağası olmadıklarına Meclisi inandıramazsa, istifa etmek zorunda kalacaktır.

Soğuk Harbin en kızışmış olduğu günler... Haziran 1950, Berlin... Dünya çapında isim yapmış üç aydın, kafa kafaya veriyorlar ve nerede olursa olsun entelektüel alanda despotizmle savaşmak için «Congress for Cultural Freedom»u kuruyorlar. Bu üç aydın şunlardır:

Arthur Koestler. (Memleketimizde de çok iyi tanınan, as-len Macar müsevisi olan bu yazar, uzun seneler Komünist Partisinden üyeydi. Partiden ay-

Altıncı Filo konuşuyor!

Akdenizdeki Amerikan Altıncı Filo Kumandanı William Martin, Roma'da bir basın toplantısı yaparak ilgi çekici görüşler açıkladı. Amirale göre, Akdeniz ülkelerinde Altıncı Filoya artık eskisi gibi sıcak davranılmıyordu. Amiral, soğukluğun nedenlerini şöyle açıklıyor: «Uzun süredir Filo, Akdenizi serbestçe dolaştı. Doğu'ya karşılandı. Saldırganı savaşın hiç bir işe yarayacağına ikna ederek savaşı önlemeye yönemiş NATO savunma politikasını izledi. Bu politikanın başarısızdır ki, Akdeniz

ülkelerinde değişikliklere yol açtı. Bu ülkelerde millî gurur ve egemenliğe tapma duygularını geliştirdi. Denilebilir ki, bu ülkeler Altıncı Filoya bundan böyle başka gözlerle bakmaktadır. Bugün Akdenizde mevcudiyetimiz çeşitli tepkilere yol açmaktadır. Tepkiler, söz konusu ülkenin emellerine göre, kalpten karşılamadan şüpheye müşamahadan öfkeye ve hat ta redde kadar gitmektedir». Amirale göre, Akdeniz Sovyet Deniz Kuvvetlerinin artan varlığı dolayısıyla, Altıncı Filonun rolü kısmen değişmiştir. Altıncı Filo, özellikle acil durumlarda harekete geçmek için hazır olmalıdır. Yüksek makamlardan gelen talimata uygun biçimde, Filo'nun tep-

rininca, meşhur eseri «Le zéro et l'infini»yi yazmıştır».

Michael Josselson. (Halen Congress'in müdürlerindedir.)

Melvin J. Lasky. (Amerikada ve Avrupada ün salmış olan bu gazeteci siyasi inançları bakımından Troçkist'tir. Fakat 1941'de Komünist aleyhtarı, solcu «New Leader» gazetesini çıkarmıştır. Harpten sonra da Amerikan Generali Clay'in arzusu ile Berlin'de «Der Monat» mecmuasını neşretmiştir. 1958'de Londraya gelmiştir, ve «Encounter» mecmuasını çıkararakların arasına katılmıştır.)

Congress'in kurulması ve iş-lemesi için de para Amerikadan geliyor. Amerikada'ki Kadın Çamaşçıları Sendikası; Başkanları David Dubinsky vasıtasıyla «Congress» parasını alıyor. Kadın Çamaşçıları Sendikası Başkanı D. Dubinsky, Komünist düşman olmakla Amerika'da ün salmış.

Gene aynı senelerde, CIA'nın Mr. Braden'ı parlak bir fikir düşünüyör Entellektüel ortamda, kurulu örgütleri el altından CIA finanse etsin; dünyanın her yerinde gazete ve mecmualar çıkartsın. Bu mecmua ve gazeteler, çoğu defa, Amerikanın resmi politikasına karşı gelsin ve bunu açıkça yazsın. Amerikanın düşmanı olmakla tanınmış kalemleri, kalem sahiplerinin haberi olmadan kullansın.

Böylece Thomas Brader, «Congress»i satın alıyor. «Congress» üyelerinin bir çoğu bu durumdan haberdar değildir. Sadece 1963'te, hattâ belki de daha önce, Melvin J. Lasky'nin için içyüzünü bildiği iddia edil-iyor.

1953'te «Congress», bugün Amerikada ve Avrupada aydınlar arasında yüksek satışı olan ENCOUNTER mecmuasını finanse etmeye başladı. Bir yıl sonra, Braden CIA'dan ayrılıp California'da kendi gazetesini çıkarmaya gitti: «Oceanside Blade Tribune».

ENCOUNTER'in ilk yayın müdürü, tanınmış şair, eski Komünistlerden ve İspanya İç Savaşında, International Brigade'de savaşmış Stephen Spender'di. Encounter'in sayfaarında yer alan isimler: Denis Healey ve Iris Murdoch, Daha sonraları Lasky, Arthur Koestler, John Strachey...

Encounter'in 5 fahri müdürü: Bertrand Russell (Sonra arı onun yerini Hindli düşünürlerden Jayaprakash Narayan ai-

mıştır), tarihçi İspanya'da Salvador de Madariaga, filozof Karl Jaspers ve Jacques Maritain ve teolog Reinhold Niebuhr'du

Arada sırada, «Encounter»e «Congress»den gelen paranın şüpheniz bir kaynaktan çıktığı söyleniyordu. Stephen Spender, koku almayı başladı ve Encounter için parayı başka yollardan sağlamaya çalışıyordu... Açıklarını kapatmak için yılda 15 bin sterline ihtiyaçları vardı.

Aynı zamanda «Congress»de parasını başka yerlerden temine uğraşıyordu. 1965'te «Ford Foundation» Congress'i beslemeye başladı.

«ENCOUNTER» gibi «Congress for Cultural Freedom» tarafından finanse edilen diğer dünya gazete ve mecmuaları.

Gene İngilterede, Barı Avrupa problemleriyle ilgilenen «Survey» ve «China Quarterly» Fransada «Preuves».

İtalyada «Tempo Presente». Bu gazeteyi çıkartan, İtalyada ve dünyada «Fontamara» adalı kitabıyla şöret yapmış olan, eski komünistlerden Ignazio Silone idi.

Arap âleminde kıyametler kopartan ve Mısır'a sokulması yasak edilen. Lübnan'da yayınlanan «Hiwar».

Avusturya'da «Forum». CIA her taşın altından çıkıyor...

★

İkide bir ortaya atılır, «Gökte, nereden geldiği ve ne idiği belirsiz bazı halkalar» görülmüştür. Amerika bunları ciddiye almış durumda Arizona Üniversitesi profesörlerinden, Metereoloji bölümü şefi Dr. McDonald ve gene aynı Üniversitenin İnstitüte of Atmospheric Physics fizikçilerinden birisi, bu «halkalar» hakkında bir yıldır araştırmalar yapmaktadırlar. Amerika Hava Kuvvetlerini, bu konuda verilen raporları küçümsemekle itham ediyorlar.

Gayet tabii, CIA'ya bu hususta bir etüd hazırlaması, yukardan emrediliyor. Colorado Üniversitesinin profesörlerinin yardımıyla CIA nihayet raporunu hazırlamıştır. Fakat bu rapor, bundan daha evvelki (gene halkalar hakkında) rapor gibi neşredilmeyecektir. Sadece tek cümlesi raporun, Amerikan halkına bildirildi: «Gökte uçan halkaların, Millî Emniyeti tehdit etmediği.»

Politikacı Mezarlığı

Afrika ormanlarında, Hindistan çangıllarında başıboş sürüler halinde yaşayan filler yalandıklarında ve ölümlerinin yaklaştığını hissettiklerinde daima bir belli yere gidip ölümlerini orada beklerlermiş. Fil mezarlığı lafı buradan gelir. Kuşaklar ve kuşaklar boyunca filler, ölümlerinin yaklaştığını hissettiler mi hep aynı belirli yere giderler. Bizde de politikacılar böyledir. Özellikle taşradan sivriliip de parlamentoya kapağı atmış ve sonra nasılsa bir ara da dışarda kalmış, politik ömürlerini tamamlamak üzere olan politikacılar hep bir belli yere doğru giderler. Bu belli yer, fil mezarlığından benzetme yaptığım bu yer, bir nevi politikacı mezarlığı olan, halk dilinde «arpalık» diye adlandırılan idare meclisleridir.

Devlet parası ile yaratılmış kamu iktisadi kuruluşları ile bunların katkıda bulunduğu kuruluşlar ve benzerlerinin yönetim kurullarının idare meclisi listelerini, sağlayabildiğimiz kadarı ile geçen haftaki yazımızda açıklamıştık. Bu kere de sizlere, gerçekten birer politikacı mezarlığı haline gelmiş olan bu idare meclislerinden aşına politikacıların bir listesini sunmak isteriz. Bu liste incelendiğinde görülecektir ki, idare meclislerini, bu meclislerin doğal üyeleri olan genel müdür ve yardımcıların dışında politikacılar istilâ etmişlerdir. İşte size, geçen haftaki yazımızda yer alan listedeki politikacı eskilerinden tanıyabildiklerimizin bazıları.

Nasır Zeytinoğlu (Milli Birlik Komitesinin namli işleri bakanı), Baki Güzey (eski AP senatörü), Ali Yeniaras (CHP eski milletvekili), Ferhat Nuri Yıldırım (AP eski milletvekili), Halil İmre (DP devrinin Bütçe Komisyonu başkanı), Nurettin Ertürk (DP ve YTP nin eski milletvekillerinden), Kemal Demiralay (DP eski milletvekili), Atıf Benderlioğlu (DP eski m'li eğitim bakanı), Yakup Gürsel (DP eski milletvekili), Rebii Karatekin (DP devrinin namli valilerinden), Necdet Calp (İnönünün başbakanlık devrinde özel kalem müdürü, eski valilerden), Ömer Sunar (DP eski milletvekillerinden), Haydar Koyuncu (CHP eski milletvekillerinden), Ali Şahin, (DP eski

milletvekillerinden), Turan Güneş (C HP) Cahit Zamangül (CHP Meclisi üyesi, eski milletvekillerinden Ahmet Muhip Dranas (DP eski adaylarından), İhsan Köknel (AP eski milletvekillerinden, eski Adalet Bakanlarından), Fatih Fuat Tözer (AP li yayın organı Adalet yazarlarından), Rifat Onat (CHP eski adaylarından), Vehbi Bilgiç (eski DP'li, Saadettin Bilgiç ve DP'li Sait Bilgiç'in yeğeni), Enver Batumlu (DP eski milletvekili), Güner Sarısözen (AP eski milletvekili), Mustafa İnceoğlu (AP eski senatörü), Mehmet Özgür (DP devrinin Vatan Cephesi kurucularından), Yakup Neyacı (DP devrinin VC. kurucularından), Kemal Noyan (DP devrinde Etibankta VC kurucusu), İhsan Tonbus (AP eski milletvekili), Mehmet Ali Demir (YTP eski senatörü), Rasim Giray (AP eski senatörü), Galip Avşar (AP eski senatörü), Mustafa Kepir (MP CKMP ve AP eski milletvekili), Ömer Faruk Sanaç (AP eski senatörü), Abdullah Emre İleri (CHP gençlik kolları eski genel başkanı), Mehmet Aslantürk (CHP eski adayı), Vedat Abut (DP devri bakanlarından Medeni Berk'in bacanağı), Hüseyin Cahit Aküzüm (Eski DP li, halen AP li ve AP milletvekili Lâtif Aküzümün kardeşi), Kâzım Yurdakul (DP li, AP li eski senatör, eski bakan), Hikmet Turat (Başbakan Demirele, mason olduğu halde mason değildir şeklinde bir belge sağlayan şahıs), Yakup Kadri Karaosmanoğlu (eski CHP milletvekili)...

Politika piyasasından bizim söyle hatırlayabildiğimiz kişiler bunlar. Daha da kimbilir ne kadar hatırlayamadığımız, bilemediğimiz politikacı var bunların içinde. İdare Meclisi azalıklarına, işe göre adam değil, adama göre iş zihniyetiyle paylaşırma devam ettikçe Kamu İktisadi Kuruluşları ve benzerleri bir fil mezarlığı halinden çıkartılmadıkça, bunların bu memlekette yararlı olmasını düşünmek nasıl mümkün olur ki?

İlhamî Soysal

yorumu yapmaktadır. USIA Başkanı Marks, Amerikan kütüphanelerine yapılan tahribatın bir yıl içinde çok büyük düşüş göstermesinin nasıl açıklanabileceği konusunda hiç bir şey söylemedi.

Bu da kasap oyunu!

Hürriyet gazetesinin «Serbest Sütun»unda yazıyor:

Et ve Balık Kurumu, zaman zaman avans dağıtarak, hayvan yetiştiricilerle bağlantıya girmektedir. Fakat, bağlantıya girenlerin onda dokuzu bu işin tüccarıdır. Elleri ne hayvan vardır ve ne de hayvan yetiştiricileridir. Bağlantıya girdikten sonra yüz binlerce lira cebeye indirilir ve bu para hemen piyasaya aktarılarak yüzde 40 — 50 ile çalışmaya verilir.

Taahhüt zamanı gelince, sözde hayvan sahibi, hemen Süt-lüce hayvan borsasına gelerek o gün mübaaya ettiği hayvanları Et ve Balık Kurumuna verir.

Gelin görün ki rezalet burada başlar:

Aynı gün borsada Et ve Ba-

lık Kurumu da meşhur heyeti ile mal almaya gelmiştir. Kurumun avans verdiği müteahhidi ile Kurum birbirlerine rakip olarak karşılaşırlar. Alıcı çoğalınca tabii hayvan fiyatları yükselmeye başlar. Müteahhit teminatını yakmamak için fiyat verir. Kurum fiyatlarında bağlıdır, müteahhit iyi mal çeker, Kurum da çürük hayvanları, yükseltilmiş fiyatlarla mübayaya eder.

Kurum makasa alınmıştır. müteahhidin adamları bilhassa bu zemini hazırlamışlardır. Bazan, Kurumdan yüksek para alarak mak veya piyasayı Kurum aracılığı ile yükseltmek için, müteahhitlere verilen teminat ya kılır, Kurum malsız bırakılır ve böylece mal fiyatları artırılmış olur. Çünkü Et ve Balık Kurumunun da taahhütleri vardır iyi, kötü, ucuz, pahalı ne olursa borsadan hayvan almak zorunluğuna sokulmuştur.

Bu işler danışıklı bir dövüşe benzer. Mübayaya heyeti senelerden beri değiştirilmez. filan sabık Umum Müdür Muavininin yakınıdır. Para ar da Genel Merkezde seçilen kimselere verilir.

Kasap oyunu mu, Kurum oyunu mu Allah bilir?

(Kimliğimi lütfen sakı tutunuz.)

Dolmabahçe'de Altıncı Filoya çelenk atılıyor!... Akdenizde sarsılan itibar

kileri, kuvvet gösterisinden Amerikan vatandaşlarının tahliyesine ve hatta durumun gerektiği amfibi harekâta kadar uzanabilir. Yani Amiral, Akdeniz kıyısı ülkelerinde «Çıkarlarımız gerekirse, canımızın istediğini yaparız» demeye getirmektedir.

Amiral Martin, Akdenizdeki Sovyet Deniz Kuvvetleri hakkında da şu bilgiyi vermiştir: «Sovyet Deniz Kuvvetlerinin misyonunu tam bilmiyoruz. Ama onların temel amaçlarının Altıncı Filoyu gözetlemek olduğunu düşünmek haklıdır. Bu Sovyet Kuvvetleri, Akdenizde harekâta girişme bakımından çok büyük bir ehliyet kazanmışlardır».

Böyle diyor Altıncı Filo kumandanı. Türk kamu oyu, CIA'yı artık biraz tanımıştır. Ama Akdenizde milli egemenlikleri açıkça tehdit ettiğini söyleyen kudretli Altıncı Filoyu da iyi tanımalıdır.

Kalkınma Plânı ve ilâç sanayii

Kalkınma Plânının 1967 programında, kimya sanayiinin aslında bir ithalat sanayii olduğu ve yabancı ilâç firmalarının da aslında ithalatçılık yaptıkları şu sözlerle ifade edilmektedir, duyururuz:

«Türkiyede kimya sanayii daha çok tüketim malları üretimine yönelmiş durumdadır. Gerçekten üretimin yarısından fazlası kibrit, ilâç, sabun, kozmetik v. b. tüketim mallarıdır. Oysa gelişmiş bir kimya sanayiinde ara mallar, üretimin en büyük kısmını meydana getirir. Bu nevi malların genellikle yurt dışından sağlanması, ithalatın hızla artmasına sebep olmaktadır. 1961 yılında 536 milyon lirz olan kimyevi maddeler ithalâtı, 1965 yılında 1 milyar lirayı geçmiştir. Aynı dönemde kimyevi maddeler ithalatının genel ithalat içerisindeki payı da yüzde 11,7'den yüzde 20'ye çıkmıştır. 1967 yılında kimyevi maddeler ithalatının 1 milyar 500 milyon lirayı bulacağı tahmin edilmektedir.»

Planla ele alınan ve ara mallar ithalatının bir kısmını yerli üretimle karşılayacak projelerle ilgili yatırımların gerçekleştirilmesi sonucu ithalat öngörülenden daha hızlı artmıştır.

Kimya sektöründe çok önemli bir yer tutan ilâç sanayiinde, yabancı sermayeli firmalar, asıl çalışma alanları olması istenen ilâç aktif maddeleri üretimi yerine, hazır ilâç üretimindeki ağırlıklarını artırma eğilimindedirler. Bu firmalarca yapılan hazır ilâçların çoğunu, yerli kuruluşlar da üretebilir. Planda, yeni yabancı sermayeli aktif ilâç mad-

deleri imaline girmediği takdirde hazır ilâç imaline kabul edilmemesi ve kurulu yabancı fabrikaların hazır ilâç imaline genişlemesine engel olunacağı öngörülmüştür. Halbuki 1964 ve 1965 yıllarında da yabancı sermayenin hazır ilâç üretimi hızla artmış, bunun sonucunda yerli hazır ilâç firmaları imalatının gelişmesi yavaşlatılmıştır.

Bu durum karşısında, hazır ilâç sanayiinde, yabancı sermayenin yararlandığı bazı avantajlar kaldırılmaktadır. Yabancı fabrikalarda merkezlerinde yaptıkları araştırmalar için tanınan yüzde 30 oranında fiyat farkı kaldırılmış, yüksek fiyatla ilâç ham maddesi ithali de denetim altına alınmıştır. Böylece hazır ilâç fiyatlarında yabancı ilâç, ar yararına olan fark ortadan kalkmaktadır.»

«Yabancı ilâç firmalarının Türkiyede ürettikleri hazır ilâçlar için geniş ihrâcaat imkânları bulunmakla beraber, bu firmaların memleketimize giriş amaçları hızla gelişen iç pazarı elde etmek yönünde olduğundan, ihracata gerekli ölçüde yönelmemektedirler.»

Kalkınma Plânı 1967 yılı programı tedbir olarak da şunları ileri sürmektedir:

« — 1967 yılından başlıyarak hazır ilâç yapımında yabancı sermaye girişlerine ve genişlemelerine kesinlikle izin verilmemesi sağlanacaktır. — Liberasyon listesinin 42. 19 pozisyonunda bulunan ambalaj makinelerinden ilâç sanayii ile ilgili olanların ithali, 1967 yılından itibaren Odalar Birliği ve Sağlık Bakanlığı iznine ve yatırım kotası hükümlerine bağlı olacaktır.»

— İlaç sanayii için 1966 yılı programında öngörülen tedbirin 1967 yılından itibaren devamlı nitelikte uygulanması sağlanacaktır.»

1966 yılı programında ise, ilâç sanayii ile ilgili olarak şu tedbirler yer almaktadır:

« — Gider Vergisi uygulanması ham madde olarak kabul edilecek kimyasal maddeleri üretecek tesisler için yatırımları zorlaştırmakta, ithalat hızla artmaktadır. Gider Vergisinin kimyasal ham madde imalatından tamamen kaldırılarak imalat sanayii tüketim maddelerine uygulanması çareleri, ham maddelerin imalatını teşvik ve vergi gelirlerini arttırmak üzere araştırılacaktır.»

— İlaç sanayiinde daha güçlü kuruluşlara yönelmek üzere birleşen veya tesislerini modernleştirilen yerli sermaye teşebbüslerine gerekli teşvik tedbirleri uygulanacaktır.»

Bu ikinci tedbirin gerekçesi şudur: «İlaç sanayiinde kuvvetli durumda bulunan yabancı sermayeli kapasiteler karşı-

sında, yerli firmalar güçsüz ve çok sayıda küçük kapasiteler durumundadırlar.»

USIS kütüphanelerinin güvenliği artıyor?

Amerikan Haber Ajansı (USIA) direktörü Leonard H. Marks, Temsilciler Meclisinin bir komisyonunda ilgi çekici bazı istatistikler açıkladı. Buna göre, dış ülkelerdeki Amerikan kütüphanelerinde, bombalar ve taşlarla yapılan tahribatın onarılması için gerekli para, 1965 yılında 368 bin 395 dolar olduğu halde, bu miktar 1966'da 4 bin 506 dolara düşmüştür. En önemli tamir parası 300 dolar, İtalyada bir kütüphanede patlatılan bomba yüzünden ödenmiştir. Malaysia'da bir mitingten sonra Amerikan Kültür Merkezinin temizlenmesi için de 900 dolar ödenmesi, gerekmiştir. Pakistandaki Amerikan Kütüphanesi de önemli tahribata uğramıştır, fakat Pakistan Hükümeti zararı kendisinin ödeyeceğini belirtmiştir. Bu yönde müzakereler yapılmaktadır.

Haberı veren UPI ajansı, şu

MİLLİYETÇİLİK KARŞISINDA EMPERYALİZM

- II -

MİLLİ EGEMENLİK DÜŞMANLIĞI

Politik bağımsızlığı ifade eden millî egemenlik ilkesi, emperyalizmin ideologlarının, günümüzde hedef tahtası olmuştur. Bu ilke, «modası geçmiş bir entellektüel konstrüksiyon» diye çürütülmek istenmektedir.

Batılı hukukçular, milletlerarası hukukun eşit millî devletler arasındaki ilişkileri düzenleme ilkesine karşı çıkmaktadırlar. H. Kelsen, P. Hugenheim gibi Batılı hukuk teorisyenleri, millî egemenlik ilkesine karşı, «süpranasyonal dünya hukuku» kavramını ileri sürmektedirler. Jessup, Briarly, de Bisher gibi öteki hukukçular «milletlerarası kişilik» i, millî devletin yerine ikame etmektedirler.

Bu yeni icat kavramların amacı açıktır: Emperyalist amaçlara aykırı düşüşü için, millî devletler arasında eşitlik ve bağımsızlık ilkeleri etkisiz kılınmak istenmektedir.

Emperyalizmin ideologları, yeni millî devletlerin tabii kaynaklarını ve öteki ekonomik zenginliklerini millileştirmesini hukuka aykırıymış gibi gösterme çabasındadırlar. Bu çabaların sınıfı karakteri açıktır. Bu hukukçular, NATO'nun önyak olmasıyla, millî egemenliğin kaldırılmasına dayanan yeni bir milletlerarası hukukun tesisini teklif etmektedirler. Meselâ Fransız Akademisyenlerinden Andre Siegfried, 6 Mart 1957 tarihli Figaro gazetesinde şunları yazmıştır: «Süveyş buhranı, Batıyı değiştirdi. Benzer gasp hareketlerinin takrarına asla müsaade etmemeliyiz... Yani demek istiyorum ki, yetiriminin güvenliğini sağlamalıyız. Bu, Batının olduğu kadar, az gelişmiş ülkelerin de yararına. Zira Batı teknolojisi ve özellikle Batı organizasyonu olmadıkça, az gelişmiş ülkelerin kaynakları el sürülmeden kalacaktır. Yeni milletlerarası hukuk, yeni egemen devletlerin çocukça iddiaları ile bizziz işleyecek olan tek egemenlik ihtiyacı arasında bir uzlaşma olacaktır.»

Amerikalı Profesör W. Elliot da (Sömürgecilik, Özgürlük ve Sorumluluk — 1958, Sömürgecilik Fikri, S. 444,445,447) adlı eserinde, emperyalist teorisyenlerin millî egemenliğe neden karşı olduklarını açıkça belirtmektedir: «Eskimiş mutlak millî egemenlik fikri, ileri halklar, yani Batı Avrupada yaşayan ve özgür dünyanın ümitlerini taşıyan en uygar halklar için hayati olan kaynakların korunması bakımından en büyük tehdidi getirmektedir.»

Amerikalı Prof. Elliot'a göre. «NATO ülkeleri hiç değilse, mülkiyetin meşruiyet ve petrol gibi son derece hayati kaynakların kontrolü konusunda yeni bir kavram geliştirmelidirler.»

Görüldüğü gibi, mevcut milletlerarası hukuk ilkelerini, «eskimiş» ve «modası geçmiş» bulan teorisyenlerin amacı, emperyalizmin fakir ülkelerin kaynaklarına rahatça el koyabilmeleri için hukuki bir çerçeveyi aramak ve millî devletin kendi kaynaklarını millileştirme hakkını elinden almaktır. Milletlerarası tekelin çıkarları uğruna, millî egemen-

likten vazgeçilecektir. Zira millî egemenliğin modası geçmiştir! Aslında modası geçen, milletlerarası tekelin dünya egemenliğidir. Ama bu tarihin çoktan mahkûm ettiği egemenliği sürdürmek için, millî egemenlik ilkesi yıkılmaya çalışılmaktadır.

FİKİRLERİN MİLLİYETÇİLİĞİ SAVAS YARATIRMIŞ!..

Hukukçular gibi Batılı siyasî uzmanlar da millî egemenlik ilkesine yüklenmektedirler. Bunlar, millî egemenlik ilkesini anarşi ya da zıbalık kaynağı olarak görme eğilimindedirler. Bu bilginler grubu (H. Morgentau, E. Bogardus, W. Friedman, M. Adler, N. Angell), millî egemenliği kötülemek için, onun savaşların ilk kaynağı olduğunu beyan etmektedirler. Bu doktrin, millî egemenliği, sosyal — ekonomik muhtevastan koparmakta ve onu soyut plânda bir askerî tehdit saymaktadır. Barışçı ve savaşçı eğilimleri tâyin eden sosyal — ekonomik muhtevastır. Bunu görmemezlikten gelen bir görüş, boşlukta kalmaya mahkûmdur. Esasen harpler, milletlerin doğuşundan, yani millî egemenlik ilkelerinin verleşmesinden çok önce mevcuttu. Millî egemenlik yoktu, ama savaş vardı. Adil olmayan tecavüz savaşlarının nedenlerinin araştırılması gösterecektir ki, savaşlara millî egemenlik ilkesi değil, sömürücü sınıfların özel çıkarları yol açmaktadır. Millî egemenliği, bir savaş aracı olarak kullananlar ise, mazlum milletler değil, emperyalist ülkelerin tekelidir. Bu sebeple, millî egemenliği, zora başvurmakla eşit tutmak, ancak milletlerarası ilişkilerin emperyalist yorumunu yansıtmaktadır.

EMPERYALİZM ENTERNASYONALİSTTİR

Bu sosyologları, birçok halde, milletler ve devletler arasındaki ilişkilerde görülen eğilimleri yanlış değerlendirerek millî egemenlik ilkesine hücum etmektedirler. Millî egemenliğin reddini, kapitalist bir süpranasyonal topluluk kurulması telkiniyle tamamlayan bu bilginler grubu, emperyalistlere hizmet etmektedirler.

Yanlışlık, günümüzün hızlı teknolojik ilerlemesini, mevcut milletlerarası ekonomik bağlardan soyut olarak düşünmekten ileri gelmektedir. Birçok Batı bilgini, teknolojiyi, sosyal hayatın birbirine bağlı unsurlarından kurulu genel tablosundan ayırmakta üretim ilişkilerini yok saymakta ya da tekelci sermayenin sömürücü tipteki bağlarını görmemezlikten gelerek milletlerarası ekonomik bağları övmektedir. Milletlerarası plândaki sömürme olayı unutulduğu içindir ki, yalnızca teknolojik ilerlemeye bakarak, millî devlet çağının geride kaldığı ve şartların kozmopolit bir dünya devleti ya da hiç değilse bölgesel süpranasyonal ittifaklar kurmaya olgun olduğu sonucuna varmaktadırlar. Milletlerüstü kuruluşlarda yönetici rol, tabiatıyla Amerikalılara ve öteki emperyalistlere düşecektir.

Teorik plânda şunlar, sosyal olayların özünü unutarak, kendi hayal-

lerinin mahsulü olan «ilerici emperyalizm»i, gerici etiketini yapıştırdıkları millî egemenliğin karşısına dikmekte ve böylece pozitivist teorileri genişletmiş olmaktadır. Benzer teorik konstrüksiyonlar, emperyalist savaş bloklarını, kozmopolit bir «dünya federasyonu»nun ilk adımları sayarak, övmeye kadar gitmektedir.

MİLLİ EGEMENLİK DİYALEKTİĞİ

Şimdi sormak gerekir: Millî egemenlik fikirlerini evvelce ortaya atan Batı burjuvalarının ideologları, bugün neden kendi doktrinlerine karşı çıkmaktadırlar? Bu sorunun cevabını, değişen dünya durumu ve tarihin diyalektiği getirmektedir. Zira yeni şartlar, millî egemenlik kavramının sosyal — ekonomik muhtevastını değiştirmiştir. Bir zamanlar, burjuva yararına işleyen millî egemenlik kavramının emekçi halkın insicamına hizmet edecek biçimde kullanılmasının ön şartları teşekkül etmiştir.

Millî egemenlik, milletlerin self — determination, yani kendi kaderlerini kendilerinin serbestçe çizmelerine hakkıdır. Bu, milletlerin kendilerini ilgilendiren işlerde son sözü söyleme hakkına sahip olmalarını ifade eden önemli bir demokratik ilkedir. Dünyaya kuvvet dengesinde, sosyal ve millî kurtuluşu uygun ortam yaratan değişiklik, bu demokratik ilkenin ağırlığını arttırmaktadır. Böylece, bütün mazlum halklar için, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel olmak üzere, hayatın bütün alanlarına yayılan gerçek bir egemenliği kazanma yolunda ciddi imkânlar doğmuştur. Onun içindir ki, çağımızda millî egemenliğin muhtevastı genişlemiştir, bu kavram, yeni dünya şartlarını ve kitlelerin sosyal eylemlerini çok daha geniş ve tam biçimde yansıtmaya başlamıştır.

Dünya sahnesine emperyalistler hâkim olduğu zaman, dünya nüfusunun üçte ikisi sömürge yönetimindedir. Bu şartlar altında, millî egemenlik, esas itibarıyla, sömürgecilikten kurtulma anlamına gelmekteydi. Bugün ise, millî egemenlik, demokratik bir doktrin olarak, halk egemenliği anlamına alınabilir. Hâlen millî egemenlik ilkesinin esas muhtevastı, halkların kendi ekonomik, sosyal, politik ve kültürel gelişme yollarını ve vasıtalarını seçme özgürlüğü teşkil etmektedir. Bu seçme özgürlüğü, emperyalist sömürmeyi tehdit etmektedir. İşte bunun içindir ki, emperyalizmin ideologları, millî egemenlik ilkesine düşmandırlar.

AMERİKÂN DEMOKRASİSİNİ MODEL ALACAKSINIZ!

Millî egemenlik ilkesine hücumlar, ekonomik sınırların çok ötesine gitmekte ve emperyalizme, bağımsızlıklarını uğruna mücadele eden halklara karşı doğrudan doğruya müdahale ya da yıkıcı faaliyetler için gerekçe hazırlamaktadır. Son yıllarda Amerikan emperyalizmi «demokrasiyi koruma» gerekçesiyle birçok demokratik hükümeti devirmiştir. CIA'nın bu yoldaki faaliyetlerini artık Washington'daki yetkililer dahi inkâr edememektedirler. «Yıkıcı faaliyetlerle mücadele edeceğim» gerekçesiyle, Amerikan emperyalizmi, yıkıcı faaliyetlerin rakip kabul etmez üstüdi kesilmiştir.

Yıkıcı faaliyetleri bir duman perdesiyle gizlemek için, hudutsuz bir riyakârlıkla, Amerikan demokrasisinin avukatlığı yapılmaktadır. Lincoln'den ve Jefferson'dan söz eden emperyalizmin bu avukatlarına göre, yeni milletler, ABD'yi örnek almalıdırlar. California Üniversitesinden Prof. Saymour, Martin Lipset Sosyologlar Beşinci Dünya Kongresi'ne sunduğu «ABD, Yeni Mil-

letlerin İlki» adını taşıyan iddialı raporunda (Kongre zabıtları, Cilt : III, Louvin 1964, S. 708), bu görüşü savunmaktadır: «Gelişme halindeki ülkelerin sorunlarıyla ilgilenenler, Amerikan tarihinin ilk yıllarının bugünkü duruma çok benzediğini görecektir (.....)»

Şüphesiz Kuzey Amerika halkının İngiliz yönetimine karşı ayaklanması, günümüzün antikoloniyal devrimlerinin bir başlangıcıdır. Amerikan Bağımsızlık Beyannamesi, demokratik haklar mücadelesinin tarihi bir belgesidir. Beyanname, bağımsızlık mücadelesinin kuvvet zoruyla bastırılması teşebbüslerini mahkûm etmektedir. Sömürge savaşlarını ve müdahaleleri eleştirmektedir. Bu açıdan, Bağımsızlık Beyannamesi günümüze ışık tutacak niteliktedir. Ne var ki, Prof. Lipset, Amerika'yı tam aksi yönde bir model olarak vermektedir. Prof. Lipset, Amerikan emperyalist çevrelerinin, Amerikan halkının ilerici geleneğini ayaklar altına aldıklarını örtbas etmeye çalışmaktadır. Lincoln, ünlü konuşmasında ihtilâl hakkını hakların en kutsalı saymaktaydı. Jefferson, «hayat, özgürlük ve mutluluğun izlenmesi amaçlarına» aykırı bir yola giren hükümetleri devirmenin halkın hakkı olduğunu yazmaktaydı. «Demokrasiyi korusaycağız» diyenler ve Amerika'yı örnek gösterenler ise, dünyadaki demokratik halk devrimlerini bastırma çabasındadırlar. Onlar, dünya jandarmalığına ve karşı - devrim ihracatçılığına çıkmışlardır. Ve bunun adına «demokrasiyi koruma» demektirler. Demokratik ilkelerle, teori ve uygulamada bu ölçüde alay edildiği şimdiye kadar herhalde görülmemiştir.

KURDUN «SUYU BULANDIRDIN» TEORİSİ

Jefferson ve Lincoln'ü ağızlarından düşürmeyen «demokrasi koruyucuları», millî egemenliği çiğneme ve milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin çizmelerini engelleme politikalarını, ideolojik plânda yeni bir saldırı kavramı geliştirerek hakkı göstermeye çalışmaktadırlar. Amerikan çıkarlarına karşı gelişen her millî kurtuluş hareketi, saldırı sayılmaktadır. Bir devletin nükleer silahlarla binlerce kilometre ötede bir devlete hücum etmesi de, bir halkın zulme karşı ayaklanması da saldırıdır. Elmalar ile armutların bu ölçüde karıştırıldığı görülmemiştir. Amerikan Dışişleri Bakanı Dean Rusk ile Savunma Bakanı McNamara, 24 Eylül 1962 tarihli konuşmalarında saldırırganlığı, «saldırıya karşı savunma» ilân eden emperyalist tezi rahatlıkla savunabilmişlerdir. Rusk'a göre, Amerikan politikasının amaçlarından biri, her biçim saldırıyı durdurmak ve ezme. Saldırı, bir nükleer hücum biçiminde de, sınırlı harp, yıkıcı faaliyetler ve gerilla biçiminde de olabilir. McNamara ise, kurtuluş savaşları, açık saldırı ve yıkıcı faaliyet

tehditleri ile mücadele için, Amerikan karşı - gerilla kuvvetlerinin üç katından fazla artırılması gerektiğini ileri sürmüştür.

İlerici her halk hareketini saldırı sayan bu antidemokratik görüş ve davranışlara bilimsel bir görünüş vermek için olsa gerek, Amerikan filozofu Mortimer Adler, «demokrasinin gelişmesinin» tâbi olduğu «politik gelişme kanunu»ndan söz etmektedir.

FİLİPİN DEMOKRASİSİ, DEMOKRASİ MİDİR?

Demokrasi adına demokrasiyi yok etme tezinin savunucuları, bazan müdahale için tek partinin varlığını gerekçe saymaktadırlar. Mustafa Kemal Türkiyesinde olduğu gibi, belli tarihî şartların sonucu, bazı ülkelerde tek partili sistemler bulunmaktadır. Teorisyenler, «İşte tek partili, yani antidemokratik bir yönetim» iddiasıyla, «demokrasi savunucuları»na müdahale gerekçesi hazırlamaktadırlar. Sağcı filozof J. Plamenatz «Bağımsız olarak... Batı standartlarına uygun biçimde davranmalısınız» demektedir. Ivor Jennings de «Afrika'da Demokrasi» adlı eserinde, en az iki parti olmayan sistemin demokrasi sayılamayacağını ileri sürmektedir. Yalnız mesele bu kadar basit değildir. Bir örnek alalım: Meselâ bağımsızlığına yeni kavuşmuş bir ülkede, bir hükümet millî amaçlara uygun biçimde antiemperyalist bir politika izlemektedir. Eğer bu hükümet etrafında, ülkenin sosyo-ekonomik yapısından emperyalizm ve sömürgeciliği söküp atma azmiyle birleşmiş bir halk cephesi toplanmışsa, bu rejime bir siyasî parti halinde muhalefet etmede kimlerin çıkarı olacaktır? Bu özel tarihî şartları hiçe sayarak, demokrasi adına çok partili sistemi empoze etmeye çalışanlar, aslında, emperyalizmi bir beşinci kol halinde örgütledirmenin özlemini çekmiyorlar mı? «Çok partili sisteme geçsek, karşıımızdaki parti CIA partisi olur» diyen Başkan Nâsır acaba tamamen haksız mı? Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşından hemen sonra, bir «mandacılar partisi» ne müsaade etseydi ne olurdu?

Demokrasiyi koruma iddiasıyla ortaya çıktıkları halde, millî egemenlik ilkesini çiğneyen ve milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin seçmesine kuvvet zoruyla karşı koyan emperyalistlerin, emperyalizmi bütün yönleriyle tasfiyeye çalışan genç devletlere «Madem iki parti yok. Rejiminiz antidemokratiktir» diye demokrasi dersi vermeye kalkışması bir ikiyüzlülüktür başka bir şey değildir. Zira emperyalistlerin istedikleri gerçek bir demokrasi değil, tek parti etrafında toplanmış millî güçlerin karşısına, yeni sömürgeciliğin ajanlarının partisini dikebilmektir.

MİLLÎ EGEMENLİK ALEYHİNDE TEORİLER

Sükürler olsun ki, emperyalizmin bütün teorisyenleri «demokrasiyi ko-

ruma» riyakârlığı ile ortaya çıkmaktadırlar. Milletlerarası plânda demokrasiye karşı olduklarını söylemektedirler. Yeni Johnson Doktrini ile Amerikan yetkilileri dahi, antidemokratik eylemleri biraz daha az riyakâr biçimde savunmaktadırlar.

Demokrasi aleyhtarı doktrin, milletlere self - determination hakkı tanımayı reddetmekte ve kaçınılmaz biçimde açık bir yeni muhafazakârlık ve yeni bir faşizm ideolojisine dönüşmektedir. Nazizmin çöküşünden 20 yıl sonra, ABD'de milletlerin boyunduruk altında tutulmasının ideolojisini yapan pek çok sayıda sözde bilimsel eser yayınlanmaya başlamıştır.

Tanınmış sosyolog James Burnham'ın «Batının intiharı» adlı kitabı, aslında yeni Amerikan muhafazakârlığının bir manifestosudur. Ünlü sosyolog, bu kitabında, ilerçilik dediği her şeyin karşısına çıkmaktadır. Irk ayırımını övmekte, Birleşmiş Milletleri faydasız bulmakta, sömürgecilik ve emperyalizmi kötü saymayı eleştirmektedir (Suicide of the West, New York 1964).

Burnham, bağımsızlık ve millî egemenlik ilkelerine şiddetle hücum etmektedir. Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Beyannamesinde yer alan «Hükümet otoritesinin kaynağı, halk iradesidir» biçimindeki demokratik egemenlik teorisini kınamaktadır. Sömürgecilerin bağımsızlığa kavuşmalarını Batı için «kayıp» saymaktadır. Emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadelede halkların sağladıkları büyük kazançlar, Burnham'a göre kayıptır. Zira bu ülkeler, Batının el koyduğu zenginliklerine sahip çıkmaktadırlar. Yeni muhafazakârlığın teorisini, görüşünü söyle savunmaktadır: «Bu bağımsız devletlerin çoğu evvelce, Batı milletlerinin politik, ekonomik ve bir ölçüde kültürel kontrolü altındaydı... Bağımsızlık yürüyüşü, Batı için gösterilmesi ve ölçülmesi mümkün büyük kayıplar anlamına gelmektedir... Bir cins kayıplar iyice açıktır... Milyarlarca dolar Batı mülkiyeti, arazi, fabrika ve madenler ya ihtilâlciler tarafından çalındı ya da Batılı mülk sahipleri tarafından terkedildi. Bununla beraber, stratejik kayıplar çok daha önemlidir ve etkileri uzun sürelidir».

Burnham, daha da ileri giderek, sömürgeciliğin övgüsünü yapmaktadır. Sömürgeciliğin övgüsü, tabiatıyla, bir savaş ve saldırı doktrinine açılmaktadır. Burnham, özgürlük ve eşitlik kavramlarını açıkça reddetmektedir: «Batı uygarlığı ve Batı insanı, öteki uygarlıklardan farklıdır ve kalite bakımından üstündür... Her türlü kafa tutuşa karşı Batıyı savunmak için üstün kudretli kullanma veya bu kudretli kullanma tehdidinde bulunma inancıyla meşrulaşan yeni bir tutuma ihtiyaç vardır».

Bu fikirler, yeni faşizm doktrinine çok yaklaşmaktadır. Nitekim bu görüşün savunucularından Carl Wickum, «Topyekûn Devlet - The Total State, 1964» adlı kitabında, millî kurtuluş hareketlerine karşı bir «haç seferi» açılması çağrısında bulunmaktadır. Wickum'a göre, silâha sarılmak da dahil, bu yolda her türlü tedbire başvurmak bir haktır. Teorisyen, kaleyi içinden fethetmeye yönelmiş ihtiyatlı sızma taktikleri yerine, ABD'nin bütün kudretini meydana koyacağı açık bir mücadeleyi savunmaktadır. Ona göre, «Küçük egemen devletlerin, artık yaşamaya hakları yoktur». Wickum, «yeryüzünde ufak egemen devletlerin çoğalmasını üzüntü ile» karşılamaktadır. Zira millî self - determination, olumsuz ve gerici bir ilkedir. Teorisyen, yeni egemen devletlere karşı, askerî bir karşı koyma gücü olarak

«süpernasyonalizm» i teklif etmektedir. Süpernasyonalizm, herhalde bir Amerikan dünya imparatorluğuyla sonuçlanacaktır. Amerikan sosyalizminin dünya egemenliğini kurmak için, «The Total State», yeni bir dünya harbini bile göze almaktadır. Wickum için, geçen başkanlık seçimlerinin Cumhuriyetçi Parti adayı Goldwater, «muktedir ve saygıdeğer» kişidir.

JOHNSON DOKTRİNİ

Amerikan Savunma Bakanlığının görüşlerini dile getirdiği söylenen New York Times'in askeri yazarı Hanson Baldwin de, Amerika'nın, demokrasi ve özgürlüğü korumak için savaştığı iddialarını kibar bir hikâye diye reddetmektedir: «Vietnam'da savaşmamızın nedenleri arasında, Saygın'u demokrasi ve özgürlük için emin bir yer haline getirme amacı yoktur». ABD, milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin çizmelerini, emperyalist çıkarlarına aykırı bulduğu için savaştığını. Birleşmiş Milletler Yasasının altına imzasını korkunç, «üye devletlerin toprak bütünlüğüne ve politik bağımsızlığına karşı kuvvete ya da kuvvet kullanma tehdidinde başvurmayacağına» taahhüd eden Amerika'nın emperyalist çevreleri bu taahhütlerini çoktan rafa kaldırmışlardır. Saldırıları önleme gerekçesiyle, Dominik ve Kuzey Vietnam'da saldırılarda bulunmuşlardır. Demokrasiyi korumak gerekçesiyle, demokratik halk hareketlerini ezmektedirler.

Dominik çıkartmasından birkaç gün sonra, 2 Mayıs 1965'te, Başkan Johnson Amerika Kıt'ası için yeni bir doktrin ilân etmiştir: «Amerikan milletleri, Güney Amerika'da başka bir komünist hükümetin kurulmasına müsaade etmeyeceklerdir, etmemelidirler ve edemezler... Yalnız ABD'yi değil, Kıt'anın bütün özgür ülkelerini tahrip etmeye çalışanlara karşı milletimizi koruyacağız».

Bu doktrinde yeni unsur, milletlerarası jandarmalık fikridir. Johnson Doktrini, beğenmeyip komünist ilân ettiği rejimleri, gerekirse kuvvet zoruyla devirecek ve bu ülkelere hoşlandığı biçimde rejimleri getirecektir. Demek oluyor ki, milletler kendi kaderlerini kendileri çizmeyecekler, onların kaderini Johnson Doktrini çizecektir. Bunun içindir ki, Johnson Doktrini, halkların bağımsızlık ve self - determination haklarına karşı bir harp ilân anlamına gelmektedir.

Doktrin ikinci bir yeniliği şudur: Emperyalistler, artık yalnız tekellerin ve malî sermaye gruplarının kaybettikleri imtiyazları korumak ve yeniden kazanmak için müdahaleye başvurmakla yetinmemektedirler. Kütlelerin politik hareketinin, devrimci ve antikapitalist bir yola gidebileceği korkusuyla da müdahale etmektedirler. Buna önleyici (prevanatif) müdahale adı verilebilir.

Müdahale gerekçesi olarak «komünist tehdidi», «komünist projeleri» daima kullanılmaktadır. Bu iddiaların güncüllüğü birçok halde görülmüştür. Fakat halklar, faraza, komünist rejimi seçseler dahi, milletlerarası hukukun temelini teşkil eden millî egemenlik ve self - determination ilkelerine göre, buna hakları vardır. Müdahale, milletlerarası hukuka tamamen aykırıdır.

Ne var ki, bugün Moskova ve Havana'nın plânlarını bozmak için girişildiği ileri sürülen müdahaleler, daha yeryüzünde hiç bir komünist devlet yokken de mevcuttu. Castro'nun dünyaya gelmesinden çok önce, 1904 yılında da Amerikan Deniz Piyadeleri, Dominik Cumhuriyetine çıkartmışlardı. Sovyet ihtilâlinde bir yıl önce, 1916'da müdahale tekrarlanmıştı. Demek ki bu saldırıların ko-

münist tehlikesi ile ilgisi yoktur. Müdahaleyi, Amerikan emperyalistlerinin çıkarları tâyin etmektedir. Johnson, bu müdahaleleri genişletmiş ve sistemleştirmiştir. Yalnız Amerika Kıt'asına münhasır kalmayan Johnson Doktrini, dünya halklarını, Amerikan emperyalist sistemi içinde zorla tutmaya yönelmektedir. Halkların kendi kaderlerini kendilerinin çizmesi, millî egemenlik ve bağımsızlık ilkeleri ve eşit devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen milletlerarası hukuk, bu sebeple, emperyalizmin teorisyenlerinin gözünde itibarını yitirmiştir. «Karşılıklı bağımlılık», «demokrasi ve özgürlüğü koruma», «dolaylı saldırı», «modası geçmiş millî egemenlik ilkesi», büyük devlet hegemonyasına yol açacak «süpernasyonal kuruluşlar» gibi emperyalist ideoloğların geliştirdikleri yeni görüşler, emperyalizmin dünya imparatorluğunun ideolojik plânını yeni gerekçelerini teşkil etmektedir. Milliyetçiler, Türkiyemizde de piya-

saya sürülmüş bulunan bu ideolojik tuzakların, emperyalist hegemonyanın araçları olduğunu bilmelidirler.

EMPERYALİZMİN ELİT TEORİSİ

Emperyalizmin mutlak dünya egemenliğini yitirdiği ve Üçüncü Dünyada bağımsızlık hareketlerinin güçlendiği bir dönemde, emperyalizme, gittikçe artan ölçüde kaba kuvvete başvurmak ve teorisyenlere kaba kuvvete başvurmaya gerekçeler hazırlamak rolü düşmektedir. Açıktır faşist ve emperyalist teoriler, dünyadaki bu kuvvet değişikliğinin sonucudur. Şüphesiz bu emperyalistler için de ideal bir durum değildir. Emperyalizm de Üçüncü Dünya ülkelerindeki bir cins milliyetçilikle uzlaşma sevdasındadır. İngiliz İmparatorluğu, Batıya kültürel, ekonomik, askerî ve politik bağlarla bağlı hâkim sınıfların emperyalizmin himayesindeki tatlısu milliyetçiliğini geliştirme politikasının en mükemmel örneklerini vermiştir. Emperyalizm, bir cins milliyetçiliğe evet, bir cins milliyetçiliğe hayır demektedir. Emperyalizmin evet dediği milliyetçilik, kapitalist dünya sistemi içindeki bağımlı rolü peşinen kabul etmek şartıyla, az çok millî bir kapitalizmi geliştirme çabalarıdır. Böyle bir milliyetçilik, biraz uzak görüşlü emperyalizmin çıkarları için zararlı değil aksine çok yararlıdır. Emperyalizmin reddettiği ve kuvvet zoruyla engellemeye çalıştığı milliyetçilik, kapitalist dünya sistemi içindeki bağımlı rolü reddeden ve kapitalist olmayan bağımsız bir hızlı kalkınma yoluna girmek isteyen milliyetçiliktir.

Emperyalistler, birçok halde gerçek milliyetçiliği «ehfleştirip», çıkarlarına uygun bağımlı bir sahte milli-

Adana Doğumevine alınmayanca sokakta doğuran kadın

Doğumevlerinde kadın ölümü ve ölü doğum oranları

Dr. Cavit Başar

DÜŞKÜNLERE Vİ KURULUYOR

Son günlerde, bir kısım iyilik seven kimseler, «Hayır Cemiyeti» adında bir dernek kurarak Adanaya bir Düşkünler Yurdu yaptırmak istemekte ve bu uğurda çabalar harcamaktadırlar. İstenilen 200 yataklı, modern bir düşkünler yurdunun yaklaşık olarak 4 milyon liraya yapılabileceği bu işin ilgilileri tarafından söylenmektedir.

Adana gibi varlıkla yokluğun kucak kucağa yaşadığı bir şehirde Düşkünler Yurduna ihtiyaç olmadığını söyleyecek aklı başında bir insan düşünülemez. Milyonlar isteyen bu te-

sis, şayet Hayır Cemiyeti mensupları tarafından kurulabilirse, uzun yıllar çalışmış, kazancı ile güç belâ geçinebilmiş, yaşlandığı için çalışma gücünü kaybetmiş namuslu, kimsesiz vatandaşların sığınacağı bir yurt olacaktır. Yine burası, bugünkü tıp imkânlarıyla tedavisi mümkün olmayan, sü-rüncemede kalmış, dolayısıyla çalışamaz hale gelmiş hastaların, felçli, yatalak kimselerin paralı veya parasız barına bileceği, sıhhi tesisleri havi, bir sığınak olacaktır.

Evvelce yaşlı aile büyüklerinin geleceği aile müessesesi içinde emniyet altında idi. Fakat bugünkü ekonomik ve sos-

yal ortam büyük aile tipi yerine, ana-baba-çocuktan ibaret küçük aile tipini yaratmış, yaşlıların evlatlar yanında barınmasını güç bir hale sokmuştur. Dolayısıyla çok kimseler için ihtiyarlanmış aile büyüklerine, evlerinde bakmak çözümü çok zor bir problem haline almıştır. Bu hal ise hem yaşlılar, hem de çevreleri için üzüntü ve azap kaynağı olmak tadır.

Sosyal adalete önem veren ileri devletlerde olduğu gibi memleketimizde de 65 yaşından sonraki ihtiyarlara asgari bir gelir sağlayan umumî bir ihtiyarlık sigortası olmadığından, kimsesiz yaşlıların bir

yetçilik haline getirmek için çaba göstermektedirler.

Emperyalizmin teorisyenlerinin elit teorisi, bu amaca hizmet etmektedir. Fransız «Revue politique et parlementaire» dergisi (No. 666, 1957, S. 245) bu elit teorisini şöyle açıklamaktadır: «Anavatanın (sömürgeci ülke) iyi bir eğitim verdiği, onlarda medeni bilinci geliştirdiği elit, şimdi kabiliyetlerini kendi ülkelere işlerini yürütmekte kullanabilecek durumda olmaktadır. Yani rehberi ve teminatçısı olduklarını söyledikleri ülkeyi yönetmelidirler».

«Bu şartlar altında, Avrupanın sömürgeci milletleri, izlenebilecek tek bir politikaya sahiptirler: Makul tavizlerle, ilmi sömürgecilik aleyhtarlarının desteğini sağlamak ve onları potansiyel olarak zararlı sömürge aleyhtarlarının karşısına dikmek» (S. 249).

Milletlerarası İlişkiler Kraliyet Enstitüsü'nün yayın organı olan Bugünkü Dünya dergisi de, emperyalistlere şu öğütte bulunmaktadır: «Avrupa egemenliğinden Afrika egemenliğine geçişte, beyaz liberaller için tek etkin rol, sempati halinde buldukları milliyetçi güçlerle ittifak yapmaktır» (The World Today, Ocak 1963, S. 4). Tabii ki bu sempati du-

yulan milliyetçi güçler, milli burjuvazinin Batıya sıkı sıkıya bağlı çevreleriyle körükörüne Batı hayranı entellektüellerdir. Çombe ve Mareşal Ky, bu sempati duyulan milliyetçilerin unutulmaz örnekleridir. Ne var ki emperyalizm, birçok ülkede, bu sahte milliyetçilik edebiyatı altında, kendine bağlı sınıf ve tabakaların egemenliğinde rejimler kurabilmiştir. Genellikle, her ülkede, emperyalizmin kolayca satın alabileceği sınıf ve tabakalar vardır. Herşeyden önce, yabancı kapitalistlerin kanadı altında palazlanan satılık komprador burjuvazi vardır. Büyük toprak kapitalistleri, deniz aşırı tekellerle sıkı bağlar kurmuşlardır. Mahalli burjuvazi —kâr hırsı içinde—, çıkarlarını ülkesi aleyhine yabancı sermaye ile birleştirebilir. Bazı bürokratik unsurlar, mevkilerini kendi ceplerini doldurmak için kullanabilirler. Milli intelligentsia'nın vatanperver olmayan unsurları, kendi halklarından kopararak emperyalizme hizmet edebilirler. İşte emperyalist ideologların, elit teorilerinde, elit diye övgüsünü yaptıkları bu sınıf ve tabakalardır. Böyle bir elitin milliyetçiliği, emperyalistlerin gözünde övgüye layık «yapıcı» milliyetçiliktir. ABD Georgetown Üniversitesi Profesörü S. Possony, «Gelecekteki Sömürge Sorunu» adlı eserinde, «Batı için doğru yol, çekilmek ve defolup gitmek de-

HASTAHANEYE ALINMAYAN KADIN SOKAK ORTASINDA DOĞUM YAPTI

Parası olmayan kadının çocuğu ölü dünyaya geldi

ADANA, (HA) — Doğum yapmak için gittiği Adana Doğum evi'nden parası olmadığından, ters yüzü geri çevrilen Sabiha Şaran isimli hamile bir kadın, çaresizlik içinde evine dönerken, sokakta yüzlerce kişinin gözleri önünde ve ıstırap içinde doğum yapmıştır.

Sokaktan geçen yaşlı kadınların, çarşaflarını çıkararak, üzerlerini örttikleri Sabiha Şaran, doğum sancıları içinde dakikalarca çırpınıp durmuş, «Doktor, doktor» feryatları arasında, ölü bir erkek çocuğu dünyaya getirmiştir.

AGLAYA AGLAYA

Yaşlı kadınların yardımı ile doğum yapan Sabiha Şaran, bir müddet kıvranıp durmuş, sonra da ağlamaya başlamıştır.

Ölü doğan erkek çocuğunun cesedi bir kutunun içine konulduktan sonra, Sabiha Şaran da bir battaniyeye sarılarak evine götürülmüştür.

Sokakta doğum yapan 4 çocuk anası Sabiha Şaran, — Doğum yapmak için Adana Doğumevine gittim. Fakat param olmadığı için doğumevine kabul edilmedim. Çaresizlik içinde evime giderken, yol da sancılandım ve doğum yaptım. Hastahaneye alınsaydım, belki çocuğum ölü doğmazdı» demiştir.

BAKAN JET GİBİ GEÇERKEN

Diğer taraftan, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının, Adana'da bulunduğu bir sırada meydana gelen bu olay, hâdiseye şahit olanları fazlasıyla üzmüştür. Adanahlılar «— Bakan, jet gibi geçtiği için, hiçbir şeyi görmüyor» demişlerdir.

(Hürriyetten)

Düşkünler Yurdunda bakılması, hem kendilerini, hem de çevrelerini huzura kavuşturacaktır.

Anadan doğma veya sonradan olma, ileri derecede sakat veya geri zekâli çocukları şunundan, bunun yanında sığıntı olmaktan kurtaracak yine bu müessesedir. Yollarda, cami avlularında, köprü üstlerinde dilenen veya dilendirilen böyle çocuklar, toplumun yüz karası olmaktan ancak bu sayede kurtulabileceklerdir.

Türkiye'nin büyük ve zengin bir şehri olan Adana'da, varlıklı bir azınlık yanında, orta halli ailelerle, Adana nüfusunun yüzde 45'ini teşkil eden ve gecekondularda oturan yok sul kimseler yaşar. Bu yoksulların çoğu Niğde, Hatay, Maraş, Sivas, Malatya, Adıyaman, Urfa, Elazığ hatta daha doğudaki illerden gelen topraksız, veya geçimlerini sağlamlıyacak kadar çok az topraklı kimselerdir. Bunlar göç ederken, çok zaman beraberlerinde ihtiyarlarını, sakatları da getirmektedirler. Bütün bunlar Adana Düşkünler Yurdunun, özellikle, bölge Düşkünler Yurdu niteliğinde olmasını gerektirir.

Yalnız emeği ile geçinen insanların ihtiyarlık, sakatlık ve sürekli hastalıklarının emniyet altına alınması açısından da Düşkünler Yurdu, bir şehir için hastane, dispanser kadar lüzumlu bir kuruluştur. Bu ihtiyacı yakından duyan faaliyet geçen «Hayır Cemiyeti» kurucularını tebrik eder, milyonluk tesisin kurulması için gerekli parayı temin etmelerini dileriz.

DÜŞKÜNLERE Vİ YIKILIYOR

Acaba bu sayın kurucular, bundan 30 yıl önce Adana'da yaptırılan Düşkünler Yurdunun başına gelenleri biliyorlar mı? Biz bu yürekler acısı olayın bütün ayrıntılarıyla bilmesinde, emeklerinin heba olmaması bakımından favda umuyoruz.

30 yıl kadar önce Adana'da ileri görüşlü, halka eyilimli Turhan Cemal Beriker adında bir belediye başkanı varmış. Rahmetli Beriker kimsesiz çocuk ve ihtiyarların, sakatların toplum içinde çektikleri ızdırınabı çok yakından duymuş ve görmüş olmalı ki, Düşkünler Yurdu yaptırmak üzere, şehrin kenar bir semtinde 2765 metrekare bir arsa satın almış. Bu arsanın bir kısmını bahçe, yapmış, bir kenarına

da 100 kadar insan barındırabilecek Düşkünler Yurdu'nun birinci blokunu, o zamanki deyimle «Darülaceze» olarak yapmış. Bir de maket hazırlanarak bu müessesenin salonuna koydurmuştu. Bizim de gördüğümüz makette, mütemadiyen büyüyen Adana'nın gelecekteki ihtiyacı da göz önüne alınmış, gerektiği zaman, ikinci, üçüncü blokların nereye, ne biçimde oturtulacağı; böyle kurumlar için gerekli olan iş yerlerinin yapılacağı yerler ayrı ayrı gösterilmişti. Bu iş yerleri sayesinde, örneğin: gözlerini, veya bacaklarını kaybederek sakat kalmış kimseler tembellek, can sıkıntısından kurtulacak, geri kalan çalışma güçlerini değerlendirebileceklerdi. Başka bir deyimle, Düşkünler Yurdu olarak, Adana'nın en az yüz sene sonraki ihtiyaçlarını da karşılayacak bina, iş yeri ve bahçelerin arsası, plânı hattâ maketine kadar her şeyi rahmetli Beriker tarafından hazırlanmıştı.

Fakat ne acıdır ki; Düşkünler Yurdu'nun kuruluşundan on yıl gibi kısa bir süre sonra halktan uzak, plân ve programdan yoksun bazı günahkar eller, vicdanları sızlamadan, bir hekimin kaptısı uğruna bu tesis, bazı direnmelere rağmen yok edildi. Bunlar, Adana'da 1929'da kurulan 30 yataklı, lüzumunda 40 yatağı da alabilecek, Doğum ve Çocuk Bakım Evini (1) bir kenara iterek, Düşkünler Yurdu'nu bozup Doğum evinin şehrin ihtiyacına yeterli olmadığını, yüz yatağa ekliyerek yenisini yaptırmak istediklerini ileri sürüyorlardı. Bu gerekçe karşısında, bu yıkıma karşı olanlar şu soruları soruyorlardı:

— Doğumevini büyütmek için, Doğumevi kadar bir şehre lazım olan bir kurumu illâ da bozmak mı lâzım?

— Düşkünler Yurdu'nu Do-

TABLO: 1 — Türkiye'deki Doğum ve Çocuk Bakım Evlerinin yatak adetleri (2)

İLLER	Yatak Sayısı
Ankara	520
Süleymaniye (İst.)	130
Gaziantep	130
Konya	120
Aydın	115
Balıkesir	110
Manisa	106
Sakarya	100
Kütahya	90
Kars	85
Mersin	80
Bandırma	80
Hatay	75
Isparta	75
Eskişehir	75
Samsun	70
Antalya	70
Çorum	70
Erzurum	65
Malatya	65
Adana	45

TABLO: II — Doğumevlerinde dört yıl içinde (1960 - 63) yatan kadın sayısı (3)

İLLER	Yatan kadın sayısı
Ankara	68.038
Süleymaniye (İst.)	32.613
Konya	19.071
Gaziantep	16.654
Aydın	13.108
Samsun	12.726
Balıkesir	11.164
Eskişehir	10.414
Manisa	10.108
Antalya	10.004
Çorum	9.031
Trabzon	8.157
Erzurum	8.061
Malatya	7.168
Adana	7.046

TABLO: III — Doğumevlerinde (1960 - 63) yıllarında yatan ölen kadın hastalar ve ölüm oranı (4)

İller	yatan kadın	ölen kadın	yüzde
Süleymaniye (İst.)	32.613	30	0,9
Aydın	13.124	25	1,9
Manisa	10.108	25	2,4
Ankara	68.038	232	3,4
Trabzon	8.157	36	4,4
Ereğli (K.Dz.)	1.879	9	4,7
Samsun	12.726	60	4,7
Hatay	6.358	31	4,8
Gaziantep	16.654	98	5,2
Konya	19.071	106	5,5
Balıkesir	11.164	78	6,9
Antalya	10.004	73	7,2
Erzurum	8.061	61	7,5
Eskişehir	10.414	92	8,8
Adana	7.046	63	8,9

ğumevine çevirmek için sarfedilecek para ile elde mevcut Doğumevi binasını genişletmek veya bir miktar para daha ekliyerek yenisini yaptırmak mümkün iken neden kurulmuş bir tesis gayesinden ayrı bir şekilde sokulmak isteniyor?

— Adana'ya bu ihaneti yapmak isteyenler değil Türkiye'de dünyada ikinci bir örneğini gösterebilir mi?

BİR DOĞUMEVİNİN HİKAYESİ

Her şeye rağmen 1954 de Düşkünler Yurdu bozulmuş doğumevine çevrilmesine zamanın yetkilileri tarafından karar verildi. Böylece Düşkünler Yurdu bozulmuş, yüzbinler sarf edilerek bir kaç yıl içinde Doğumevine çevrildi.

Şimdi soruyoruz:

1) İddia edildiği gibi Adana 100 yataklı bir Doğum ve Çocuk Bakım Evine kavuştu mu?

2) Bir milyona yakın nüfusu olan Adana'da bugün kadınlar neden küçük iller kadar dahi Doğumevinden yararlanamıyorlar?

3) Türkiye'de en çok kadın ölümü olan üç doğumevinden biri neden Adana Doğumevidir?

4) Neden ölü çocuğun doğumu Adana Doğumevinde rekor halindedir?

Bu sorulara cevap verirken tamamen objektif kalacağız. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının yayınladığı istatistiklerden aldığımız rakamları sıralayacağız.

Yüzbinlerce liraya mal olan değişiklik sonunda Adana, iddia edildiği gibi 100 yataklı değil ancak 45 yataklı bir doğumevin esahip olabilmıştır. Bunun da çocuk hastalara ait 15 yatağı yıllarca halk hizmetinden uzak ve kapalı tutulmuştur. Adana, büyük iller bir yana, Kars, Kütahya, Isparta v.b. gibi küçük şehirlerden, hattâ Bandırma gibi bir ilçeden daha küçük ve az yataklı bir doğumevine sahiptir. Tablo I'de bu hâl gayet iyi görülmektedir.

Böylece Adana'nın eski Doğumevi binası o günkü haliyle 40 yatak alabilecek durumda iken, beş yatak için Düşkünler Yurdu'nu yok edip, üstte de yüz binlerce lira sarfedenin, yukarıda da dediğimiz gibi, plân ve programdan yoksun bir bilinçsizliği ortaya koymaktadır. Bu tablo aynı zamanda mevcut yatak sayısı, gelecekteki ihtiyaçlar bir yana bugünkü ihtiyacı bile karşılamaktan çok uzak olduğunu göstermesi bakımından da ilginçtir. Bu da yapılan işlerin temelinde halka hizmet yerine kapris ve aldatmacanın yattığını göstermektedir.

Bir milyona yakın nüfusu olan Adana'da halk neden yeteri kadar Doğumevinden yararlanamıyor?

Bunun sebebine girmeden önce burada ufak bir açıklamaya zorunluğumu duyuyoruz: Sağlık kurumlarına bas-

vuran hastaları başlıca iki kısma ayırabiliriz. Birincisi: Zehirlenme, kurşunla yaralanma, barsak düğümlenmesi, doğuran bir kadında çocuk kalb seslerinin bozulması, çocuk kordununun sarkması vb. gibi çok kısa zamanda hekim müdahalesi isteyen «âcil» dediğimiz hastalıklar ve hastalardır. İkincisi de hekim çalışma saatini beklemesi, hastanın sağlığı için zararlı etki yapmayan hastalıklardır. Birinci grup hastaları karşılamak için sağlık kurumlarında nöbetçi hekimini bulundurulur. Tıp dalları arasında en çok âcil hastası olan hekim-

TABLO: IV — İleri memleketlerde ve bizim bazı doğum kurumlarımızda ölü doğum oranı (5)

İller	%
İngiltere'de	1,8
Fransa'da	2,5
ABD'de	2,8
İst. Tıp Fak. 2. Dog. Kliniğinde	2,6
Ank. Doğumevinde	2,1
Süleymaniye (İst)	1,8

ler operatörlerle doğum mütehassıslarıdır. Diğer tıp dallarının âcil hastaları bu iki dala göre çok azdır. Adana ilinde cerrahi vak'aları üçü ilçe Devlet Hastanelerinde, üçü de Merkez Devlet Hastanesinde olmak üzere 6 resmî operatör karşılır. Buna karşılık, doğum oranı çok yüksek olan Adana'nın doğum vak'aları, her nedense, bir doğum mütehasssının eline bırakılmıştır.

KADIN ÖLÜMÜ VE ÖLÜ DOĞUMU

Altı saatlik hekim çalışma süresinin dışında, bilhassa gece gelen âcil doğum vak'alarının pek çoğu Doğumevinde nöbetçi hekim olmadığı için, can kaygusu ile, ödeme güçleri sınırlı olanlar dahi, hususî doğumevlerine gitmek zorunluğunda kalmaktadırlar. Her ne kadar hekim adedi üçten aşağı olan ve nöbet tutulmayan sağlık kurumlarında, âcil hallerde, dâvet üzerine, kurum hekimini gelerek hastayı muayene etmek zorunluğundaysa da bu hüküm tatbikatta tamamen kâğıt üzerinde kalmaktadır. Bir kere Adana gibi büyük bir şehirde bir hekim gece gündüz müessesede kalsa dahi gücü hakiyle bütün âcil vak'aları karşılamaya yetmez. İkincisi, yıllardanberi «Doğumevinde nöbetçi hekimini bulunmaz» fikri halka aşılınmış, dolayısıyla bir kısım başvurular kendiliğinden önlenmiştir. Kaldı ki Adana'ya yakın, hattâ daha az nüfuslu illerde doğumevlerinde birden fazla doğum mütehasssı varken, Adana Doğumevinin bir mütehasss ile yetinmesi işlerin aksiyacağını kendiliğinden göstermektedir. Bu hal de Devletin parasız yapmakla görevli olduğu doğumların bir

kısımının özel doğumevlerine akmasına yol açacaktır. Nöbet tutmamak için üç hekimin, hattâ bazan iki hekimin bile bir araya gelmemesi için her türlü imkândan yararlanılan Adana Doğumevinde hekim çalışması saati dışında gelen özel doğumevlerine gidemeyecek durumda olan hastalar, çok zaman, kendi kaderlerine terk edilmektedir. Bu suretle de, aşağıda göreceğimiz gibi, Türkiye'nin en çok kadın ölümü, ölü doğumu Adana Doğumevinde görülmektedir. Bu durumdan dolayı Adana Doğumevinden yararlanan kadın sayısı, en küçük illerden, örneğin Çankırı, Antalya vb. dan da azdır.

(Tablo II)

Dünyaya çocuk getirecek kadınların kaderi şehrin nüfusuyla orantılı doğum mütehasssıların eline verilmeyip bir hekimin tekeline bırakılırsa, bu hekimin niyeti ne olursa olsun, doğum yapan kadınlar arasında ölüm oranı kabarıp olacaktır. Daima, normal seyreden bir doğumu takip etmek, anormal bir hal meydana gelince, hastaya sabahı, hekim çalışma saatini veya hekimin aranıp bulunmasını bekletmeden, nöbetçi doğum mütehasssı tarafından zamanında müdahale etmek suretiyle ancak anne ve çocuğu ölümden kurtarmak mümkündür. Adana gibi büyük bir şehirde âcil ve amında hekim müdahalesi isteyen doğumların sık sık vuku bulacağı, su götürmez tıbbî bir gerçektir. Bunların hepsine, gece gündüz bir hekimin yetişmesine imkân olmadığına göre, doğum yapan kadınlar zaman zaman kaderleriyle baş başa kalıyorlar demektir. Kaldı ki Adana gibi nüfusunun yüzde 45'i gecekonduarda oturan bir şehirde ebelerin doğumunu yapmış fakir halktan anormal hal gösterenlerin gönül rahatlığı ile başvurabileceği yer, yine resmî Doğumevi olması icabeder. Fakat maalesef Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının istatistiklerinde Adana Doğumevinin gönül rahatlığı ile girilecek bir yer olmadığı görülmektedir. Çünkü Adana Doğum evi Türkiye'de en çok kadın ölümü olan üç doğumevinden biridir. Hattâ Ereğli (Karadeniz) gibi bir ilçenin Doğumevinde kadın ölümü yüzde 4,7 iken aynı yıllarda, her türlü âlet, malzeme ve para imkânlarının mevcut olduğu Adana Doğumevinde kadın ölümü yüzde 8,9'dur.

(Tablo III)

Burada şunu bilhassa belirtmek isteriz. Bu rakamların doğruluğundan aslâ şüphe edilemez. Çünkü bütün ölümler belediye sınırları içinde olmuştur. Ölü gömmeler belediye müessesesiyle yapıldığından hiç bir

müessese ölümünü ne fazla, ne eksik gösterebilir.

ÖLÜ DOĞUM ORANI

Her kadın 9 ay zahmetini çektiği çocuğunu canlı ve sağlam olarak dünyaya getirmek ister. Bu da anneler gibi doğacak çocukların da doğum süresince takip ve kontrol edilmesi, anormal bir hal ortaya çıkınca duruma doğum mütehasssının el koymasıyla mümkündür. Bu kontrol ve el koymanın zamanında yapıldığı kurumlarda çocuk ölümü en aşağı seviyeye düşürülmektedir. Aksi halde ölü doğum korkunç deneyecek kadar artar. Örneğin Ankara Doğumevine giren yüz gebeden ancak ikisinin çocuğu ölmekte, 98'i canlı ve sağlam doğmaktadır. İstanbul Süleymaniye Doğumevinde ölü doğum oranı 1,8'dir. Diğer bir deyimle bu kurumlarda ölü doğum en ileri milletler seviyesinde azaltılmıştır.

(Tablo IV)

Biz burada ölü doğum derken, anne karnında normal şekilde gelişmiş, doğum zamanı gelmiş, fakat doğarken ölen çocukları kast ediyoruz. Anne karnında gelişmemiş, cılız kalmış veya gününü doldurmadan ölü doğan (prematüre) denilen çocuklar konu dışı tutulmuştur.

Tablo V'de görüleceği üzere Adana Doğumevinde ölü doğum Türkiye'de en yüksek orandır. 1960 - 1963 yılları ortalaması yüzde 11'dir. 1960 yılında bu oran yüzde 14,9 olarak âdeta rekor durumundadır.

Böylece 15 sene, fazla bir zamandan beri bir hekimin idaresinde kalan Adana Doğumevinde gebelerle çocukların, çok zaman, kendi kaderlerine terk edilmiş olduğu gerçeği meydana çıkmaktadır. Âcil vak'alarda lüzumlu ilaçlar pek çok zaman hastalara temin ettirilen bu kurumun lüks eşyalarla süslü ve dolu olduğu dillere destan olan, yetkililerce de bilinen bir gerçektir. Bu lüks eşya bu kurumun âlet, malzeme, para sıkıntısı çekmediğini gösterir. O halde bu kurumda kadın ve çocuk ölümünün bu kadar yüksek olmasının sebebi nedir? Kanaatimizce, her yıl nüfusu sür'atle artan Adana'da, Doğumevinin bu tempoya ayak uyduramadığı, bir hekimin bu kurumu yeterli olarak yönetemediği, halka eyilimli çalışmadığı, lükse kaçtığı, birden fazla doğum mütehasssına lüzum olduğudur.

Şimdi Adana'nın orta halli ve fakir halkı, bu kadar yüksek kadın ve çocuk ölümü olan bir kuruma nasıl gideceğini mi düşünüyor? Yoksa böyle bir Do-

TABLO: V — 1960 - 1963 yıllarında bir kısım doğumevlerinde ölü, canlı doğum ve ölü doğum oranı (6)

İLLER	Ölü doğum	Canlı doğum	Ölüm oranı (yüzde)
İsparta	270	1.626	14,2
Çorum	463	3.341	12,2
Adana	428	3.463	11,0
Trabzon	461	4.018	10,2
Malatya	302	2.721	9,9
Erzurum	471	5.391	8,6
Antalya	215	2.685	7,4
Manisa	401	5.046	7,3
Gaziantep	603	7.702	7,2
Hatay	207	3.316	5,8
Balıkesir	348	5.738	5,7
Konya	511	9.827	4,9
Samsun	353	7.290	4,6
Aydın	223	4.875	4,3
Ankara	766	35.301	2,1
Eskişehir	106	5.619	1,8
Süleymaniye (İst)	408	25.584	1,8

Orta Doğuda Emperyalist oyunlar

YÖN'ün 215. sayısında «Yarının buhran bölgesi» diye belirttiği Orta Doğuda, gerginlik birdenbire yükselmiştir. İsrail'in sabotajlar ileri sürerek Suriye'yi cezalandırmaya kalkışması, komşu Arap devletlerinin alarma geçmesine yol açmıştır. Mısır - İsrail hududundaki Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, Nâsır'ın talebiyle çekilmiş ve Mısır birlikleri İsrail hududunda yağnak yapmışlardır. Orta Doğuda bir Mısır Suriye - İsrail savaşı başlayacak mıdır? Altıncı Filonun ne demek olduğunu bilen Mısır ve Suriye'nin kuvvetli İsrail'e karşı bir maceraya girmesi beklenebilir. Üstelik Sovyetler Birliği, iki ülkeyi devamlı itidale çağırılmaktadır ve Mısır, Yemen'de büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. Bu durumda saldırı, daha çok İsrail tarafından gelebilecektir. Ne var ki, İsrail'in de böyle tehlikeli bir teşebbüse girişmesi, en azından Washington'un «yeşil ışık» yakmasına bağlıdır. Kıscacası, son tahlilde, İpler Washington'un elindedir. Washington, Orta Doğudaki Suriye tipi ilerici rejimleri devirmek ve böylece Sovyet nüfusunun bölgeden tasfiye etmek kararında mıdır, yoksa statükonun sürdürülmesinden mi yanadır? Son buhranın anahtarı, bu sorunun cevabında yaimaktadır Birleşmiş Milletlerdeki Suriye Temsilcisi George Tomeh'in Güvenlik Konseyi Başkanına sunduğu mektuba bakarsanız, CIA'nın planladığı ve finansmanını sağladığı geniş bir komplo nazırlanmıştır. 1956 Mısır saldırısında, İngiliz ve Fransızlar, nasıl İsrail'i kullandıysa şimdi de ABD, İsrail'i öne sürmektedir. Amaç, İsrail saldırısı ile, Suriyedeki ilerici rejimi yıkmaktır. Sovyet basını da bu görüşü paylaşmaktadır. Böyle bir ihtimal karşısında, Arapların tepkilerinden çok, Sovyetler Birliğinin ne yapacağı önemlidi Moskova, ABD'nin bölgedeki durumu kendi lehine kuvvet zoruyla değiştirmesine seyirci kalacak mıdır? Bu kolay değildir. Bir İsrail saldırısı karşısında, Sovyetler Birliği, nehalde bölgede varlığını göstermek istiyecektir. Bu ihtimaldir ki, ABD'yi herhalde çok daha ihtiyatlı olmaya itecektir. Zira Lüce durumundaki herhangi bir değişiklik, Washington ve Moskova'yı karşı karşıya getirebilecek bir genişlik ve nezaket kazanma istidadındadır. İki devin böyle bir tehlikeli çatışmayı önlemek için nüfuzlarını kullanmaları daha kuvvetli bir ihtimaldir. Nitekim Sunday Times'in yazdığına göre, Johnson, Sovyetler Birliğine birlikte hareket etmeyi teklif etmiştir. Washington, ortak eylem teklifinde bulunduğunu yalanlamakla beraber, Sovyetlerle yakın temasta olduğunu, Moskova'nın «bölgede barışın korunmasıyla çok yakından ilgili bulunduğunu» belirttiğini açıklamıştır. Sovyetler Birliği Hükümeti ve Parti Merkez Komitesi, Nâsır'a gönderdiği bir mesajda, «Emperyalist komplolarına karşı yurtlarını ve ülkelerini koruma mücadelesinde BAC Başkanı ve hal kını ve öteki Arap uluslarını desteklediğini» bildirmiştir. Tass Ajansınca yayınlanan bir Sovyet Hükümeti bildirisinde de, «Orta Doğuda bir saldırıya teşebbüs edeceklerin, sadece Arap ülkelerinin birleşik kuvvetlerine çarpacak kalmayacaklarını, aynı zamanda Sovyet Rusyanın ve bütün barışa bağlı devletlerin mukavemeti ile karşılaşacakları» ifade edilmektedir. Bu uyarılar ABD ve İsrail'i ihtiyatlı olmaya itecektir. Ne var ki, Mısır'ın Akaba'yı abluka altına alması, İsrail için hayatı bir deniz yolunu kapayabileceğinden, gerginliği büyük ölçüde arttırmıştır. Mısır, bu teşebbüsten vazgeçilemezse, İsrail'in mukabelesiyle işler büyüyebilir. Esasen Orta Doğu her an yeni buhranlara gebe bir bölgedir. Onun içindir ki, ABD, «Yarının Buhran Bölgesi» başlıklı yazımızda belirtildiği üzere, bölgede daha az «ehlikeli yeni bir politik çizmek için Dışişleri Bakanlığundan genişçe bir heyet görevlendirmiştir. Heyet, çalışmalarına devam etmektedir. Bununla beraber, emperyalist devletler bölgede antiemperyalist, ilerici rejimlerin gelişmesini ve yayılmasını önlemek için şeytanca plânlara hazırlanmışlardır. Yemen'de bir ihtilalle ortaçağ sultanlığının devrilmesi ve Cumhuriyetin kurulması üzerine, ilerici gidişi durdurmak için emperyalistler akıl almaz oyunlara girişmişlerdir. Le Monde'un Orta Doğu uzmanı Eric Rouleau, aşağıdaki yazıda bu oyunları anlatmaktadır.

«PARİZİYEN ARAPLAR»

Suudi Arabistanda bir tabu varsa, bu, kiralık yabancı askerler konusudur. Devlet sırrı mı? Hayır. Çünkü yabancı ücretli askerlerin bulunmadığı ıleri sürülmektedir. Riyad'da Kandara Otelinde Yemen'deki kiralık Fransız askerlerinin «büyük patronu» Roger Paulques'a mı rastladınız? Herne, hayal gördünüz, denilmektedir.

Aslında kimsenin hayal gördüğü yoktur. Otelin lokantasında Parisli aksanıyla konuşan bir «Arap» yemek yemektedir. Geleneksel Arap kıyafetine bürünmüş ve sakal bırakmış olan masa komşunuz, kızarmış patatesle biftek ismarlamıştır. Onunla tanışmaya çalıştım. Fakat nafile, Bi-

zim vatandaşın birdenbire dil tutuldu. Bir Suudi Arabistanlı dost, özür dileme ihtiyacını duyarak kulağıma fısıldadı: «Bu bir gizli ajan. Susmak zorunda».

Daha ötede, biri Teksas Amerikancası, öteki «cockney» İngilizcesi konuşan iki «Arap» daha vardı. Onların da istihbarat servisi üyeleri olup olmadığını sordum. Dostumuz, «Hayır, bunlar havacılık teknisyenleri, Suudi Arabistanın güneyindeki Khamis - Mishayt gizli üssünde çalışırlar. Gerçek ücretli yabancı askerleri görmek için Nacran hudut şehrine ve daha ötede Yemenin kralcılar elinde bulunan bölgesine gitmek gerek» cevabını verdi.

NÂSİRİN KOMÜNİST PROPAGANDASI

Krallık Radyosunun sorumlusu Dr. Herbert Stolz'a, İmam Bedir'in Krallığında, 20 kilometre içerde İdaa'da rastladık. Karışık bir geçmişe sahip bulunan bu Alman, 1962 ihtilâlinin patlamasından önce on yıl, İmam Ahmed'e hizmet etmişti. İhtilâlden 15 gün sonra, yeni cumhuriyetin yarımına gelen Mısır askerleri, onu Sana'dan kovmuşlardı. Dr. Stolz, Kral Kuvvetlerine katılmıştı.

Stolz, uzun boylu zayıf bir kişi. Soğuk mavi gözleri ve dalgalı uzun saçları var. Görünüşe göre, mahrumiyet içinde bir hayat sürüyor... Ama Yemenli genç bir oğlanla birlikte... Krallık Radyosu sorumlusu, bizi mütevazî biçimde döşenmiş ufak bir mağarada kabul etti. Mağarada demir bir karyola, üzerinde bir verici bulunan bir çalışma masası ve kitaplar vardı. Beraberimdeki fotoğrafçının resmini çekmek istemesine fena halde öfkelenildi. «Fotoğraf yok» diye haykırdı, sonra kendini toplayarak «Milletlerarası basında resminin çıkmasını istemiyorum. Ben sadece bir teknisyenim» dedi.

Başardığı işten gurur duyuyordu. Bize granitten bir dağa gömülmüş ultramodern tesislerini gezdirdi. Bu yeraltı tesisinde intizam ve müessiriyet hâkimdi. Dr. Stolz, «Nâsır'ın komünist propaganda-sıyla mücadele için günde 6 bülten ve bir sürü yorum yayınıyoruz», dedi. Nâsır'la nasıl mücadele ettiklerini sordum. Alman güldü: «Mısır diktatörünü, siyonistlere satılmakla suçluyoruz. Nâsır, Akaba boğazından İsrail gemilerinin geçmesine müsaade etmiyor mu? Askerlerini Filistin kurtarmaya gönderceği yerde, Yemeni işgal etmiyor mu?» Dr. Stolz, büyük bir kahka-

ha atarak sözlerini şöyle tamamladı: «Kahire Radyosunun benim hakkımda söylediklerine inanmayınız, Kahire, her gün beni eski nazı diye suçlar. Halbuki benim iyi yahudi dostlarım var. İsrail devletinin ekonomik başarılarına karşı büyük bir hayranlık duymaktayım. Ama ben bir gerçekçiyim. Milletlerarası yuhudilik, Rus, Amerikan ve İngiliz hükümetlerine hâkimdir. Arabistandaki devletlerarası mücadeleyi beslemektedir. Yuhudilerin maksadı açıktır: Araplararası kavgaları kısırtarak, İsrail devletinin hayatını uzatılmaktadır.»

10 BİN LİRA AYLIKLI ASKERLER

Yüz kadarı Nacran civarında bir kampa yerleşmiş olan Fransız askerlerinde ideoloji pek rol oynamamaktadır. Onlardan üç kişiye bir Suudi Arabistan pazarında rastladım. Samimiyetle belirttiler ki, buraya para için gelmişlerdir. Pariste onlara teklif edilen mukavele câzipti. Asgari aylık ücret 10 bin liraydı. 20 bin liraya kadar ücret verilmekteydi. Her beş ayda bir ücretli bir ay izin vardı. Avrupaya geliş - geliş biletini de onlar sağlıyorlardı. Her üçü de hayallerindeki evi satın alabilmek için para biriktiriyorlardı. Evvelce Çin Hindinde, Cezayirde ya da Katangada dövüşmüşlerdi. «Vietnamlıların ve fellahların dostu Nâsircilarla» dövüşmekten hoşnutsuzluk duydukları söylenemezdi.

1963 Temmuzundan beri bu Fransız askerleri, ağır mitralyöz, havan ve geri tepmeyen topların kullanılması 3 bin kadar Yemenliye öğretmişlerdi. Doğu Yemenin lojistikini sağlamakla görevliydi. İngilizler ise Batı bölgesinden sorumluydular. Ama Fransızlar, sonradan, İngilizlerin tamamen kendilerine ayırdıkları Hamid Eddin'in Krallığından çıkartılmışlardı. «Biz şimdilik bağımsız bir vurucu gücüz. Yemen'de çarpışmalar yeniden başlayınca, tekrar bize başvuracaklar» diyorlardı. Bir süredir, 14 kilometre menzilli 120 milimetrelık Fransız havanlarına sahiptiler. Kralcılarının elinde bulunan yüksek tepelerden, bu havanlarla Sana'yı tehdit edebileceklerdi.

İngilizler, savaşla meşgul değillerdir. İmam Bedir kuvvetlerinin hizmetinde kullanılmak üzere kurdukları haberleşme şebekesini işletmekle yetinmektedirler. Dr. Stolz'unki de dahil. 50 kadar verici merkez, çeşitli askeri kumandanlar, şeyhler ve Suudi Arabistan makamları tarafından a-

lınpı verilen gizli mesajları ve emirleri iletmektedir. Haberleşme, tamamen İngilizlerin tekelindedir. Fransız ücretli askerleri, «Yemende büyük patron İngilizlerdir. Biz taşeron durumundayız» demektedirler.

LONDRA'DAKİ ESRENGİZ MERKEZİ

Fransız ücretli askerleri, Suudi Arabistanın hizmetindedir. İngilizler ise, «teşkilât» diye söz edilen Londradaki esrengiz bir merkezle bağlıdır. Söylentilere göre, «The Organisation - Teşkilât», Albay Sterling ve Binbaşı Brook adlı iki eski istihbarat subayı tarafından yönetilmektedir.

Fransız ücretli askerlerinin aksine, rastladığımız Anglosakson «teknisyenleri», Yemenliler gibi giyinmekte, Muhammed, Ahmed isimlerini taşımakta, yerli dili çok iyi konuşmakta ve ülkeyi devamlı taramaktadırlar. Bir gece sırta Şirvah'a gelirken gördüğümüz bu «teknisyenler»den biri, (herhalde dost olmayan aşiretlerden korunmak için) bir mitralyöz taşımaktaydı. Bir çift dürbünü ve profesyoneller için bir fotoğraf makinesi vardı. Hayretimizi gören oranın şeyhi, durumu şöyle açıkladı: «Bu mu? Yemendeki günlük olaylar hakkında bizden bilgi toplayan çok sayıda İngiliz tarihçilerinden biri». İngiliz ise, açıkça kendini takdim etti: «Ücretli asker. İzzinde». Gerçekten o, aylık tatili dolayısıyla İngiltereye dönmekteydi.

Emir Abdullahın karargâhı Garva'da, yakında bir mağarada çalıştıkları bize bildirilen iki radyo operatörüyle görüşmek istedik. Emir Abdullahtan bir müsaade belgesi almıştık. Fakat daha tepeye tırmanmaya başlarken dört el silah patladı. İki İngiliz, böylece bize «dur» ihtarı yapıyorlardı. Biraz sonra mesajları geldi: «Şefimizle sizinle görüşme emrini aldık. Kabalgımızı mazur görün. Kellelimizi söz konusu.» Emir Abdullah nezdindeki protestolarımız bir işe yaramadı. «Güney Cephesi» Komutanı Abdullah, durumdan çok sikkindi. İki ücretli askerin, hüviyetini bilmediği «esrengiz orkestra şefinden» aldıkları emirleri bozmaya muktedir olmadığını söylüyordu.

Yemenli Kralcılarının, yabancı dostlarına, başka bir deyimle Nasirizm aleyhtarlarına karşı gerçekten ağır bir minnet borçları vardır: 1962 Cumhuriyetçi İhtilâlinin daha ilk günlerinde, İngiliz himayesindeki Beyhan'dan paraşütle silah, altın ve İngiliz subayı indirildi. Suudi Arabistan ve Ürdün'ün ortak yardımıyla «Nâsir istilâsı»na karşı aşiretlerin mukavemeti hemen hazırlandı. Tehlike karşısında çaresiz kalan Hamid Eddin hanedanı taraftarları, her kapiya başvurmuşlardı.

HEM SİYASET, HEM TİCARET

1963 Martında, Mısırlılar yıldırım bir karşı taaruzla Yemenin bütün Doğu kesimini işgal edince, İsrail Devletinin yardımını istemek için araçlar Telaviv'e dahi gitmişlerdir. Çok gizli yürütülen bu teşebbüs, görünüşe göre, başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Herouth Partisi üyelerinden bazıları (eski Irgoun Zwi Leoumî paramiliter hareketi) istenen yardımı verebilecek durumda değildiler. O zamanın hükû-

Şumevi için, şehrin en lüzumlu bir müessesesi olan Düşkünler Yurdu'nun bozulup yok edildiğine mi yansın?

- 1) Erdemli H. Türkiye Sağlık rehberi (Tesisler) 1959.
- 2) Tunca Y., Sağlık ve S. Yardım Bakanlığı çalışma ve Tıbbi İstatistik yıllık (1960 - 1963). Tablo: 91.
- 3) Aynı eser.
- 4) Aynı eser.
- 5) Erez N. ve Uçar S., XIII. Milli Türk Tıp Kongresi, serbest tebliğler tutanağı, sahife: 805.
- 6) Tunca Y., S. S. Y. B. Çalışma ve Tıbbi İstatistik yıllık (1965).

met başkanı Ben Gourion da Suudi Arabistan toprağından silâh yüklü kâfilelerin geçirilmesinin imkânsızlığını ileri sürmüştü. Belirtildiğine göre, İsrailin yerini İran almıştır. İran, bir yıl sonra Yemene silâh ve 20 kadar kurmay subay yollamıştır.

Nasırizme mukavemet hareketinin ağırlık merkezi, zamanla Yemenden Suudi Arabistana kaymıştır. Vahabî Kralığı, Mısır Kuvvetlerini doğrudan doğruya tehdidi altında olduğu karışındadır. Mısırlılar, zaman zaman Kralcılara giden yardımın geçtiği Najran hudut şehrini bombalamaktadırlar. Bir Mısır - Suudi Arabistan çatışması tamamen ihtimal dışı sayılamayacağından, Kral Faysal muhtemel hava akınlarına karşı şehirleri korumak için geniş bir askerî programa girişmiştir.

ABD ve İngiltere bakımından, herşeyden önce muazzam bir ticari iş söz konusudur. Program İngiliz ve Amerikan silâh sanayiine 1 milyar doların üstünde para getirmektedir. Nitekim Yemen hududunun 150 kilometre yakınında Khamis - Mishayt üssü, İngiliz Airworks Services firması tarafından inşa edilmektedir. British Aircraft Corporation, Lightning ve Hawker Hunter avcı uçaklarını sağlayacaktır. Amerikan Raytheon şirketi, Suudi Arabistanın belli başlı sekiz şehri etrafına radar sebekeleri ve Soler Hawks füzeleri yerleştirmektedir. Bin kadar İngiliz teknisyen ve pilotu, bunlara eklenecek Amerikalılarla birlikte, şimdiden Khamis - Mishayt üssünde harekete hazır beklemektedir. Mukaveleleri, onların bir gün içinde, yabancı firma için çalışan «teknisyen» sıfatını bırakıp Suudi Arabistan hizmetinde «ücretli asker» olmalarına imkân vermektedir. Teknisyenlerin büyük kısmı, Royal Air Force mensubudur.

PAX AMERICANA

Khamis üssü, yıl sonunda işler hâle gelecektir. O zaman durum, çok tehlikeli bir hâle gelebilir: Suudi Arabistan ve Mısır arasındaki bir çatışma, Mısırlıları, İngiliz ve Amerikalılarla karşı karşıya bırakacaktır.

Fakat bu tehlike, muhakkak sayılmaz. Aden'de Nasırîlerle başı dertte olan İngiltere, «İktisadi Cephe» açılmasından, Mısır kuvvetlerini güç durumda bırakabileceği için hoşnutsuzluk duyabilirse de, ABD yaptırım yolunda kuvvetli baskılara başvurmakta. Beyaz Saray, Kral Faysaldan Yemen Prenslarını tekrar silâha sarılmalarını hususunda teşvik etmemesini istemektedir. Başkan Nasır'a, uçakları Najran'dan öteye geçtikleri takdirde karşılığında Amerikan uçaklarını bulacakları bildirilmiştir. Bu arada Washington, Nasıra karşı cumhuriyetçileri (bunları Suudi Arabistan himaye etmektedir) güçlendirmeye çalışacaktır. Böylece hem cumhuriyetçi sistem sürdürülebilir, hem de Mısır birliklerinin tahliyesi sağlanabilecektir. Aden kapılarındaki Sovyet - Çin yerleşmesinin bu sâyede tasfiye edilebileceği umulmaktadır.

Yemenlilere gelince, «Güney Arabistanı İngiliz emperyalizminden kurtarmayı» istemeseler de istemeseler de, tamamen kontrolleri dışında kalan milletlerarası çaptaki bu çatışmanın darbelerini yiyeceklerdir. Yemenliler, az gelişmişlik, açlık ve öldürücü hastalıklardan ıstırap çekmekte devam edeceklerdir. Yemende Ortaçağın can çekmesi, uzun ve ıstıraplı olacaktır.

Bir Kıbrıs raporu

İşbirlikçi Küçük ile Mukavemetçilerin mücadelesi

Geçen haftanın sonlarına doğru Dr. Fazıl Küçük'ün evi civarında patlayan üç dinamit, Kıbrıs Türkleri arasındaki bölünmenin vehametini gösteren bir uyarıdır. «Terkedilme» duygusunun yarattığı hayal kırıklığı içinde, dünya kadar mücadeleye kesinlikle kararlı olanlar, ikiye ayrılmışlardır. Bir yanda Ankara'nın izinde giden ve Washington'a sempatik gelen «işbirlikçi» grup vardır ki, bunu Fazıl Küçük temsil etmektedir. İşbirlikçi grubun karşısında, «Türk Mukavemet Teşkilâtı» etrafında toplanmış kişiler ise, Fazıl Küçük ekibi gibi «kadere rıza gösterme»yi reddetmektedirler. Bozkurt Kemal Coşkun'un bir zamanlar aksiyon planında temsil ettiği bu akımın lideri, hakkında ne düşünülürse düşünülün, Rauf Denktaş'tır.

Kıbrıs'ta patlayan dinamitler, Ankara'da, mukavemetçilerin işbirlikçilerine sert bir uyarısı diye yorumlanmıştır. Nitekim mukavemetçilerin yayın organı «Zafer» gazetesi, Fazıl Küçük grubuna artık uzlaşmaz biçimde cephe almış-

tır. Küçük'e güvenilemeyeceği ve onun «hayatı normale döndürme» gerekçesiyle, Türk Cemaatini aldattığı yazılmaktadır. Mukavemetçilerin lideri durumundaki Rauf Denktaş da, dinamit olayını Rumlara mal etmekle beraber, Kıbrıs'taki bölünmeyi saklamaktan artık vazgeçmiştir. Denktaş, Milliyet'e verdiği bir beyanatta — ertesi gün bir açıklamayla sözlerini tevile çalmışsa da — şöyle demiştir: «Kıbrıslı Türkler arasında görüş ayrılığı vardır».

Liderlerin ağzıyla da ifade edilen bu görüş ayrılığının sebepleri nelerdir? Türk Mukavemet Teşkilâtına mensup bir grup tarafından hazırlanan aşağıdaki yazı, mukavemetçilerin kuşku ve huzursuzluklarını dile getirmek bakımından aydınlatıcıdır. İleri sürülen olayların gerçeğe uygunluk derecesi hakkında bir şey söyleyebilecek durumda olmamakla beraber, Kıbrıs davasına hayatlarını adanmış mücahitlerin bugün neler düşündüklerini bilmekte sayısız fayda vardır. Aşağıdaki yazı bu yönden değerlendirilmelidir:

21 Aralık 1963 akşamı Türk Cemaati, Rumların saldırısına maruz kaldığı zaman, Türklerin en büyük avantajı, Mukavemet Teşkilâtının başında son derece ciddi, çalışkan ve otorite sahibi bir liderin bulunmasıydı. Nitekim bu sâyededir ki, Türk Toplumunu kısa zamanda toparlanarak bir müdafaa kurabilmiş ve geniş çapta bir katliamı önlemiştir.

Vaktiyle Makarios'u Anayasa'yı değiştirmek için gerekirse kuvvet kullanmaya dahi teşvik eden ve biraz da İngiliz Elçisinin-bu hesapsız kışkırtmalarını yüzünden patlak veren olaylarda, Türk Cemaatinin kurmuş olduğu bu mukavemet gücü İngilizleri âdeta şaşkına çevirdi. Onlar, Makarios'un verdiği raporlara kanarak, girişilecek bir saldırı hareketinde Türk Cemaatinin en geç 24 saat içinde dize getirileceğini ve bu sâyede problemlerin kökünden halledileceğini sanmışlardı. Hesaplamadıkları husus, Türk Mukavemet Teşkilâtının, bir saldırıya karşı hazırlıklı oluşuydu.

Nitekim, Türk uçaklarının ihtar uçuşu üzerine Makarios'un başvurduğu ilk diplomat, Yunan Elçisinden de önce İngiliz elçisi olmuştu. Çünkü İngiliz yetkilisi, Garanti Andlaşmasının müdahale hakkı tanımış olmasına rağmen, Türkiye'nin hiç bir şart altında Adaya müdahale edemeyeceği yolunda Makarios'a teminat vermişti.

AMERİKALILAR SAHNEDE

Dünyanın herhangi bir bölgesinde emperyalistlerin parmağı ile başlatılan bir buhranda Amerika'nın tuzu - biberi olmaması beklenemezdi. Bu bakımdan çok geçmeden Amerika meşhur CIA'sı vasıtasıyla Kıbrıs buhranına burnunu sokmuştur.

Amerika, Kıbrıs buhranına tam bir teşhis koyabilmek için CIA'yı seferber etmiştir. Washington verilen raporların ışığı altında, Kıbrıs politikasını çizmek ve taraflara empoze etmek emelindeydi.

CIA'nın ilk elde merkeze gönderdiği raporlar gerçekten müthişti. Rumlar tarafından olmadık vahşet ve barbarlığa maruz kalan Türklerde en ufak bir yenilik duygusu yok-

Dr. Fazıl Küçük

tu. Aksine yapılan bu zulümler onlarda mücadeleye azmini arttırmıştı. Bu duygunun yaratılmasında teşkilâtın başında bulunan ve Bozkurt takma adıyla tanınan Kemal Coşkun, büyük payı vardı. Binaenaleyh, Türk Mukavemetinin kırılması için ilk adım olarak bu kuvvetli Albayın teşkilâtın başından alınması ge-

Rauf Denktaş

rekiyordu. Bununla beraber Washington, bir albayla uğraşmak yerine, meseleyi tüm olarak çözmek istiyordu. Rumların uyguladıkları baskı ve zulüm metodları gerçekten feciydi. Türk Cemaati çok geçmeden bu metodların altında ya eriyip yok olacak, ya da mücadeleyi bırakıp Rumlarla birarada yaşamayı kabul edecekti. O günlerde Washington'un Kıbrıs politikası bu temel üzerine bina edilmişti. Bu bakımdan, Kıbrıslı Rumların adaya geniş miktarda silâh sevkiyatını sâdece tebesümle karşıladılar. Fakat Türkiye'den bir tek merminin dahi Adaya gönderildiğini duydukları zaman «Bunlar NATO'nun malıdır gönderemezsiniz» diye engel olmaya kalkıştılar.

Washington bununla da yetinmedi. Adada büyük sayıda komünistlerin bulunduğu ve bu komünistlerin günün birinde kuvvet yoluyla iktidarı ele geçirmeğe kalkışmalarının imkân dahilinde olduğu hususunda Atina ile hayali bir plan hazırladı. Bu adaya bir tümen asker göndermenin gerekçesiydi. Pek tabii ki gönderilecek olanlar Yunan askerleriydi. Ve Washington, Atina ile birlikte hazırladığı bu planı önceleri Ankara'dan gizli olarak uygulamaya kalkıştı. Adadaki planı Ankara'ya açıkladı, ama itiraz kabul etmediğini de eklemeyi unuttu. Böylece Washington Atina ikili oyunu neticesinde Adaya 17 bin kişilik Yunan kuvveti sevkedildi:

Önceleri bu kuvvetin komünistlere karşı kullanılacağı ilân edildi. Halbuki 1964 Ağustosunda Dillirgada, Mücahit Üniversitelilere karşı hazırlanıp uygulanan saldırı Yunanlı askerlerin eseri idi.

KÖYLERDE ÇALIŞAN CIA AJANI!

Bütün bunlara rağmen Kıbrıs Türklerinin mukavemetini çökertmek mümkün olmuyordu. Aksine, Kıbrıslı Türkler de, kuvvetli Albayın gayretleriyle teşkilâtlanarak birleşmişler ve 12 bin kişilik bir mücahit gücü meydana getirmişlerdi. O kadar ki, karşıdan bakıldığı zaman bu gücü, Ada-

da bulunan Albayın zaat, ayırt etmeye imkân yoktu. Büyük bir emek, titizlik ve masrafla yetiştirilen mücahitler kısa zamanda eşsiz bir gönüllü ordusu olmuş ve düzenledikleri askeri tatbikatlarda, yabancıların dikkatini çekmişti. Kaldı ki Mücahit Ordusu kurulduktan sonra, Kıbrıslı Türklerin mücadele gücü Rum-Yunan ortak kuvvetleri karşısına bir dağ gibi dikilmişti. Nitekim Magosada, bu kuvvet sayesinde Rum-Yunan kuvvetlerinin ilk kez geriledikleri dikate şayandı.

Bu gerçeklerin ışığı altında Washington siyaset değiştirmeye mecbur kaldı. Başlangıçta CIA tarafından verilen ve Kuvvetli Albayın veya onların deyişle Bozkurt'un Adadan alınması fikri «hür dünyanın lideri» tarafından yeni den benimseniyordu. Kıbrıs buhranını, menfaatlerine en yakın olan ENOSİS şeklinde halletmek için mücahitlerin arasının açılması, dışarıdan bu gücün yayılması ve dolayısıyla yitirilmesi rekiyordu. Bunun için en etkili yol, mücahitlerin sevdiklerini, saydıkları ve bir emri ile ölüme gitmekten çekinmedikleri komutanları, Bozkurtu Adadan uzaklaştırmak gerekiyordu. Bunun için yollar atan masına geçildi.

İşe önce köylerden başlandı. Bilhassa Rum ablukası altında inim inim inleyen Bağlıköy, Poli, Baf v.s. gibi köylere sızan CIA mensupları buradaki halka, Bozkurt'a inanamamalarını, Bozkurtun halkı bir felâkete doğru sürüklediğini, Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale etmesine imkân olmadığını, en iyi çarenin Rumlarla eskiden olduğu gibi bir arada yaşamak olduğunu telkin ettiler. Bilhassa CIA'nın Mac Farland isimli cevvel çocuğu -ki şimdi İstanbul'da Amerikan Konsolosluğunda görevlidir ve gayet iyi Türkçe bilmektedir- bu işin şampiyonluğunu yapmaktaydı. Mac Farland bir seferinde aynı maksatla gittiği Bağlıköyde ölümlü tehdit edilince çareyi Adadan kaçmada buldu.

Dr. KÜÇÜK SAHNEDE

Her devirde iktidarın adamı olma geleneğine sıkı sıkıya bağlı kalan Fazıl Küçük, olayların ilk günlerinde hatırlamak dahi istemediği Cumhurbaşkanı Muavinliği görevini yeniden yavaş yavaş benimsemeye başlıyordu. Onu bu hatırlayışa sevkeden sebep, Adada, bir oşaka insanın, halk tarafından gerçekten sevilmesi ve dinlenmesiydi. Halbuki bu, yıllardır Kıbrıslı Türklerini tebaa ve Türk emlakini babasının çiftliği gibi idare etmeğe alışmış Fazıl Küçük'ün işine gelmiyordu. O, Kıbrısın meşru Cumhurbaşkanı Muaviniydi ve herşey kendisinden sorulmalıydı. Kemal Coşkunlar, Sancaktarlar onun emrine verilmeliydi. Verilmeliydi ki, yine eskisi gibi saltanat sürmek imkânı elde etsin. İsteddiği memuru işinden atırıp, istediğini getirsin. Kanun mesabesindeki buyruklarına itifat etmeyenlerin ayaklarına karpuz kabuğu kopsun. Nikâh davetiyelerini kendi matbaasında bastırmanın memurlara «dünyayı zindan» etsin.

Ama Kemal Coşkun cemaatin kaderine hâkim olduğu, cemaatin sorumluluğunu omuzladığı müddetçe bunları yapmaya imkân yoktu. Bu bakımdan yapılacak iş Kemal Coşkun'

u Adadan kaldıracaktı. Do ayı-
sıyla Washington ile Fazıl
Küçük işte bu noktada birleş-
miş oluyordular.

AMERİKAN PLANI UYGULANIYOR!..

Fazıl Küçük bundan sonra
Amerikan Büyükelçisi ile sık
sık buluşmaya başladı. Ancak
yaradılış itibarıyla, etrafında-
kilerin çok çabuk etkisinde
kalan, çocuk tabiatlı Fazıl
Küçük'ü Amerikan Büyüke-
lçisi nüfuzu altına almakta
güçlük çekmedi.

Bunun uygulanmasında ilk
nokta Kemal Coşkun'a güçlük
çıkarmaktı. Toplantılara ge-
linmiyor, gelince dahi on da-
kika sonra bir bahane uy-
durularak kaçıyor ve bu yol-
la çalışmaları sabotaj ediliyo-
du. Öte yandan ortada 1963
yılından beri liselerden mezun
olan öğrencilerin durumu var-
dı. Bu öğrenciler, liselerden
mezun olduktan sonra, baba-
ları, ağabeyleri gibi mücahit
ordusuna katılmışlardı. Rum
Radyosu ise bu gençlerin du-
rununu devamlı istismar et-
mekte, Bozkurt'a karşı isyana
çağırıyordu. İşte bunu fir-
sat bilen işbirlikçiler atışe
petrol dökmekten çekinmedi-
ler ve bu taleplerden bir-
kaç elebaşı seçip onları Teş-
kilâta karşı isyana teşvik et-
tiler. Tahriklere uyan bazı ki-
şiler birbiri ardına yaptıkları
umumi toplantılarda teşkilâta
kafa tutmaya ve isteklerini
zorla kabul ettirmeye kalkış-
tılar. Bu arada Fazıl Küçük'ün
teşvikiyle, Fazıl Küçük'ün ma-
li olan Halkın Sesi matbaasın-
da (Aslında bu matbaa Men-
deres devrinde, Kıbrıs Türk-
lerine kültürel yardım adı al-
tında gönderilmiş olan 13 bin
500 sterline geliştirilmiştir).

BASKURT adı bir dergi çıkar-
mayı denediler. Teşkilât tara-
fından ciddiyle izlenen bu
duruma son verilmesi gereki-
yordu ve neticede mücahitler
arasında disiplinsizliğe yol a-
nı böyle bir hareket, eleba-
ların pişmanlık duyarak
başını çekti. Bu arada samimi it-
tifatları ile kapanmış oldu.

Amerikan yürüncesine giren
işbirlikçilerin marifetleri bu ka-
darla bitmedi. Şimdi hedef
mücahit komutanları arasına
nifak sokarak onları birbirine
düşürmekti. Bu yüzden değil
midir ki, değerli bir mücahit
olan Alpav Mustafa, yine teş-
kilâtın iki değerli komutanı-
na ates ederek onları yarala-
mış ve daha sonra vicdan az-
abı duyarak hücresinde intih-
ar etmiştir. Fakat ne acıdır ki
bu intihar olayını Kemal Coş-
kun'a mal eden işbirlikçiler,
acele Ankara'ya raporlar gön-
dererek Bozkurt'un «Alpav
Mustafa'yı vurdu» nu iddia
etmişler ve onun geri alınma-
sını istemişlerdir.

ANKARA'DA DÖNENLER

Kıbrıs'taki paralel olarak
Ankara'da da planı uygula-
ma yoluna tabiatıyla çabı gös-
termekteydi. Hükümet hareke-
tinin belkemiği, Ankara'nın
ikna edilmesiyse kırılabilirdi.

Adalet Partisi iktidarı ha-
talı bir yola sürüklenmekteydi.
Gerek Kemal Coşkun ve gerekse
mücahitler sık sık Ankara'ya
müracaat ederek, gidilmekte olan
hatalı yolu göstermek gereğini
duymaya başladılar.

Özellikle Coşkun, Dışişleri-
nin hataları yüzünden, Ankara-
ya en sert raporlarını gön-
dermek zorunda kalıyordu. Bu
durum karşısında Hariciye
Kemal Coşkun'un Adadan alın-
masını Genelkurmay Başkanlığından
resmen istedi. Genelkurmay
önceleri buna muhalefet etmişse de,
daha

sonra Cemal Tural görüşünü
değiştirmişti.

Bundan sonra Kıbrıs'ta ge-
rek mücahitler ve gerekse
halkla Hariciyenin arası iyice
açıldı.

Kıbrıslı Türkler, AP iktida-
rına karşı inanç duyamamışlar
dır. Gerçi geçmiş iktidarların
pek çok hataları olmuştur, fakat
Kıbrıslı soydaşlarımızın, bu
iktidarlara karşı güvenle-
rinde ufak bir sarsıntı görül-
memiştir. Halbuki AP, gerçek-
leri gizlemeye yönelmiş bir
dümen suyu politikasına sa-
rılarak güveni yitirmiştir.

Kıbrıslı Türkler tarafından
sevilmeyen insanlar tutup se-
vilenleri saf dışı bırakmıştır.
Meselâ, Türkler bugün, her
yönüyle denenmiş, fakat kö-
tü not almış bir lider olan Fa-
zıl Küçük'ü sevmemekte ve
tutmamaktadır. Buna karşılık
gerek mücahitler, gerekse
halk, her yönden Fazıl Kü-
çüğe nazaran bilgili, görgülü
ve kuvvetli bir adam Jan Ra-
uf Denktaş'ı istemektedir.

AP iktidarı, Cemal Tural'ı
ikna ettikten sonra başarıyla
yürütülmekte olan bir mücade-
lenin baltalanacağına aldırmadan
Kemal Coşkun'u Adadan
çekmeye karar verdi. Ancak
bunun için makul bir sebep
gerekliyordu. Halbuki bir yıl
kadar önce Makarios Yöneti-
mi, aynı insanı «istemeyen
şahıs» ilan ettiğinde Türk Hük-
ümeti, geri almaya yanaşma-
mıştı.

Oyun yine Lefkoşada hazır-
landı. Amerikan Büyükelçisi-
nin çok beğenmeğe başladığı
Fazıl Küçük, oyunun baş ak-
törüydü.

Kıbrıs'ta bir Genel Komite
vardı. Bu Komite, eski bakan-
lar, Cemaat Meclisi temsilci-
si, Teşkilât temsilcisi ve
Cumhurbaşkanı Muavini bu-
lunmaktaydı. Komite, Kemal
Coşkun'un eseri idi ve tarafların
sıkı bir işbirliği kurarak
çalışmaları amacını gütmek-
teydi. Fazıl Küçük ve üç ba-
kanı önce bu Komitenin top-
lantılarına boykot etmekle işe
başladılar. Ardından Ankara'ya
istifa ettiklerini bildirdiler.
Fazıl Küçük Ankara'ya ra-
por üstüne rapor göndererek
Kemal Coşkun'a daha fazla
çalışmaya çağırıyor ve onun
geri alınmasını istiyordu.
«Ya o, ya ben» diyordu. Bu
durumda Ankara'nın işleri ko-
laylaşmıştı. Kemal Coşkun'un
geri alınması kararı böylece
aldı.

Kemal Coşkun'un Adadan
alınma kararının, başta Lefko-
şe'deki maslahatgüzar Özdemir
Benler olmak üzere birçok
çevreler tarafından gayet tabii
karşılacağı sanıldı. Özellikle
Amerikalılarla sıkı teması
olan elçilik müsteşarı Nusret
Aktan Kemal Coşkun'un A-
merikalıların baskısı sonucu
geri alındığını saklamıyor fakat
kuvvetli bir teklif bek-
lenmediğini söylüyordu. Ne
var ki, Kemal Coşkun'un
geri alınma kararı hiç te sa-
nıldığı gibi sessizce karşılan-
madı. Karara karşı koyan mü-
cahitler, derhal sert bir pro-
testo gösterisi düzenlemeye
koyuldular. O güne kadar ef-
sanevi bir insan olan ve gaze-
telerde değil resmi, isminden
dahi bahsedilmeyen Kemal
Coşkun'un geri alınışı, Kıbrıs-
lı Türkleri kaynaştırmaya kâ-
fi geldi. Haftalık ZAFER ga-
zetesini karara ilk tepkiyi gös-
terdi. Kemal Coşkun'un bü-
yük boy bir resmini basarak,
Ankara'nın hata ettiğini, açık
fakat samimi bir dille duyur-
du. Bunun üzerine Kemal Coş-
kun'un başını iyiyenler, bu
sefer Zafer gazetesine yöneldi-
ler. Ne var ki, Zaferin zinde
kuvvetlerin sözcülüğünü yap-
ması gazeteye saldırıların he-
veslerini kursaklarında bırak-

Attilâ İlhan'ın defteri

«MÂRÛZAT»

22 Mayıs Pazartesi

Başkaları da vardı ama, söz üçümü-
zün arasında geçti.

«— Türkçeyi arılaştırmak iyi hoş, di-
yecek oldum, ne var ki yazarın kalemini
çeliyor bu: belki tutar diye piyasaya sür-
tülmiş kelimelerle roman yazılmaz ki!
Ya tutmazlarsa?.. İster istemez, konuşma
diline bağlayorum büsbütün kendimi, hal-
kın ağzına girmemiş kelimelere el sürmü-
yorum.»

Orhan Kemal de: «Al diyor, benden
de o kadar!»

Bu işe canı sıkılırsa, Asım Bezirci,
dilde özleşmenin yaman ve heyecanlı bir
taraftarı o, belirli bir üzüntüyle:

«Ayyp yahu, diyor, siz de mi?»

Bu anılatığım üç beş yıllık bir anı:
İkbâl'den çıkmış da Ankara caddesine mi
iniliyor ne: okul çocukları, dolmuş ve mü-
vezzi kalabalığı, Yorgun bir de güneş.

Almanya'dan bir yerlerden bir mek-
tup, Faik Sabri Ceylan yazıyor: «Sanat
dilinde Türkçeciliği tutmaz gibi bir hâli-
niz var, bu niye?» Karşılık yazmadan bir
süre düşünüyorum, acaba mı diye, değil:
Bildğim kadarıyla Atatürk dil devrimini
Batı Türklerinin ümmet'ten ulusa geçiş-
lerinde önemli bir etkendir diye düşünüp
de yapmıştır; Türk ulusu Türkçe konuş-
cağı elbet; daha da önemlisi, bu devrim-
le, ayrı ayrı dillerle konuşup yazan aydın-
larla halk, şehirliyle köylü arasındaki dil
barajı yıkılacak, halk yığınlarının aydın-
latılması kolaylaştırılmış olacaktı. Ben
buna karşı değilim, hiç de olmadım.

Hatta özleştirme konusundaki bazı
aşırıllıklara da aynı Atatürkçü ilkeye da-
yanarak karşı çıkıyorum. Nasıl mı, bakın
nasıl: Son yirmi yıldır Türk aydınıyla
Türk ulusu yeniden ayrı ayrı dillerden o-
kur yazar olmuşlardır. Sanatçılar, özelli-
kle bazı ozanlar en az bilinen, en az yaygın
«arı» kelimeleri bulup çıkarmayı, bunlar-
la anlam yükü hiçe yakın imgeleme yapmayı
iş edinmişlerdir. (Buna benzer bir durum,
Edebiyat-ı Cedide'nin son zamanlarında,
Fecr-i Ati döneminde de yaşanmış. Halit
Fahri, «Edebiyatçılar Geçiyor» da Cenap
Şehabettin'in Farsça sözlüklerden «nâdide»
kelimeler bulup çıkardığını yazıyor. Öbür
ozanlar da anlaşılardan ondan pek geri kal-
mıyorlarmış. Biçimci sanat yozlaşma-
rı bunalmış dönemlerinde beliriyorlar ya,
yakın tarihimizden buna bir örnek de
bu!) Sonuç ne, sanatın haktan geçtim,
ortalama aydınlardan bile kopması, ayrı,
uzmanlık isteyen entelektüel bir oyun
haline gelmesi. Aracı ne bunun? Özleş-
miş dil. Şimdi siz Mustafa Kemal'in öz-
lediği de işte buydu diyebilir misiniz,
Allah aşkına? Ben, diyemem.

Bir de şu var, dil devrimi esnek ve
hoşgörülü bir tutumla yürütülmez, ha
bire yasaklar koyarsa, hem sokaktaki a-
damı, hem ozanı yazarı derdini anlatmak
konusunda çok dar bir yere sıkıştırmak-
tır. Dil yoksullaşıyor lâfi palavra de-
ğil! Sık sık örnek veririm, pek pek otuz
yıl kadar önce Türkler üzüntülü ruh du-
rumlarını deyimlerken çeşitli nüansları
gösteren şu kelimeleri kullanırlardı: **me-
lâl, hüznün, keder, elem, efkâr, gâm, en-
dişe, hicran kahr vs;** üç aşağı beş yuka-
rı bütün okur yazarların diline girmişti
bu sözler, halk da çoğunu kullanırdı (hâ
lâ da kullanır ya!); aşırı özleştirme
kafa hepsine sepet havası çalınca, av
üzüntülü durumları anlatmak için Türk
yazarının ozanının elinde kaygı kelime-
sinden başka kelime kalmamıştır. Siz
bunu Türk diline ve sanatına fayda sa-

yıyorsanız, karışmam, ama ben saya-
mam, özürliyorum. Hele Fransızların ko-
nuşmasında olsun yazışmasında olsun
Arapça'dan alkol ve tarif, İngilizce'den
spleen, vagon, hold-up, Türkçe'den yo-
ğurt ve yatağan gibi kelimeleri hiç bir
aşağılık kompleksine düşmeden kulla-
dıklarımı bile bile! Eğer özleştirme kafa-
sını taşıyalar Fransızların gaulle'ce ko-
nuşmaları gerekirdi, oysa lâtin temelini
esas almış, bunun içinde breton, nor-
mand, flamand ve basque kaynaklı kı-
yamet gibi kelimeyi eriterek Fransızlaş-
tırmışlardır. Biz, üstelik kendi dilimizi
temel alarak, Arap, Acem ya da Rum
asıllı kelimeleri neden Türkleştirme-
yecekmişiz, anlamam?

Haik Osmanlıcası pekâlâ kıvırmıştı
da bu işi. Bilmem Bahçet Necatigil'in
radyoya uyguladığı Evliya Çelebi'yi din-
liyor musunuz? İştmişsinizdir öyleyse,
dikkatinizi de mutlaka çekmiştir: o za-
mandan bu zamana Türk ulusunun ko-
nuşma dili ayrıntılarında değişmiştir
sadece, ana doğrultusunda, ses ve kuru-
luşunda değil! Evliya Çelebi bugün Ana-
doluya çıksaydı halka derdini çoğumuz-
dan çok daha iyi anlatırdı gibime geli-
yor. (Aynı şeyi geçen gün Samim Koca-
göz ile de konuştuk). Zira, aydınların
bir çeşit kültür aristokrasisi belirtisi ha-
line gelen aşırı öztürkçenin altında, halk,
hele Anadolu, dilini aynı doğrultuda ko-
rumakta ve geliştirmektedir.

Kaldı ki bu aşırılık bizi toplumsal
ve tarihsel köklerimizden koparmak teh-
likesini de gösteriyor. Siz bakmayın Os-
manlı uygarlığı yoktur diyen hamha-
latlara, hem vardır, hem de şaşılacak
derecede tutarlıdır bu uygarlık: Sinan'ın
mimârisi, Bâki'nin şiiri, İtrî'nin musiki-
si, Nasrettin Hoca'nın mizahı, Yunus'un
ve Mevlânâ'nın ermişliği doğu-islâm uy-
garlık çerçevesi içinde özgün ve özgül
bir uygarlık bütünüdür; Arap, onları;
Arap; Acem, onları Acem saymaz, niye?
Türktürler de ondan, Türktürler ve bizim
çağdaş bileşimimiz üzerine oturtacağımız
ana kültür temelini yapıcılarıdır-
lar. Dildeki her aşırılık, bizi onlardan ve
eserlerinden bir parça daha koparmak-
ta, Batı'nın kültür emperyalizmi karşı-
sında yoz ve çıplak ortada bırakmakta-
dır.

Peki, vazgeçelim mi bu işten? Sac-
ma! Dilin gelişmesi kararla başlatılıp
durdurulacak bir süreç değildir. Türkçe,
Türklerin ulus olabildikleri oranda Türk
leşecektir. Yalnız Türkleşmek nedir, işte
onu belirlemeli: on yüzyıllık toplumsal
ve kültürel bir gelişmeden süzülen çağ-
daş bir sentez mi, yoksa batı Türklerinin
bunca zamanda yaptığını bir hiç sayıp
sil baştan Ural ve Altay arası Doğu
Türklerinin verilerine dönmek mi? Bu
sonucunun bir toplumu içinde bulun-
duğu koşullardan «dilbaz» bir şekilde
soyutlayıp yabancılaştırmak olduğunu
günün birinde elbet bir anlayan çıkar.
Şimdilik bağnazlıktan kaçınmakta, ace-
le etmemekte, hele hele yukarıda sözünü
ettiğim iki önemli sakıncayı gözönünde
tutmakta sayılamayacak kadar çok fay-
da görüyorum. Rahmetli Ataç
yirmi yıl önce Cumhuriyet Halk Partisi
yerine ciddi ciddi Kamubuyrum Tüz Bö-
lemi diyordu, şimdi hatırladıkça gülü-
yoruz, oysa Anadolu köylüsü hâlâ vanı-
mıza: «— Beyim, bir mâruzatım var»
diye vanasmaktadır. haddin bütünse gül
de göreyim.

Ona göre.

ti.

ANKARA'YA KIRGINIZ...

Bugün Kıbrıs'ta bir mücade-
le devam ediyor. Ama kabul
etmek gerekir ki, bu mücade-
leyi yürüten mücahitler bu-
gün Ankara'ya kırgındırlar.
Çünkü mücadelenin en kritik
bir devresinde bu mücadeleyi

yürüten güçlü bir komutanın
bir takım oyunlar sonucu ge-
ri alınması ve Amerikan plâ-
nını engelsiz uygulamaya yoluna
girmesi Kıbrıslı Türkleri An-
kara'ya gücendirmiştir.

Halihazırda kendi kaderleri
ile başbaşa bırakmış oldu-
muz Kıbrıslı soydaşlarımız,
şimdi bir yandan karşıdaki

düşmanla savaşırken öte yan-
dan da işbirlikçilerle mücadele
etmektedir. Hariciye onlara
mücadelelerinde yardım ede-
ceği, yerde alabildiğine güçlük
çıkarak mukavemeti zayıf-
latmaktadır.

Bu durumun daha ne kadar
devam edeceği sorulmaya de-
ğer bir sorudur.

"Deli İbrahim"

Aziz Nesin

Geçen tiyatro mevsiminde, Kent Oyuncuları sahnesinde Deli İbrahim, çok iyi sahneye konulduğu, çok da iyi oynandığı halde, yine de değeri oranında gereken ilgiyi çekemedi kanısındayım. Özellikle bir-iki eleştirmenin bu oyunu tarihsel gerçeklere uymazlığı yüzünden beğenmemeleri, bu eleştirmenlerin yeteneksizliklerini sanat gerçeğinin ne demek olduğunu bilmediklerini ortaya koydu.

Tarihsel, ya da günlük yaşam gerçekleriyle sanat gerçeği birbirine aykırı olamaz, ama, sanat gerçeği de yaşam ve tarih gerçeğinin tıpkısı değildir. Toplumdaki tarih ya da yaşam gerçeği, sanatçının sanat gerçeğini, sunması için bir araç, bir bahane, bir hareket noktasıdır. «Deli İbrahim» oyunundaki İbrahim, elbetteki tarihteki Sultan İbrahim değildir. Çünkü oyun, ne tarih, ne de bilimdir. Yazar, Deli İbrahim'in kişiliği ve onun yaşamındaki olaylardan esinlenerek bize söylemek istediklerini anlatmış ve bu anlatışında Deli İbrahim'i bir bahane, bir araç olarak kullanmıştır. Çünkü, anlatmak istediğiyle, Deli İbrahim'in yaşamı, birbirine denk ve uygun düşmüştür. Burada önemli olan, Deli İbrahim'i bütün ayrıntıları ve tarihsel kişiliğiyle sahnede göstermek değil, Deli İbrahim aracılığıyla ve onun yaşamına denk düşen ve o yaşamdan çıkarılan bir gerçeğin sahneden seyirciye sunulmasıdır. Bu bakımdan Deli İbrahim'i oyunu, oyun yazarlığımızda bir başarıdır.

Turan Oflazoğlu, oyununun tarihsel gerçeklere uymazlığını eleştirecekleri önceden bilmiş gibi, bu türlü eleştirileri, Kent Oyuncuları Dergisindeki yazısında önceden şöyle cevaplandırıyor:

«Benim amacım, karanlıkta kalmış tarih gerçeklerini aydınlatmak değil, bu durumdaki bir insanın (yani Deli İbrahim'in durumunda) neler yaşamış olabileceği, neler yaşayabileceği diye önemli olan.»

İşte, yaşam gerçeğine aykırı olmadan verilen sanat gerçeği budur. Yazar, yalnız karanlıkta kalmış tarih gerçeklerini değil, aydınlığa çıkmış, çok bilinen tarih gerçeklerini bile sanat gerçeğini sunmak için gereği varsa, zorunluysa görmezden gelebilir, değiştirebilir, yakabilir. Oflazoğlu, oyunundaki bütün Deli İbrahim,

Kösem Sultan adlarını çıkarabilir, yine de oyun değerinden yitirmez, hem de yine Deli İbrahim'i anlatan bir oyun olabilir.

Oflazoğlu, «Benim için önemli olan bu durumdaki bir insanın neler yaşamış olabileceği, neler yaşayabileceği» diyor. Bunda önde olan, bu insanın durumudur. Bu durumdaki insanın gerçekten nasıl yaşadığı, nasıl davrandığı, sanat gerçeği açısından hiç de önemli değildir. Oysa bilim açısından çok önemlidir. Bu durumdaki insanın neler yaşayabileceğini, yazar tasarlamış, oyununda gerçekleştirmiştir. Yoksa bunlar, Deli İbrahim'in gerçek yaşamı değildir.

Deli İbrahim'in tarihsel yaşam gerçeğine de uygun sanat gerçeği olacak durumu nedir? Bu soruyu özetle, «İnsanın kendisini, ters uça varlaması» diye cevaplayabiliriz. Yaşamak isteyen, yaşama çok bağlı bir insan, bu olanağı istediğinde elde edemediği için intihar eder, kendini öldürerek ters uça kendini var kılar. Bir çok sevdiği kadını, onunla istediğinde var olamadığı için, bu duygusunun tam tersi uca yönelerek kadını öldürür.

Deli İbrahim de, işte böyle bir durumdadır. Durmadan çılgınlıklar yapar. Çok çok yaşamak istediği için, bunu yapamadığı için, intihar eden gibi, çok sevdiği kadını istediğinde sevediklerinden öldüren gibi, Deli İbrahim de kendini ters uça varlıyacaktır. O delirmemek için çılgınlıklar yapmaktadır. Çılgınlıkları, delirmesine karşı kendini savunmasıdır. Oyunda Deli İbrahim şöyle der:

«Cinnete karşı savunmayı benim çılgınlıklarım...»

İşte oyunun belkemiği, en yoğun özeti budur. Yıllarca zindanda, öldürülmek korkusu içinde tutuklu kalmış, Deli İbrahim'i karanlık zindandan tahtın parlak, göz kamaştırıcı aydınlığına çıkarıp, padişah olduğunu söylüyorlar. Onun ilk tepkisi, sahnede duyduğumuz ilk sözler şu çılgınlardır:

— İstemem diyorum! İstemem, istemem, istemem!

Oyun oynuyorsunuz bana tuzak kuruyorsunuz..

Bana saltanat gerekmez.

Büyük tutkulu anası Kösem Sultan'm İbrahim'e cevabı şudur:

— Peki, dön öyleyse zindanı

Müşfik Kenter «Deli İbrahim»de

na. Dön de boş kalsın bu şanlı taht!.. Son bulsun yüzyıllardır süren Osmanlı Hanedanı..

Hayır, yüzyıllardır süren Osmanlı Hanedanı son bulmayacak elbet, şanlı taht boş kalmayacaktır. İbrahim zindanının karanlığına dönemeyecektir artık.. Padişah olmak zorundadır.

O, iyi bir padişah olmak, halkını iyi yönetmek istediğindedir ama bu elinde değildir. Gücünün dışında yeteneklerinin üstündedir Yaşamak istediği, amma istediğince yaşamadığı için kendini öldüren insan gibi, çok sevdiği kadını kendisinin olmadığı için onu öldüren adam gibi İbrahim de tam ters uça yönelerek bu ters uça var olduğunu duyacaktır. Varlığını ilkin bedeninde duymalıdır.. Cinci Hoca'mın büyüülü, kıskırtıcı yanıltmalarından sonra, yanılmaya çok önceden hazır olan İbrahim ona şöyle der:

«Kollarıma döndüm artık, bacaklarıma döndüm, gövdeme döndüm artık.»

Artık bedeniyle vardır, varlığına kendisini inandırmıştır. Bu varlığını sürdürmesi gerekir. Bilimle, sanatta, iyi yönetimle varlığını üçüncü boyutta sürdürüp ölümsüzleşmeyeceği için, İbrahim'e varlığını sürdürmenin salt bir yolu kalmıştır. İkinci boyutta yaşamak, kuşağını sürdürmek, çocuklar, çocuklar, çocuklar yaparak onlarda yaşamak, onlarda ölümsüzleşmek. Bu duygusunu şöyle açıklar:

«Kasıklarında bir tatlı ateş yanıyor şimdi..»

İçindeki koyu sis dağılmaya başladı. Bir kızıl şarkı yürüyor damarlarına..»

Artık İbrahim, başka türlü olamadığından, tüm varlığını kasıklarındaki ateşle duyacaktır. Ne denli çok çocuğu olursa, onca yaşayacak, sürecek, sonsuzlaşacaktır. Gerçek ordunun başında değildir, sefere çıkamaz. Çocukları, onun ordusudur. İlk çocuğunun anası Turhan'a şöyle der:

«Yaşa Turhan! Oğlum sonsuzluğum!»

İlk babalığın sevincini Cinci Hoca'ya şöyle anlatır:

«Nurtopu gibi bir arslan yavrusu Hocam!»

Sanki ordumla sefere çıkmışım uzak ülkelere.

Bir savaşta tam yenik düşüp yok olurken,

Anayurttan yeni güçler yetmiş yardımına!

Aferin Turhan! Ama olmaz, bir çiçekle bahar gelmez.

Her odasında sarayımın bir çocuk görülmeli.

Beşik gıcırtilarıyla yankılanmalı duvarlar.

Belirsiz yüzüyle çocuklarım kaynaşıyor kasıklarında, ölüme karşı, yokluğa karşı..»

Artık İbrahim deliliğe karşı kendini çılgınlıklarıyla savunacak, deliliğin sınırını daha öte itmek için, çılgınlıklarıyla bu sınırı zorlayacaktır. Çünkü, ancak ve ancak bu cinsel çılgınlıkları, onun varlığıdır. Ama bu çılgınlıkları sonunda onu yine zindanına ve ölüme götürecektir. Bu ölümden kurtuluşun yalnız bir umarı vardır: tahtın tek kişisi kalmak, yani çocuklarını öldürmek. Birçok akıllı padişah, taht uğruna çocuğunu, kardeşini öldürdüğü halde, Deli İbrahim, ucunda ölüm de olsa, taht'ta kalmak için çocuklarını boğdurtmayacaktır. Çünkü çocukları, onun ölüme karşı, yokluğa karşı varlığının sürmesidir.

Tarihteki gerçek Deli İbrahim, bu mudur? Elbette değildir. Çünkü biz sahneden tarih kitabı değil, sanat seyredeceğiz.

Deli İbrahim aracılığıyla sahneden, Turan Oflazoğlu'nun sunduğu sanat gerçeğini seyrediyoruz. Bu iki gerçek birbirine aykırı değil, ama birbirlerinin tıpkısı da değildir.

Gerçekten değerli bir oyun olduğu için, Deli İbrahim'i titizlikle, kıyasıya eleştirmemiz, ayrıntılarına dek üzerinde durmalıyız. Ne yazık ki, bu türlü bir inceleme olanakım yok. Ama en çok yadırgadığım, oyundaki soyтары oldu. Bütün oyun kişileri Türk'ken, soyтары, yabancı klâsik oyunlardan çekip alınmış bir yama gibi duruyor. Soyтары, tümüyle gereksiz gibi kalıyor. Oysa soyтары, İbrahim'in delilikteki aşırılığını be-

lirtmek için oyuna, çok gerekli olarak konulmuş. Soytarının, Yeniçeri Ağası yapılmasındaki karşılıkla İbrahim'in deliliği so mut olarak gösteriliyor. Öyle ki, Padişahın bu deliliğine soyтары bile razı değildir. Ama İbrahim, soyтары, Yeniçeri Ağası değil, Padişah bile yapabilecektir.

«Aman Padişahım, esirgeyim bu başışı benden!»

Soytarıdan yeniçeri Ağası olur mu hiç?»

Sultan İbrahim parlar: «Ne demek! Ben padişah değil miyim!»

Yeniçeri Ağası değil, padişah bile yaparım dilediğimi..»

Soytarının oyuna sokuluşunun nedeni, budur. Ama soyтары, oyunda bir yama gibi kalmıştır. Yalnız, o rolün kötü oynanışından değil, metinde de böyle. Belki de, soyтары kaldırılıp, onun yarattığı durum, diyalogla verilebilir. Ya da başka bir biçim düşünülebilir.

Bir oyunu değerli kılan, ya da değerini belirten öğelerden biri de, zamana dayanıklılığı ya, Deli İbrahim, ileride yeniden sahneye konulacağına ve zamanla değerinden yitmediğinin anlaşılacağına inanıyorum.

Son birkaç yıldır, sayıları az da olsa, oyun yazınımızda, Türk tiyatrosunun kurulmasına doğru büyük atılımlı bir gelişme var. Turan Oflazoğlu'nun Deli İbrahim'i, bu gelişmeyi sağlayan sayıları şimdilik az olan oyunlardan biri.

BİR ADET

OPON

Sizi

HUZURA KAVUŞTURUR

Böş yere ıstırap çekmeyiniz

OPON, baş, diş, adale, lumbago, romatizma ve sinir ağrılarını teskin eder.

OPON, günde 6 tablete kadar alınabilir

REKLAMINIZI GAZETE VE DERGİLERİNE DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :

Çağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

adres: BASINKURUMU

ORMAN KANUNU

1945 yılında tarihte yepyeni bir olay vukuş olmuştur. Bu, Nürenberg'in doğuşudur. Nürenberg, muharip bir devletin işlediği suçları yargulamakla görevli ilk milletlerarası mahkemedir. O tarihe kadar, şüphesiz Briand-Kellog Paktı gibi «Savaş için hukuk» u (Orman Kanunu) sınırlama amacı güden bazı milletlerarası anlaşmalar yapılmıştı. Yalnız anlaşmadaki hükümleri uygulamak için hiç bir organ kurulmadığından, devletler arasındaki dışkiler «orman kanunu» na göre düzenlenmekte devam etmiştir. Bunun başka türlü olması da mümkün değildi. Zenginliklerini büyük sömürge imparatorlukları üzerine kuran devletler, Asya ve Afrikadaki davranışlarının bu ölçülere göre yargılanmasına rıza gösteremezlerdi. Ancak 1939 dan itibaren Hitler çılgınlığı dünyayı öyle bir tehlikeye atmıştı ki, dehşete kapılan Müttefikler, galip gelirlerse, saldırı ve fetih savaşlarının, esirlere eziyeti, işkenceyi, jenosid denen ırkçı fiilleri yargılamak ve mahkûm etmek kararı vermişlerdir. Böylece, sömürgelelerdeki davranışları dolayısıyla, kendi kendilerini mahkûm ettiklerinin farkına varmamışlardır.

Bu sebeple, yani nazi suçlarını daha evrensel biçimde müeyyideye bağladığı için, Nürenberg, savaş suçlarını nerede ve kim tarafından işlenirse işlensin, mahkûm etmeye imkân veren gerçek bir mahkemenin yolunu açmıştır. Nürenberg Mahkemesi, «Savaş için hukuk» yerine, «Savaşa karşı hukuk» u getirmek suretiyle bu temel değişikliğin ifadesi olmuştur. Mahkemenin akıbeti malumdur. Son Alman suçlusunun yargılanması biter bitmez, Nürenberg kayıplara karışmış ve bir daha ondan söz edilmemiştir.

MILLİ KURTULUŞLAR DÖNEMİNDEYİZ

Acaba 1945'ten beri hiç savaş suçu işlenmedi mi? Şiddete, saldırıya başvurulmadı mı? Jenosid uygulanmadı mı? Hiç bir büyük ülke, ufak bir milletin egemenliğini zorbalıkla kaldırmayı denemedi mi? Bu dünya üzerinde suçlanacak Oradour'lar ve Auschwitz'ler olmadı mı? O kadar temiz miyiz?

Gerçeği biliyorsunuz: Son yirmi yılın büyük tarihi olayı, Üçüncü Dünyanın kurtuluşu için mücadelesidir. Sömürge imparatorlukları yıkılmıştır. Yerlerini egemen milletler almıştır. Sömürgeciliğin eski ve geleneksel bağımsızlıklarını yok ettiği ülkeler, özgürlüğe tekrar kavuşmuşlardır. Bütün bunlar, kan, ter ve ıstırap içinde gerçekleşmiştir. Nürenberg tipi bir mahkeme, devamlı bir zorunluluk hâline gelmiştir. Belirttiğim gibi, nazilerin yargılanmasından önce, savaş için kanun yoktu. Nürenberg Mahkemesi de ikili bir gerçektir. Hiç şüphesiz yok ki, kuvvetlinin hukukundan doğmuştur ama bir emsal yaratacak bir geleneğin ruşeymi olmuş ve yeni bir dönemi açmıştır. Kimse geriye dönemez. Zavallı ufak bir ülke saldırıya uğradığı zaman Nürenberg oturumlarının hatırlanmaması ve «orada bu tutum mahkûm edilmişti» denmemesi mümkün değildir. Onun içindir ki, müttefiklerin 1945'de acele ve yarım olarak getirdikleri ve sonra terkettikleri düzen, milletlerarası hayatta ciddi bir boşluk bırakmıştır. Devamlı ve evrensel nitelikte olan, hak ve görevleri geriye dönülmeyecek biçimde tanımlayan

Amerikan halkı için de mücadele ediyoruz!

Jean - Paul Sartre

Stockholm'de toplanan Russel Mahkemesinin, Vietnamda Amerika'nın savaş suçları işlediği sonucuna varmasından sonra, Jean-Paul Sartre ve ünlü Fransız matematikçisi Prof. Schwartz, Pariste, Mahkemeye tahsis reddedilen Mutualité salonunda bir basın toplantısı düzenlediler, sonuçlar hakkındaki görüşlerini açıkladılar. Schwartz, Mahkemenin çalışmalarının ciddi olduğunu, yargıların ne sonuçlara varacaklarını önceden bilmediklerini söyledi. Yargıçlar, tanıkları ve tahkikatı yürüten heyetleri uzun uzun sorguya çekmişler ve Kuzey Vietnam tarafından ileri sürülen iddiaları süzgeçten geçirmişlerdir.

Sartre ise şunları söyledi: «Mahkeme kişileri mahkûm etmedi. Ama Amerikan Hükûmeti ile Silâhlı Kuvvetlerinin davranışını şiddetle mahkûm etti. Onlar, Vietnamda, sivil hadeflerin kasıtlı, sistemli ve büyük çapta bombardımanından suçludurlar. Sivil halk, meskenler, köyler, barajlar, bentler, sağlık tesisleri cüzzamlar evleri, okullar, kiliseler, mâbetler, tarihi ve kültürel âbideler bombalanmıştır. Oybirliği ile evet deriz ki, ABD Hükûmeti, milletlerarası hukuk açısından, Vietnam karşı saldırı fiillerinde bulunmuştur. Oybirliği ile evet deriz ki Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Kore hükûmetleri, milletlerarası hukuka aykırı bu saldırıda ABD'nin suç ortakları olmuşlardır.»

Russel Mahkemesi, Birleşmiş Milletler, UNESCO, Papa ve Dünya Sağlık Teşkilâtına dört memorandum göndermeyi kararlaştırmıştır. Birleşmiş Milletlerden, bilyah bombalar kullanılmamasını yasaklayan bir karar alması istenecektir. UNESCO'nun okulların bombalanması konusunda dikkati çekilecektir. Papa'ya kiliselerin, Dünya Sağlık Teşkilâtına hastahanelerin, sanatoryum ve cüzzamlı evlerinin bombardımanı duyurulacaktır.»

Sartre, «asil iş bundan sonra; vardığımız sonuçları halklara benimsetebildiğimiz ölçüde Mahkeme meşruiyet kazanacaktır» demektedir. Aşağıdaki yazıda, ünlü düşünürün bu konudaki görüşlerini okuyacaksınız.

bir teşekkülün arkada boşluk bırakarak kaybolması, fena halde kendini hissettirmektedir. Boşluğu doldurmak gereklidir. ama kimse doldurmamaktadır.

HALK MAHKEMELERİ KURULABİLSEYDİ...

İktidarın iki kaynağı vardır. İlki kurumlarıyla birlikte devlettir. Ne var ki, yaşadığımız şiddet devrinde, hükûmetlerin çoğu, kendilerini sanık sandalyesinde bulabilecekleri için, böyle bir teşebbüse girişmekten korkmaktadırlar.

Öte yandan birçok hükûmetin gözünde, ABD, kudretli bir müttefik. İlk işi, aşıkâr ki, Vietnam savaşı konusunda bir tahkikat açmak olacak olan bir mahkemenin yeniden doğmasını istemeye kim cesaret edebilir ki?

İktidarın ikinci kaynağı, bir ihtilâl döneminde, kurumları değiştirirken halktır. Fakat mücadele bütün şiddetiyle sürmekle beraber, hudutlarla bölünmüş kitleler, nasıl birleşebilecekler ve farklı hükûmetlere, gerçek bir halk mah-

kemesi niteliğindeki bir kurumu nasıl empoze edebileceklerdir?

Russel Mahkemesi, kurulmuş hiç bir iktidarın yerine geçme iddiasında değildir Aksine, bir boşluğun ve bir çağrının sonucudur. İktidarsız. Bu, bizim bağımsızlığımızın teminatıdır. Destekleme komitesinin dışında bize kimse yardım etmiyor. Bu komiteler de özel kişilerin eseridir. Hiç bir hükûmeti, hiç bir partiyi temsil etmediğimiz için, kimseden emir alma durumunda değiliz. Tam bir fikir özgürlüğü içinde, alışılmış deyimiyle, vicdanlarımızın sesini dinleyerek, olayları incelemekteyiz. Aramızdan hiç kimse, ne sonuçlara varacağımızı, ithamlara evet mi, hayır mı diyeceğimizi, belki doğru bile olsa yeter delile dayanmadığımızı düşündüğümüz için bazı ithamları cevapsız bırakmayacağımızı şimdi söyleyemez. Böylece, yürüttüğü tahkikatta ve vardığı sonuçlarda, Russel Mahkemesi, yalnızca milletlerarası bir kurumun

zorunluluğunu herkese hissettirme endişesini taşıyacaktır. Bu kurumun yerini almaya ne imkânı, ne de niyeti vardır.

NASIL BİR MEŞRUIYETİN PEŞİNDEYİZ?

Basit vatandaşlar olduğumuz için, kendi kendimizi geniş bir milletlerarası çevreden seçtik ve mahkememize Nürenberg'den daha evrensel bir yapı verebildik. Bununla, yalnızca daha çok sayıda ülke temsil ediliyor demek istemiyorum. Bu açıdan doldurulacak daha hayli boşluk vardır. Özellikle belirtmek istediğim, jüri üyelerinin birçoğunun Amerikan vatandaşları olduklarıdır. Yani onlar, politikası eleştirilen ülkeden gelmek tedirler. Bu politikayı anlamakta kendilerine özgü bir davranışa sahiptirler. Politikası hakkında ne düşünürlerse düşününler, vatandaşları ile, vatanlarının kurumları ve gelenekleri ile içten bir ilişkileri vardır. Mahkemenin varacağı sonuçlar, zorunlu olarak, bunun izini taşıyacaktır.

Bununla beraber, tarafsız ve evrensel olma azmimize rağmen, çok iyi bilmekteyiz ki, bu, teşebbüsümüzü meşrulaştırmaya yetmez. Gerçekte istediğimiz, mahkemenin meşruiyetinin sonradan teşekkül etmesidir. Kendimiz için çalışıyoruz, varacağımız sonuçları bir yıldırım darbesi gibi empoze etme iddiasında değiliz. Aslında, basının işbirliği yapması sayesinde, Vietnam trajedisinin ıstırapını yasayan dünyanın her köşesindeki kitleler ile bizim aramızda devamlı bir temasın kurulmasını arzulamaktayız. Kitlelerin de bizim yaptığımız gibi bilgi edinmesini, bizimle birlikte raporları, belgeleri, tank ifadelerini keşfetmesini, onları değerlendirmesini ve bizimle beraber, günü gününe bir fikre varmasını istemekteyiz. Varılacak sonuçlar ne olursa olsun, onların, herkeste ve aynı zamanda ve belki daha önce bizde kendiliğinden doğmasını temenni etmekteyiz. Mahkeme, ortak bir teşebbüstür, onun sözü, filozofun deyimi ile, «oluşan bir gerçek» olmalıdır. Evet, kitleler vardığımız hükümü tasdik edince ki, o, bir gerçek hâline gelecektir. Biz kitlelerin önünden çekildiğimiz zaman, bu gerçeğin koruyucuları ve kudretli desteği, kitleler olacaktır. O zaman bileceğiz ki, meşruiyete sahibiz ve halk, bizi tasvip ettiğini belirtmekle, daha derin bir zorunluluğu açıklamaktadır. Bu zorunluluk, daimi bir teşekkül olarak, gerçek bir savaş suçları mahkemesi kurulmasıdır. Böylece, suçlar her an ve her yerde kınanabilecek ve müeyyideye bağlanabilecekler.

YARGIÇLAR, HALKLARDIR!

Bu son gözlemler, bir Paris gazetesinin, bize iyi niyetle yönelttiği bir eleştiriyi cevaplandırma imkânını vermektedir. Gazete, «Ne garip mahkeme, Jüri üyeleri var, yargıçlar yok» diyordu. Doğrudur. Bizler sadece jüri üyeleriyiz. Hiç kimseyi ne mahkûm etmeye, ne de beraat ettirmeye yetkili değiliz. O halde savcı da yok. Hatta gerçek anlamıyla iddianame de olmayacak. Hukuk Komisyonu Başkanı Matarasso, iddianame yerine, şikâyetlerin bir ekspozesini yapacaktır. Jüri üyeleri, bu şikâyetlerin yerinde olup olmadığı hususunda bir hükme varacaklar. Bununla beraber, yargıçlar her tarafta mevcuttur. Yargıçlar, halklardır, özellikle Amerikan halkıdır. Biz, onlar için çalışmaktayız.